

Eseménytár

A 2000. év zsidó vonatkozású krónikája
szerkesztette: Volenszky Paula

január hónap

január 3-9.

A World Union of Jewish Students Tiberiasba szervezett téli programot.

január 6.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Szépművészeti Múzeumban megtekintette az „Egy magángyűjtemény képei” című, Margescuné Hunor Mária hannoveri galerista gyűjteményét Nagy Zoltán művészettörténész vezetésével.

január 8.

A Mazsike Klub vendége Kern András színművész volt.

január 12.

A Híres Zsidó Zeneszerzők sorozatban Burt Bacharach zenéjével ismerkedtek a Garay Klubban.

január 13.

A Corvin Budapest filmpalotában tartották Szabó István „A napfény íze” című filmjének díszbemutatóját. Nyugat-Európában ugyanebben az időben mutatták be a magyar - német - kanadai koprodukcióban készített filmet, melyet Koltay Lajos fényképezett, a főszerepet Ralph Fiennes játszotta. A nagyközönség 2000. január 27-től láthatta a filmet, másfél hónap alatt 150 ezren nézték meg. A kanadai Oscarnak tartott Gebie-díjból hármat (legjobb film, legjobb hang, legjobb hangvágás) kapott a film 2000. február 7-én. Az Európai Filmakadémia már a kanadai szemle előtt ugyancsak három díjat ítelt „A napfény íze”-nek. A film egy zsidó család négy nemzedékének sorsát megörökítve szól az identitás fontosságáról. Az USA-ban a „Magyar Lobby” nevű szervezet már a film amerikai vetítése előtt bojkott felhívást tett közzé Szabó István „A napfény íze” című filmjére. A „Magyar Lobby” alapítója, Lipták Béla professzor elhatárolta magát a fogalmazványtól, amely a filmet „a magyar nemzeti érdekek iránt érzéketlen részérdek-csoport elfogult nézeteinek” minősítette. A magyar sajtóban rosszízű polémia kezdődött György Péter ÉS-ben közölt kritikája nyomán (Sorsválasztók ÉS, 2000. február 11. 3. p). A vita nem a film értékeiről szólt, hanem a zsidó asszimiláció szerepéről, szükségszerűségéről, illetve lehetetlenségéről. Földes Anna a Népszabadság 2000. február 19-i számában fejtette ki véleményét, V. Bálint Éva Popper Péterrel készített interjút („Az asszimiláció kockázata - Popper Péter az új Szabó filmről” Magyar Hírlap 2000. február 19.). Haraszi Miklós „Hivasson esztétát!”; Vitányi Iván „Miről szól „A napfény íze?” (ÉS 2000. február 25.) pedig György Péter kritikáját téves észlelésnek minősítette. Debreczeni József a Magyar Nemzet 2000. február 26-i számában párhuzamot vélt felfedezni Csoóri Sándor nagy port felvert, tíz évvel korábbi írása, a „Nappali hold”, és Szabó István filmjének mondanivalója között. Pelle János és Mezei Balázs a Magyar Nemzet 2000. március 4-i számában szólt hozzá a vitához. Sanders Iván „Pesti Napló” (ÉS 2000. március 3.), Ungvári Tamás „Választott sors?”, és Örkény Antal „A vírus” című írása az ÉS 2000. március 10-i számában jelent meg (6. p). A vitát az ÉS 2000. március 31-i számában olvasói levelekből készített összeállítással fejezte be (Balinkó Zsuzsa, Molnár László, Sziklai Éva, Szabolcsi Judit, Mátrai István és Kőbányai János hozzászólásának közlésével.). A Magyar Hírlap 2000. április 8-i számában Szabó István a vele készült interjúban (Gréczy Zsolt „A kultúra hiány politikai erővé válhat” Ahogy tetszik melléklet 1. p.) elmondta, hogy ő az identitásról készített filmet és nem az asszimilációról. A vita kapcsán meglepetésként élte meg,

hogy „több komoly gondolkodó nem látja a különbséget a két fogalom között.” A Kritika 2000/áprilisi számában Pogonyi Lajos Erős Ferenc szociálpszichológussal és Szabó Miklós történésszel folytatott beszélgetése jelent meg „Kinek van identitása” címmel (17-20.p.), Tóth Pál Péter pedig a Kritika ugyanezen számában „A napfény íze” címmel publikálta véleményét (32-34.p.). A film társadalomtörténeti elemzésén túl a fogadtatásra is reflektál Heller Ágnes „A parvenük kora - Megjegyzések és ellenmegjegyzések Szabó István filmjéhez” című tanulmánya a Múlt és Jövő 2000. 1. számában (4-13. p.). Sárközi Máttyás „Fanyalogva ízlelgetett napfény” című írása a londoni fogadtatásról tudósított (Magyar Hírlap 2000. május 25. 10. p.). Novák Attila „Apák, fiúk, sorsok” címmel írt tanulmányt a Szombat 2000/8. számában (30-31. p.) A filmet a Jeruzsálemi Film Fesztiválon 2000. július 18-én mutatták be.

január 15.

A Mazsike Klub vendége Horn Gyula ex-miniszterelnök volt.

január 16.

A budapesti Szent István Bazilikában a MIÉP kérésére Havas István piarista lelkész misét mondott Bárdossy László, a háborús bűnösként kivégzett miniszterelnök lelki üdvéért. A Measz közleményben tiltakozott a Bárdossy rehabilitálását célzó törekvések napirenden tartása miatt. Az ügy az ország uniós csatlakozását is veszélyeztetheti a Measz vezetőinek véleménye szerint. Több publikáció is elítélte a revans törekvéseket. Például Megyesi Gusztáv „Balansz” (Népszava, 2000. január 25. 7. p.)

január 17.

1. A Népszabadság 2000. január 17-én megjelent számában Kőbányai János „Legyen a Rumbach utcában a Múzeum” című (10. p.) cikkében tiltakozott a Holocaust Múzeum Páva utcai tervezett elhelyezése miatt. Szerinte a Rumbach templom rekonstrukciójának befejezésére elegendő lenne a kormányzat által felajánlott pénz, s ezzel a Múzeum is megfelelőbb helyre kerülne, mint a Páva utcában. A Remény 2000/első számában Vámos Tibor írt cikket a Holocaust Központról „Miért kell az emlékezet?” címmel (9-10. p.).

2. A Wiesenthal Alapítvány kezdeményezésére felső-ausztriai Toplizi tóban egy bizottság kereste a náci által elsüllyesztett kincseket.

január 18.

1. A Szent István parkban lévő Wallenberg emlékmű előtt Demszky Gábor főpolgármester helyezett el koszorút az ötven éve eltűnt Raoul Wallenberg emlékére.

2. Pokorni Zoltán oktatási miniszter kezdeményezte, hogy minden évben április 16-án az általános és középiskolákban emlékezzenek meg a holocaustról. A Mazsihisz közleményben fejezte ki egyetértését az emléknapi gondolatával, a dátumot is megfelelőnek tartotta, hiszen 1944-ben ezen a napon kezdődött meg a vidéki zsidóság deportálása. A Remény című folyóirat 2000/első számában Hazafi Zsolt interjút készített az oktatási miniszterrel a holocaust Emléknapról. (5-8. p.).

3. A budapesti gettó felszabadulásának 55. évfordulóján a Dohány utcai nagytemplomban tartottak megemlékezést. Beszédet mondott Verő Tamás rabbi. A zsidóság vezető képviselőin kívül – kiküszöbölve az előző évi csorbát, amikor a kormány egyetlen képviselője sem tisztelte meg az ünnepséget -, a kormány részéről is népes delegáció vett részt. Megjelent Dávid Ibolya igazságügyi, Pokorni Zoltán oktatási, Pépó Pál környezetvédelmi miniszter, Semjén Zsolt egyházi ügyekért felelős államtitkár, Sasvári Szilárd, az országgyűlés kulturális bizottságának elnöke, Kósáné Kovács Magda, az emberjogi bizottság vezetője valamint Harmati Béla evangélikus püspök, valamint Peter Tufo amerikai nagykövet és felesége.

4. A Wesselényi és Kertész utca sarkán az egykor zsidó szükségkórház épületében is emlékezést tartottak a gettó felszabadulásának évfordulóján Fekete László főkántor és Lazarovits Ernő

vezetésével. A jelenlévők - köztük a Vöröskereszt képviselői - a megemlékezést követően Izraelt támogató békegyűlést tartottak.

január 19.

1. Neonáci szervezetek Waffen SS emléktúra szervezésébe kezdtek az interneten. Az 1999. február 13-én tartott demonstrációhoz hasonló rendezvény megakadályozására az I. Kerületi polgármesteri hivatal rendezvények céljára lefoglalta a Vár területét. Dávid Ibolya igazságügy miniszter szerint a gyülekezési törvény szigorításával kellett volna megakadályozni a szélsőséges politikai rendezvényeket. Az SZDSZ véleménye szerint nincs szükség törvényi szigorításra, mert a hatályos törvények is tiltják a vallási, illetve faji gyűlöletkeltést, az önkényuralmi jelképek használatát. Internetes polgárőrség felállítását kezdeményezte egy egyetemistákból és pedagógusokból álló csoport, mivel a rendőrség késik a januártól tervezett internet figyelő szolgálat felállításával. 2000 márciusától jogszabály is a nagy nyilvánosság terepei közé sorolta az internetet, ezért ettől kezdve büntetik az uszító honlapok készítőit.

2. Tadeusz Borowski „Auschwitz után” című kötetének bemutatóját a Lengyel Intézetben tartotta a Múlt és Jövő Kiadó. Kertész Imre, Spiró György írók, valamint Fejér Irén és Körner Gábor, a kötet fordítói beszéltek Borowski életművéről.

január 21.

1. Rejtő Jenő emlékére avatott domborművet egykori iskolája, a VII. Kertész utcai általános iskola falán Erzsébetváros polgármesteri hivatala. Az ünnepségen megjelent Váradi Iván Attila, az iskola igazgatója, Hunvald György alpolgármester és Hámori Tibor Rejtő-kutató újságíró is.

2. Az Országos Főrabbi Hivatal a fák ünnepét a péntek esti kiddus keretében ünnepelte. Az ünnep jelentőségéről Schweitzer József országos főrabbi és Radnóti Zoltán rabbi beszélt. Gábor György „Franz Kafkától a Tu Bisvátig” címmel tartott előadást, Fritz Zsuzsa pedig bemutatta a gyümölcs széder rituáléját. A vendégek között jelen volt Dávid Gileád, a Szochnut vezetője is.

január 22.

1. Az Oneg Sabbath Klubban Frölich Róbert főrabbi és Baruch Oberlander rabbi volt a vendége a „Mondj igent a zsidóságra!” sorozatnak. A téma a 2001-es népszámlálás nemzetiségi és vallási kérdésblokkjára adandó válasz volt.

2. A Közoktatási Minisztérium a Bálint Zsidó Közösségi Házban mutatta be az Amerikában élő, Magyarországról elszármazott orvos, Fisch O. Róbert „A sárga csillag fénye - A holocaustból fakadó szeretet” című memoár kötetét, amely az amerikai iskolákban a holocaust oktatásának segédanyaga. A Veszprémben kiadott magyar kiadást a kultusztárca segédanyagként rendelkezésére bocsátotta az igénylő általános iskolák ingyen. A bemutatón jelen volt Semjén Zsolt és Szemkeő Judit államtitkárok, Schweitzer József országos főrabbi, Talyigás Katalin, a Magyar Zsidó Szociális Segély Alapítvány főtákará, valamint a szerző.

3. A Magyar Kultúra Napja alkalmából Pokorni Zoltán miniszter Apáczai Csere János díjjal tüntette ki Szesler Annát, a Lauder Javne Közösségi Iskola főigazgatóját.

január 25.

Lukács Ágnes festőművész kiállítását nyitották meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

január 26-28.

Stockholmban a ZSVK VB ülésén a holocaustról, és annak oktatásról magas szintű nemzetközi konferenciát rendeztek. A konferencián több európai állam vezetője is részt vett. Mivel Göncz Árpád köztársasági elnök betegsége miatt lemondta a részvételt, Magyarországot Stumpf István kancellária miniszter, és Pokorni Zoltán oktatási miniszter képviselte. A svéd királyi pár jelenlétében délután Göran Person svéd kormányfő, a holocaust-kutatási program svédországi megteremtője nyitotta meg hivatalosan a konferenciát a stockholmi zsinagógában elmondott beszédével. Az

egybegyűlteket - köztük Krisztina hercegnőt, Wallenberg nővérét, Nina Langert és Per Anger nyugalmazott diplomatát - Anna Lindh svéd külügyminiszter köszöntötte. Elie Wiesel Nobel békedíjas író és Jehuda Bauer professzor a holocaust újjáéledésének veszélyéről beszélt. (Elie Wiesel még aznap Berlinbe utazott, ahol a Bundestagban mondott beszédet.) Gerhard Schröder német kancellár és Ehud Barak izraeli kormányfő az emlékezés ébrentartásának felelősségéről beszélt. A konferencia előestéjén a svéd zsinagógában Edgar Bronfman ZSVK elnök Nahum Goldman-díjat adott át Marcus Wallenbergnek, Raoul Wallenberg féltestvérének. A díjjal Raoul Wallenberg hősiességét ismerte el a ZSVK. Az átadáson megjelent a svéd és az izraeli miniszterelnök is. A tulajdonképpeni konferencia előtt emlékeztek azokra a 18 országban tevékenykedő diplomatákra, akik 1933-1945 között embereket mentettek. A tevékenységükről kiadvány és kiállítás is készült „Az igaz emberség diplomatái - az embermentés okmányai” címmel. A kiállításon kitüntetett helyet foglalt el Raoul Wallenberg tevékenysége. Az eddigi legmagasabb szintű holocaust konferencia első napján Raoul Wallenbergre, a 100 ezer magyarországi zsidó megmentője emlékeztek. Per Anger, az egykori munkatárs, és Kati Marton USA-ban élő Wallenberg-kutató, publicista tartott előadást. A második napon Viktor Klima ügyvezető osztrák kancellár a holocaust-tagadás büntetésének szükségességéről beszélt. A konferencia résztvevői ezt Haidernek szánt üzenetként is értelmezték. Klima megismételte az osztrák kormány bocsánatkérését a nácizmus minden, zsidó és nem zsidó áldozatáért. A konferencia szüneteiben kormányfői találkozókra többen - így Schröder és Barak - aggodalmukat fejezték ki Klima kancellárnak a Haider vezette Szabadság Párt hatalomra kerülésének lehetősége miatt. Stumpf István a magyarországi holocaustról és Raoul Wallenberg embermentő tevékenységéről tartott előadást. (Stumpf beszédét az Új Élet 2000. február 15-i száma közölte első oldalán.) Felszólalt Václav Havel cseh elnök is. A Mazsihiszt a konferencián Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató képviselte. A konferencia záróközleményében a résztvevők kötelezik magukat arra, hogy segítik a holocaust megismerését az iskolai és egyetemi nevelésben. Person svéd miniszterelnök pedig megígérte, hogy kormánya minden alkalmat megragad, hogy bizonyosságot szerezzen Wallenberg sorsát illetően.

január 29.

1. A Fidesz XII. kongresszusán pártelnökké megválasztott Kövér László programbeszédében azt mondta: „Nem dekkolt a Fideszből senki sem zsiros nyugati ösztöndíjakkal sehol... A Fidesz nem az a liberális párt, ahol azért nem választanak meg valakit pártelnöknek, mert a szülei kommunista zsidók - ez az SZDSZ.” A beszéd nagy felháborodást váltott ki a közéletben. A parlament február elsejei ülésén az azonnali kérdések és válaszok órájában Vancsik Zoltán MSZP-s alelnök bírálta a Fidesz új elnökét, egyben nemzetbiztonsági minisztert kirekesztő és megbélyegző programbeszédé miatt. Kövér visszautasította a kommunisztázás és zsidózás vádját. Kuncze Gábor és Magyar Bálint az SZDSZ részéről nem reagált a Kövér által megfogalmazottakra, mivel szerintük a Kövér már olyan mélyrepülésben van, hogy nem érdemesítik arra, hogy foglalkozzanak vele. A médiában sok reflexió volt olvasható a Kövér-féle zsidózásról. Bruck András „Nincs mit megbeszélni” (Népszava, 2000. február 3. 7. p.); Kovács Zoltán „Pápai emberünk”, valamint Eörsi István „Ami megbocsáthatatlan” (ÉS, 2000. február. 4. 1. és 7. p.); Nagy N. Péter „A kérdés” (Népszabadság, 2000. február 4. 8. p.); Gerő András „2000. február eleje” címmel a Magyar Hírlapban fejtette ki véleményét (7. p.)

2. Seregi László koreográfust látta vendégül a Mazsike Garay Klubja.

Január elejéig csaknem 200 ezer dollár kártérítést fizetett az izraeli Knesszet - Generali Alapítvány egy izraeli-magyar iroda közreműködésével azoknak a magyaroknak, illetve örökösöknek, akik 1945 előtt kötöttek életbiztosítást, de szolgáltatást nem kaptak. A legkisebb kártérítés 1200 dollár, a legnagyobb 40 ezer dollár volt. A kártérítést öt európai biztosítási konszern (a német Allianz, az olasz Generali, a francia AXA, a svájci Zürich és Winterthur) fizette ki. A trieszti székhelyű Generali is jóváhagyott 300 ezer dolláros keretet, a Magyarországon is működött, de már megszűnt Adria Biztosító helyett pedig a milánói RAS ajánlott fel 200-300 millió dolláros keretet.

A roma holocaust 308 túlélőjének utaltak át fejenként 1500 dollár kártérítést a svájci holocaust alapból a Magyar Vöröskereszt közreműködésével. Ezzel a svájci alapból a romáknak szánt keret kimerült, de a német kárpótlásból még részesedhetnek.

Január első napjaiban 77 éves korában, Santiagóban meghalt Végházi István főrabbi. Egykor a budai Frankel Leó utcai zsinagóga főrabbija volt, majd 1962-től Dél-Amerika országaiban, Brazíliában és Argentínában működött.

A Szombat 2000/Januári számában Gadó János közölte „A Szövetség Fiai Magyarországon - A B,nai B,rith budapesti páholyának elmúlt tíz éve” című tanulmányát, amelyet a „Zsidó civil szervezetek Magyarországon - az első tíz év” című kutatási program keretében készített a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatásával. A tanulmány elkészítésében segítségére voltak a magyarországi páholy régi és új vezetői: Bakonyi Éva, Bollmann Györgyi, Fekete László, Korányi László, Szeszlér Tibor, Szita Éva, Újlaki György. (6-11. p.)

Január végén hirdetett ítéletet a bíróság abban a perben, amelyet Kőbányai János, a Múlt és Jövő Kiadó vezetője indított Komoróczy Géza professzor, az Élet és Irodalom című hetilap kiadó Irodalom Kft, és a lap főszerkesztője, Kovács Zoltán ellen. Kőbányai Komoróczy Géza „Fajelmélet és kiadói jog” címmel az ÉS-ben 1996. november 29-én megjelent írása miatt fordult bírósághoz. A per levéltitok megsértése, híresztelés és a jó hírnévhez való jog megsértése miatt különösen, továbbá egyéb jogsértések miatt folyt. Kőbányai elégtétel-adást és egymillió forint nem anyagi kárának megtérítését követelte. A bíróság ítélete szerint az alperesek megsértették a felperes levéltitok védelméhez fűződő személyiségi, valamint a jó hírnév védelméhez fűződő jogait. A kereset többi részét a bíróság elutasította. Kőbányainak a bíróság pernyertessége arányában 150 ezer forint kártérítést állapított meg. Az ÉS 2000. február 4-én a per kimeneteléről tájékoztatást adott (2. p.).

Január végén meghalt dr. Feldmájer Györgyné, a Mazsihisz korábbi elnökének édesanyja. A nagykőrösi temetőben tartott búcsúztatón ott voltak a Mazsihisz világi vezetői, a rabbikar képviselői. Herczog László, az ortodox hitközség főtítkárnak gyászimája után Schöner Alfréd főrabbi mondott beszédet. A kaddist az elhunyt két fia, Feldmájer Péter és Sándor mondta el.

Január végén meghalt Fóti Márton a Hunyadi téri körzet főkántora. A Rákoskeresztúri sírkertben Schöner Alfréd főrabbi és Kálmán Tamás főkantor búcsúztatta a hitközség vezetőinek jelenlétében. A Hunyadi téri templomban a főkantor emlékére rendezett megemlékezésen jelen voltak a rabbikar és a Mazsihisz képviselői. Az emlékhangversenyen Fekete László és Tóth Emil főkantorok énekét Lisznyai Mária kíséerte zongorán. Az Új Élet 2000. március 15-i számában Sándor György indianapolisi főkantor búcsúzott tőle (3. p.).

A Mozgó Világ 2000/Januári száma „Konzervativizmus és a jobboldaliság” kérdésével foglalkozott. Az összeállításban Hankiss Elemér szociológussal és Romsics Ignác történésszel Farkas Zoltán beszélgetett (3-15. p.); Ludassy Mária „Különbség tétessék” címmel írt tanulmányt (27-31.p.); Vitányi Iván „A jobboldal ma” címmel foglalta össze az utóbbi idők jobboldali jelenségeit (32-36.p.); Ripp Zoltán „Szabad demokrata stratégia és jobboldaliság” (38-52.p.); Dalos György „A szélsőjobb német módra” (53-58.p.); Petőcz György „A történelem mítoszai – Postfasizmus Olaszországban” (59-63. p.); Avar János „Szakítás szélről” (65-70.p.); Szabó Miklós „Az antifasizmus revíziója” (71-77.p.); Sükösd Mihály „Bárdossy, mártír vagy háborús bűnös? (78-81. p.); Popper Péter „Szikárra edzett nehéz dárdahegy” címmel elemzi Lovas István „Jobbegyenes” címmel 1999-ben, a Kairosz kiadónál megjelent cikkgyűjteményét (83-89. p.); Mucsányi Mariann „A jobboldali sajtó egy napja – 1999. november 25. (90-98. p.); Révész Sándor „Az egyenes út” (99-122. p.) címmel írt a témáról.

A Világosság 2000/januári számában Randolph L. Braham tanulmányát közölte „Magyar nacionalisták és a holocaust” címmel (ford: Berényi Erzsébet) (3-13. p.). Ugyanitt jelent meg Gábor György „Héberül pedig tudni kell. - A héber nyelv a középkori keresztény gondolkodás tükrében” című írása is (32-50. p.).

A História 2000/második száma a „Nagyorosz nacionalizmus és antiszemitizmus” címmel közölt összefoglalót az szovjetunióbeli zsidók deportálásának sztálini terveiről.

Az Eszmélet 2000. tavaszi számában (45) jelent meg Krausz Tamás tanulmánya „Gulág és Auschwitz avagy: az összehasonlító elemzés értelme és funkciója” címmel (101-121. p.). valamint E. Traverso „A marxizmus Auschwitz után” című tanulmánya.

február hónap

február 1.

Az Új Élet 2000. február elsején megjelent száma közölte a Mazsihisz, a Bzsh és a Magyar Zsidók Világszövetségének vezetői által Budapesten aláírt együttműködési „Nyilatkozat”-át (3. p.).

február 2.

1. Tordai Péter Mazsihisz elnök bejelentette, hogy az egyházi ingatlanok rendezése keretében rövidesen ismét a Mazsihisz birtokába kerülő Bethlen Gábor téri épületben zsidó hitéleti és közösségi központ létesítését tervezik. Az épületet használó Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 2000. július 31-ig kapott haladékot a Külkereskedelmi Főiskola Ecséri úti volt épületébe való átköltözésre.

2. Az MTA Kisebbségkutató Műhelye és a Szociológiai Kutatóintézete „Magyar zsidó revival?” címmel műhelyvitát rendezett az MTA Történettudományi Intézete I. Úri u. 52 alatti tanácstermében. Az előadó Papp Richárd volt, a vitát Tamás Pál vezette.

február 3.

1. Az Európa Parlament elítélte Jörg Haidernek, az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) elnökének „minden sértő, idegenellenes és fajgyűlölő megnyilvánulását, amelyet sok éven át hangoztatott.” A testület figyelmeztetett arra, hogy ha az FBÖ bekerül az osztrák kormánykoalícióba, legitimálja a szélsőjobboldalt Európában. A 2000. február 4-én megalakult osztrák kormányban az EU tagállamok határozott tiltakozása ellenére Haider pártja alkotott koalíciót Wolfgang Schüssel Néppártjával. Több állam visszahívta nagykövetét Bécsből, így Izrael állam is. Jehuda Bauer, a Yad Vasem Intézet igazgatója ugyan úgy vélekedett, hogy hiba volt a nagykövet visszahívása. A magyar kormány úgy foglalt állást, hogy megvárja az új osztrák kormány cselekedeteit, utána dönt. Szent-Iványi István SZDSZ-es képviselő a parlamentben számon kérte a kormánytól, hogy a nyugati hatalmakhoz hasonlóan miért nem határolódott el Haidertől. Tamás Gáspár Miklós a Népszabadság 2000. február 5-i számában „Testvérünk, Haider” címmel közölt publicisztikát. A Magyar Hírlap ugyanezen a napon a TeleDirect 1240 főnyi mintán készített gyors felmérésének eredményét közölte. Eszerint a magyar közvélemény közepesen aggódik a szélsőjobb hatalomra kerülése miatt Ausztriában. A többség nem helyeselné, ha Magyarország csatlakozna az EU-szankciókhoz. A montreali Holocaust Központban viszont 2000. február 17-én megtagadták a belépést a Kanadában magánlátogatáson lévő Jörg Haidertől. Viktor Klima, korábban ügyvezető osztrák kancellár ugyanezen a napon bejelentette, hogy távozik a politikából.

2. A Közép-Kelet Európai Környezetfejlesztési Intézetben (Andrássy u. 23. 1. em.) mutatták be az Országos Főrabbi Hivatal és az Universitas kiadó gondozásában megjelent kötetet, amely az Országos Rabbiképző Intézet fennállásának 120. évfordulója alkalmából 1997-ben rendezett

konferencia előadásait tartalmazza. Komoróczy Géza professzor, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát ismertette a kötetet, közreműködött Mácsai Pál színművész.

február 4.

Az Országos Főrabbi Hivatal péntek esti keddusának vendége Sebes Gábor, a Mazsök elnöke volt.

február 7.

1. A Wesselényi u.13-ban, a Café Noé-ban minden második hétfőn Új disputa címmel irodalmi szalont indítottak neves tudósok, művészek, politikusok és zsidó vezetők részvételével. Az első alkalommal a SabbathSong együttes lépett fel, Szabó István filmrendező pedig „A napfény íze” című filmjéről beszélt.

2. A Tel-Avivban rendezett turisztikai vásár magyar pavilonjának háziasszonya Kövesi Ariella volt, akít a Magyar Turizmus Rt Tel-Avivben megnyíló irodájának vezetésével február elsejétől bíztak meg.

február 8.

A Magyar Filmszemle győztes filmje Gödrös Frigyes „Glamour” című filmje volt, amelyet Berlinben is bemutattak. A film 1919-től a hetvenes évekig kíséri végig egy zsidó férfi és egy árja nő házasságának történetét. A főszerepeket Eperjes Károly és Ónodi Eszter játszották.

február 11.

A Vizafogói mártíremlékműnél a Measz, a Nüb, a Muszoe és az Auschwitz Alapítvány rendezett koszorúzást a főváros felszabadulásának évfordulóján. Beszédet mondott Fodor István, a Measz elnöke.

február 12.

A Népszava 2000. február 12-i „Szép Szó” mellékletében Bóka B. László foglalta össze az 1979-ben, Auschwitzban megnyitott magyar kiállítás történetét, valamint az 1999-ben, az új kiállítás forgatókönyve kapcsán kirobbant botrányt „A pokolhoz vezető út állomásai. - „Az Auschwitzban jelenleg látható magyar kiállítás idejétmúlt, pártos és túlideologizált” címmel (12. p.). Az Ihász István által 1999-ben készített forgatókönyv az ellenérvek és a skandalum hatására lekerült a napirendről. A Nemzeti Kulturális Minisztérium Közgyűjteményi Főosztálya új megbízást adott a forgatókönyv elkészítésére. Ebben múzeumi részről Szikora Ferenc kapott felkérést a Magyar Auschwitz Alapítvánnyal közösen elkészítendő terv összeállítására. A határidő 2000. április 30 volt.

február 12-13.

A főváros felszabadulásának 55. évfordulóján a Budai Vár körüli területekre társadalmi és önkormányzati szervezetek antifasiszta tüntetéseket rendeztek, hogy megakadályozzák az évek óta ott megrendezett neonáci demonstrációkat. A magyar és a német biztonsági szolgálatok folyamatosan cseréltek információkat a neonáci csoportok készülődéseiről. A mintegy 2000 civil szervezetet tömörítő Civil Fórum 2000. február 13-án antifasiszta demonstrációra hívta a demokratikusan gondolkodó civileket a Dísz térre. Noha az összes parlamenti párt képviselője is meghívást kapott a rendezvényre, a megjelent több ezres tömegben a kormánypártok közül csak a kiscgazdák képviseltették magukat Timár György révén. A Fidesz távol maradt. Megjelent viszont Göncz Árpád köztársasági elnök, Horn Gyula volt miniszterelnök, és Kovács László, az MSZP elnöke és számos más közéleti személyiség is. A tüntetésen részt vett Schweitzer József országos főrabbi is. Hanti Miklós, a Civil Fórum elnökének köszöntő beszéde után Pomogáts Béla, az Írószövetség elnöke és Fodor István, a Measz elnöke szólt. Kósa Ferenc filmrendező az országgyűlés MSZP-s képviselőjeként kért szót, beszédét a Népszava 2000. február 17-i száma közölte „A háború logikája” (7. p.) címmel. Mécs Imre és Darvas Iván képviselők az SZDSZ nevében szólaltak fel, majd Gerendás Péter énekelte el „A ház falán a jel” című dalát. Támogatta a demonstrációt a NÜB, a Raoul

Wallenberg Egyesület, a Fiatal Baloldal, valamint a Szociáldemokrata Ifjúsági Szövetség is. Seregély István egri érsek nem jelent meg ugyan a tüntetésen, de írásban jelezte támogatását. A demonstráció a Déli Pályaudvar előtt ért véget, ahol a Budai Önkéntes Ezred emléktáblájánál Vitányi Iván és Szelekovszky Ernő a HM nevében mondott beszédet. A február 12-én a Pro Libertate Alapítvány és a Fiatal Baloldal esti Várbeli rendezvényén jóval kevesebben vettek részt. Tamás Gáspár Miklós az Fiatal Baloldal rendezvényén mondott beszédet. Vasárnap este az RTL Klub fő műsoridőben sugározta Spielberg „Schindler listája” című, nyolc Oscar-díjjal kitüntetett filmjét.

február 13.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban bemutatták Tényi István „Péntek, nyitástól zárásig” című filmjét. Ugyanezen a napon indult a házban az ORI tanárainak előadás sorozata.

február 16.

1. Johannes Rau német államelnök izraeli látogatása során ünnepélyesen bocsánatot kért saját, valamint a nemzedékéhez tartozó honfitársai nevében a zsidó néptől a nácizmus ellenük elkövetett bűneiért. Az eseményen az izraeli parlament képviselőin kívül megjelent a knesszetben Ehud Barak izraeli miniszterelnök is. Rau németül elmondott beszédében elhatárolódott a Haider vezette osztrák szélsőjobbtól. „Sohasem fogjuk eltérni, hogy az idegengyűlölet, a fajgyűlölet és a nacionalizmus ismét gyökeret verjen Európában”- mondta.

2. Ausztria államfője az Osztrák Köztársaság Nagy Érdemrendjével tüntette ki Lazarovits Ernő professzort, a Nemzetközi Mauthausen Bizottság főtárhelyettesét. A magas kitüntetést Budapesten Hannes Porias nagykövet adta át, az eseményen megjelentek a hitközség és a zsidó szervezetek vezetőin kívül Izrael, Kanada, Svédország, Spanyolország, Ausztria és Németország budapesti nagykövetei, valamint a pápai nuncius is.

3. Gerlóczi Sára festőművész kiállítását Szerényi Gábor nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

4. Orbán Viktor miniszterelnök azt válaszolta Csiha Judit MSZP-s parlamenti képviselő 2000. január 29-én benyújtott írásbeli kérdésére, hogy a kormány befejezettnek tekinti a holocaust áldozatainak kárpótlását.

február 20-27.

A Bzsh Budai Körzete és a Kiskunhalasi Zsidó Hitközség Izraeli körutazást szervezett. Az Aviv Travel Utazási Iroda ugyancsak Izraelbe szervezett körutazást több turnusban. Ezekon kívül „Portugália zsidó szemmel”, és „Hosszú hétvége Prágában” programot is hirdetett.

február 21.

72 éves korában, Új-Zélandon elhunyt Friedensreich Hundertwasser festő, építész.

február 25-26.

1. II. János Pál pápa kairói utazásakor helikopteren ellátogatott a Sinai-hegyre is.

2. Kövér László négynapos látogatásra utazott Izraelbe a magyar püspöki kar a Szentföldi Nemzeti Zarándoklat programja keretében. A 800 tagú küldöttség a keresztény emlékhelyek meglátogatása után megkoszorúzta a Yad Vasem Intézetben lévő Mártír Emlékművet.

február 26.

„Háborús bűnök és háborús bűnösök” címmel Gáspár Ferenc történész levéltáros tartott előadást az Oneg Sabbath Klubban.

február 28.

Goethe- emlékéremmel tüntették ki Konrád György író és George Tabori drámaíró. A német Goethe Intézet díját 2000. március 22-én adták át a Weimari Kastélyban.

Február elején az OR-ZSE 20 diákja elutazott Izraelbe, hogy a második szemesztert a jeruzsálemi Midreset Jerusálajim Főiskolán töltsék a Szochnut anyagi támogatásával.

Az Or-Zse történetéről, az ott folyó kutatásokról tartott előadást Staller Tamás, rektor-helyettes a Sárospataki Református Kollégiumban. Sommer László pedig „A zsidóoktatás Magyarországon” címmel mutatta be a mai helyzetet.

Februárban mutatta be az újjáépült Madách Színház Szomory Dezső „Szabóky Zsigmond Ráfáel, avagy Hagyd a nagypapát!” című darabját Valló Péter rendezésében. A címszerepet Hirtling István alakította. Ugyancsak februártól játszotta a Madách Kamara Színház Arthur Miller „Alku” című darabját Huszti Péter rendezésében, Gálvölgyi János, Dunai Tamás és Horesnyi Balázs főszereplésével.

A Szombat 2000/februári száma közölte Szabó Miklós „A magyar zsidóság és a kommunista mozgalom viszonya 1945 után a magyar filmekben” című tanulmányát (27-30. p.) Gadó János a „Mazsók - a torzsalkodó demokrácia szervezete” címmel tekintette át az 1997-ban alakult szervezet történetét (3-6. p.) Kókai Károly „A fiatal Lukács és a zsidóság” címmel közölt tanulmányt (20-23. p.). Bornemissza Iván „Piac, piac” című, a Mazsike pályázatának 2. Díjat elnyert prózája a 24-25. oldalon jelent meg.

A Magyar Tudomány 2000/2. számában jelent meg Simon Róbert tanulmánya „Goldziher Ignác utóélete - Egy 19. Századi tudományalapító sorsa a 20. században” címmel (137-157. p.).

A Kortárs 2000/februári számában Monostori Imre tanulmánya jelent meg a „Németh László recepció történetének főbb kérdései 1945 előtt” címmel.

március hónap

március 1.

Jászjákóhalmán ünnepélyes keretek között avatták újjá a zsidótemetőt, amelyet az önkormányzattól a Traubi üdítőitalhoz kapcsolódó vállalkozásairól közismert Salamon Berkowitz Alapítványa vásárolt meg. A Mazsihisz nyilvántartásai között nem szerepelt a jászjákóhalmi sírkert, amelynek mostani avatását a Mechon Simon Alapítvány az izraeli Nadvurne Rosenbaum rabbira bízta. Az Alapítvány a Mazsihisz szerint a régi, gazdátlan zsidótemetők megvásárlását a kóser italok reklámhadjáratához kívánja felhasználni, illetve a haszid zsidók külföldön élő leszármazottainak Magyarország iránti érdeklődését és befektetési hajlandóságát kívánja élnékíteni. Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke úgy nyilatkozott, hogy a temetők gondozása kizárólagos tulajdonosként a Mazsihisz feladata.

március 3.

1. 1999-ben a Scheiber Sándor-díjat Schweitzer József országos főrabbi és Voigt Vilmos etnográfus professzor kapta. A kitüntetést Rockenbauer Zoltán oktatási miniszter adta át a Nemzeti Kulturális Minisztériumban. A kitüntetettek életútját és tevékenységét Schöner Alfréd rektor ismertette. Az ünnepségen megjelentek Scheiber professzor családjának tagjai és Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke. A főrabbi a díj összegét a beteg gyermekek javára ajánlotta fel.

2. Az ÉS 2000. március 3-i számában Nádas Péter „A rasszizmus titkos trezorjai. - A háborús örökségről és a nemzeti öntudat válságáról” című írása, amelyet a szerző a Neue Zürcher Zeitung felkérésére írt. Nádas a német gyűlöletről és antiszemitizmusról fejtette ki véleményét annak a

vitakötetnek kapcsán, amely a német Suhrkamp Kiadónál jelent meg. A kötet Martin Walser és Ignatz Bubis 1998. október 11 és 1999. július 1. között a kérdésről publikált írásait, valamint a vita külföldi és németországi reflexióit gyűjtötte egybe.

3. Izraelben kiadták Eichmann börtönben írt feljegyzéseit. A 40 évig titkosan kezelt iratot az izraeli állami levéltár a legfőbb ügyész 2000. február 27-én felszabadította, és „Hamis istenek” címmel adták ki. A magyar kiadás három hét alatt készült el a Trifer Kiadóban. A „Tárgyalástól ítéletig - feljegyzések a börtönből” című kötetet 2000. május 26-án mutatták be a nagyközönségnek. 2000. június 3-án pedig a Mazsike Klubban Erős Ferenc pszichológussal és Ungváry Krisztián történésszel a könyvről és a korszakról beszélgetett Pelle János publicista. Egyes vélemények szerint a dokumentum izraeli megjelentetésének az egyik fontos oka lehetett, hogy a Londonban zajló perben érvanyagot szolgáltatson David Irving brit holocausttagadó ellen. Irving 2000. április 11-én egy londoni bíróságon pert veszített Deborah Lipstadt amerikai történész és a Penguin Kiadó ellen. Azért indított pert, mert a „Holocausttagadók” című könyvben antiszemitanak nevezték Irvinget. A Maariv című izraeli napilap 2000. március 9-i számában részleteket közölt abból a pszichológiai vizsgálatból, amelyet 1961-ben az Izraelben élő, magyar származású Kulcsár István pszichiáter professzor végzett el Adolf Eichmann háborús bűnösön.

március 4.

1. Ráday Mihály „Pusztuló zsidó emlékek” címmel a Mazsike Klubban tartott előadást.
2. Az Oneg Sabbath Klub vendége Kepecs András újságíró volt, aki „Helyzet van Ausztriában” címmel tartott vitaindítót.
3. A Bálint Zsidó Közösségi Házban „Hol van Ausztria?” címmel Haraszi Miklós és Seres László beszélgetett aktuális kérdésekről.

március 6.

1. A Magyar - Izraeli Baráti Társaság a Mazsike Síp utcai Dísztermében látta vendégül Judith Varnai Shorert, Izrael Állam új magyarországi nagykövetét.
2. Meggyalázták az elmúlt években Mazsike és a helyi önkormányzat által helyrehozott tiszafüredi zsidótemetőt, amelynek műemlékké nyilvánítása egyébként folyamatban volt. Az őszi ünnepekre közadakozásból, a városi önkormányzat, a Nemzeti Panteon és a Mazsike hozzájárulásával ismét felújították, és újjáavatták. A rendbe hozott temető és a mártíremlékmű avatásán a szertartást Kardos Péter főrabbi és Kálmán Tamás főkántorok vezették. Mások mellett felszólt Imre parlamenti képviselő, jelen volt a Jad Vasem Intézet kitüntetettje, Almásy Tibor tábornok is. Az eseményt levélben köszöntötte a francia, és az izraeli nagykövet, valamint Habsburg György, a Nemzetközi Vöröskereszt elnöke. A tiszafüredi zsidóság történetének feldolgozását és a zsidó emlékek rekonstrukciójának irányítóját, Orbánné Szegő Ágnes Kertész Péter mutatta be „Krónikás asszony Tiszafüreden - Apám volt az utolsó hitközségi elnök” című interjújában az Új Élet 2000. szeptember 1-jei számában (4. p)
3. A Zeneakadémia nagytermében a Budapesti Klezmer Band és a Liszt Ferenc Kamarazenekar adott közös koncertet.
4. Kornis Mihály író volt a Café Noé Új Disputa Szalon vendége.

március 7.

1. Verő Tamás rabbi sorozatot indított a Bálint Zsidó Közösségi Házban a „Zsidó kegytárgyak ismerete és használata” címmel.
2. 76 éves korában, Bécsben meghalt Vándor Györgyi író, újságíró, a „Rémület éjszakái” című kötet szerzője.

március 8.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége Lengyel László volt, aki „Tolerancia, zsidóság, Európa” címmel tartott előadást.

2. Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter bemutatkozó látogatást tett a Mazsihisz vezetőinél. A fogadáson jelen volt Semjén Zsolt államtitkár is. A Remény 2000/első számában Várkonyi Endre készített interjút Semjén Zsolt helyettes államtitkárral "kényes kérdésekről" „Pozitív megközelítés” címmel (11-13. p.).

március 9.

1. Fehér László festőművész, a Mazsike Festészetet Kedvelők Klubja vezetőjének kiállítása nyílt meg a Várfok Galériában (I. Várfok u. 14.)

2. „Az Utódok reménysége” című zsidó vallási műsor a TV1 csatornán tudósított az Országos Főrabbi Hivatal által rendezett könyvbemutatóról. Az ORI 120 éves jubileuma alkalmából rendezett konferencia anyagát összefoglaló „A tanítás az élet kapuja” című kötetet a szerkesztők mutatták be a műsorban. A Nagyfuváros utcai körzet tevékenységét Radnóti Zoltán rabbi mutatta be.

március 10.

A Hungária úti Stadionban MTK Öregfiúk - Habonim Dror rangadót játszottak.

március 11.

A Budai Micve Klub vendége Vámos Miklós író, dramaturg volt.

március 12.

1. A római Szent Péter-bazilikában II. János Pál pápa egyháza nevében bocsánatot kért az egyház tagjai által a múltban elkövetett hibákért és bűnökért. A pápa bocsánatkérése hét főbűnre vonatkozott: A 1. vallásháborúkért és keresztes hadjáratokért, 2. az inkvizícióért; 3. az egyházszakadásokért; a vallási türelmetlenségért, a kiközösítésekért; 4. a zsidók elleni bűnökért, a múltbeli zsidóellenességért és a holocaust idején tanúsított hallgatásért, 5. az erőszakos hittérítésért, más vallásúak és más kultúrájuk emberi jogainak semmibevevételeért, 6. a keresztényeknek az emberi méltóság ellen elkövetett bűneiért, főként a nők, a rabszolgák, és az etnikai kisebbségek, például a cigányság esetében, 7. társadalmi igazságtalanságokkal, a szegényekkel, az elnyomottakkal és a peremre szorultakkal kapcsolatos mulasztásokért. Az eseményt megelőzően Joseph Ratzinger bíboros és munkatársai a pápa megbízásából hatalmas dokumentumgyűjteményt állítottak össze az elmúlt 2000 esztendő alatt elkövetett bűnökről és hibákról. Schweitzer József országos főrabbi nemes elhatározásnak nevezte a főpásztori bocsánatkérést, és üdvösnek látná, ha a dokumentumkötet a magyarországi katolikusokhoz is eljuthatna.

2. „Kétféle magyar zsidó” címmel Tamás Gáspár Miklós tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 12-16.

A Budai Micve Klub észak-olaszországi körutazást szervezett az „Európa zsidó szemmel” sorozatban. A programban Velence, Lido di Jesolo, Garda tó, Sirmione és Verona zsidó emlékeinek meglátogatása szerepelt.

március 13-15.

1. Az eredetileg Bécsbe tervezett rabbi konferenciát a Haider vezette szélsőjobb kormányra kerülése miatt Pozsonyba helyezték át. A konferencián az európai zsidó közösségek képviselőiben 160 rabbi vett részt.

2. A bécsi Városházán a Nemzetközi Herzl Tivadar Szimpóziumot azonban mégis megtartották. Ennek keretében megünnepelték a Bécsi Zsidó Múzeum tizedik évfordulóját is. Az előadók azonban szóltak a Haider - problémáról, az antiszemitizmus újjáéledéséről is.

március 14.

Parragh Noémi festőművész tárlatát nyitották meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 15.

1. Kossuth-díjjal tüntették ki Fehér László Munkácsy-díjas festőművészt és Gergely Ágnes, József Attila díjas író, költő, műfordítót. Táncsics Mihály díjat kapott Bacher Iván, József Attila díjat kapott Békés Pál író. Göncz Árpád köztársasági elnök személyes nagyrabecsülése jeléül köztársasági elnöki Aranyéremmel tüntette ki Losonci Andrást, a Zsidó Szeretetkórház tavaly nyugalmazott igazgatóját.

2. Balázs Béla díjjal jutalmazták Sipos András filmrendező tevékenységét, aki az Új Élet 2000. március 15-én megjelent számának utolsó oldalán magánközleményben tette közzé, hogy a Duna Televízió „Halld Izrael!” című műsorának készítésében a továbbiakban nem vesz részt, és nem járul hozzá, hogy Szécsi József szerkesztő a korábban készített anyagait felhasználja.

3. A Zeneakadémián tartották Snétberger Ferenc lemezbemutató koncertjét, amelyen a szerző a holocaust emlékére komponált gitárversenyét adja elő a Liszt Ferenc Kamarazenekar és Marcus Stockhausen trombitaművész közreműködésével.

március 17.

Gergely Ágnes költő, író, műfordító kapta a Soros Alapítvány 1999. évi díját.

március 18.

Pelle János mutatta be a Zsidó Közéleti Uniót és „Antiszemitizmus és totalitarizmus” című új könyvét a Mazsike Klubban.

március 18.

A Hungária körúti futballpályán rendezett MTK-FTC meccsen sok száz Fradi szurkoló énekelte az „Indul a vonat Auschwitzba” című zsidócsúfoló rigmust. Egyetlen rendőr, vagy biztonsági őr sem lépett közbe, a bíró sem fújta le az örökrangadót. A VIII. kerületi Rendőrkapitányságon az MTK Baráti Köre tett bejelentést az incidens miatt. A rendőrkapitányság a megindított nyomozást 2000. május 17-én azzal zárta le, hogy a rigmus éneklése az ellenféllel szembeni gyűlöletnek adott hangot, nem pedig a zsidóság, mint közösség vagy faj(sic!) ellen. Az V.-VIII-XIII. kerületi ügyészség a nyomozás folytatására utasította a rendőrkapitányságot, mivel a TV felvételek alapján az elkövetők azonosíthatók, s az események során megvalósult az MTK szurkolók elleni izgatás. A Külügyminisztérium 2000. május 9-én levélben javasolta az érintett tárcáknak, hogy „erélyesen lépjenek fel a kormány szándékaival és politikájával ellentétes, az európai értékekkel összeegyeztethetetlen, szélsőséges jelenségek ellen, amelyek az utóbbi időszakban egyes labdarúgó mérkőzéseken fajgyűlölő jelszavak formájában is megjelentek.” A nyilatkozatra azért került sor, mert Várnai Shorer Judit izraeli nagykövet és Németh Zsolt politikai államtitkár találkozásánál ebben állapodtak meg.

március 19.

Magyarország német megszállásának évfordulóján New Yorkban, a Park East zsinagógában a Magyar Zsidók Világszövetsége megemlékezést rendezett a magyarországi zsidó áldozatok emlékére. A résztvevőket a szövetség elnöke, Farkas Ervin és Arthur Schneider rabbi köszöntötte. Beszédet mondott Erdős André, Magyarország ENSZ nagykövete, és Naor Gilon izraeli követ is. A Mazsihisz képviselőjében Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató szólt, Csengery Imre a Yad Vasem Intézet fontosságáról beszélt.

március 20.

A Kol Jiszrael izraeli rádió magyar adásának 50. évfordulója alkalmából Ádám Ráchel felelős szerkesztővel készített interjút Szócs László a Népszabadság 2000. március 20-i számának 10. oldalán.

március 21.

Az Európa Tanács Rasszizmus és Tolerancia Elleni Bizottsága közzétett jelentésében megállapította, hogy Magyarország ugyan több nemzetközi rasszizmus elleni nemzetközi szerződést ratifikált, ám továbbra is jelentős a fajgyűlölet és az intolerancia tapasztalható. A jelentés a romák ellen az élet minden területén megnyilvánuló diszkriminációt emelte ki, de említést tett nyíltan náci csoportok tevékenységéről, egyes parlamenti képviselők és egyes sajtóorgánumok kódoltan antiszemita kijelentéseiről.

március 20-26.

II. János Pál pápa Izraelbe érkezett. A látogatást megelőzően az ultra ortodox izraeli rabbik arra szólították fel híveiket, hogy tartózkodjanak a pápa szentföldi látogatását ellenző tüntetésektől. Avraham Ravic a kelet-európai származású askenázi rabbi nevében úgy nyilatkozott az izraeli rádióknak, hogy Izraelnek tiszteltre méltóan kell fogadnia II. János Pált. Hasonlóan vélekedett Meir Lau askenázi főrabbi is, elítélve a szélsőséges Kah arabellenes mozgalom által szervezett pápalátogatás elleni tüntetések szervezőjét.

március 25.

1. Tamás Gáspár Miklós a Mazsike Klub vendégeként a mai politika és a zsidóság kapcsolatáról tartott előadást.
2. Kelemen Judit rabbi, a Szim Salom vezetője az Oneg Sabbath Klubban a reformzsidóságról tartott előadást.

március 27.

Az Osiris Könyvesboltban (V. Veres Pálné u. 4-6.) Karády Viktorral beszélgetett Hadas Miklós a „Zsidóság és társadalmi egyenlőtlenségek (1867-1945)” című könyvéről, amely a Hadas által szerkesztett Replika könyvek sorozatban jelent meg.

március 30.

A magyar parlament külügyi bizottságának tagjait izraeli látogatásuk során a kneszet képviselői kérdőre vonták a magyarországi antiszemita jelenségek miatt. Szent-Iványi István, a külügyi bizottság elnöke azt mondta, hogy intézményes antiszemitizmus nincs ugyan Magyarországon, de a tapasztalható idegenellenesség és antiszemita jelenségek aggasztanak minden demokratikus érzelmű embert Magyarországon.

március 28-április 4.

Az OR-Zse hallgatónak rabbi Arnold S. Tureczky, a New York-i Jewish Theological Seminary nyugalmazott professzora tartott előadássorozatot.

A Pécsi Harmadik Színházban bemutatták Spiró György „Szappanopera” című drámáját Vincze János rendezésében, melynek témája a zsidó kárpótlás.

94 éves korában meghalt a váci születésű Kéri Lajos, a Mazsihisz és a Bzsh örökös tiszteletbeli elnöke. A Farkasréti temetőben Schweitzer József országos főrabbi és Tóth Emil főkantor búcsúztatta.

A Keresztény - Zsidó Társaság Teológiai napot rendezett Szegeden. Ledniczky András a szegedi zsidó hitközség elnöke bevezetőjében a megemlékezett a történelmi egyházak Szeged történetében betöltött szerepéről. Szécsi József, a társaság főtákarja „Jegyzetek a vatikáni és a pannonhalmi Soá megfontolásokhoz” címmel tartott előadást. Benyik György római katolikus

teológiai professzor Lőw Lipót életútját mutatta be, Bartha Tibor református teológia professzor - házigazda – „Az Ószövetség tanítása Isten népének küldetéséről” címmel tartott előadást.

A Bécsi Zsidó Múzeumban 2000. április 30-ig volt látható Eisenberger Vera és Jenő magángyűjteménye, amely az Osztrák-Magyar Monarchiából származó judaikák, és kortárs izraeli képzőművészek egyedülálló gyűjteménye.

Szegeden a zsinagóga javára adott koncertet Frankl Péter Londonban élő zongoraművész.

A Világosság 2000/márciusi számában jelent meg Schweitzer Gábor tanulmánya „A bábéli téglarakó. - Töredékek Arthur Koestler magyarságáról és zsidóságáról” címmel (66-76.p.). Az előadás a bécsi Urániában rendezett Koestler szemináriumon hangzott el 1998. január 17-én. Kende Péter közölte Francois Furet és Ernst Nolte 1996-97-es levélváltását „Vörös és barna - Fasizmus és bolszevizmus” címmel (7-26.p.).(Fordította Gyüreki Mercédesz és Ádám Péter.) A második rész a folyóirat 2000/negyedik számában jelent meg Szabó Miklós történész hozzászólásával együtt (53-58. p.). Pritz Pál történész pedig a folyóirat 2000/6-7.számában „A „helyzethiány” forradalma” címmel fejtette ki véleményét. (93-99. p.).

A Kritika 2000/márciusi számában Mrávik László „Kulturális örökség, s mi van a gyanús műkincsekkel?” címmel írt tanulmányt. (24-27. p.)

A Magyar Tudomány 2000/márciusi száma újra közölte Marczali Henrik 1984. január 15-én elmondott akadémiai székfoglaló előadásának szövegét „Egyetemes és nemzeti történelem” címmel (299-306. p.).

A Remény 2000/1. számában Gellén Márton készített portrét Tímár György ügyvédéről „Nyílt politizálás” címmel (15-19. p.). Ugyanebben a számban olvasható Molnár Judit tanulmánya „A magyar királyi csendőrség 1944-ben” címmel (33-37. p.); Karádi Gábort, a Vasvári utcai templomkörzet elnökét és a Kozma utcai temető vezetőjét Papp Richárd mutatta be „Kisvárdai öröksége - Egy ráse kól” címmel (81-84. p.). E. Fehér Pál K. Havas Géza mártírhaltalt halt újságíróra emlékezik „A civil kurázi dicsérete” című írásával (45-48. p.); Berkes Erzsébet Harag György rendezőre emlékezett (91-94. p.). Vámos György Szita Szabolccsal a Holocaust Dokumentációs Központban folyó munkáról beszélgetett „Titkos történelem” címmel (51-55. p.). Borsányi-Schmidt Ferenc Stadler Károly szombathelyi ortodox zsidó kereskedő végrendeletét közölte „Egy magyar (zsidó) polgár 1912-ben készült végrendelete” címmel (69-74. p.).

A Szombat 2000/márciusi száma ismertette azt a gyorsjelentést, amelye az ELTE Szociológiai Intézete által készített felmérés első eredményeit foglalja össze. „A mai magyarországi zsidóságról” címmel Kovács András szociológus vezetésével készített felvételben 2015 megkérdezett vett részt. A Népszabadság 2000. április 6-i számának 8. oldalán Pogonyi Lajos készített interjút Kovács Andrással a felmérés körülményeiről, és előzetes következtetéseiről. Az 1999. december 4-én rendezett „Zsidó sorsok zsidó színpadon” című konferenciáról készített összefoglalást Halász Tamás (23-31. p.), Seres László pedig „Az akarat diadala, avagy féljünk-e Haidertől?” címmel közölt tanulmányt az ausztriai szélsőjobb előretöréséről. Ebben idézte az 1997-ben készített Eurostat-Gallup kutatás eredményét, mely szerint az EU országok közül Ausztriában mérték a legmagasabb rasszizmus szintet.

A Lettre Internationale 2000/tavaszi (36.) számában Nádas Péter a zsidósághoz fűződő kapcsolatáról is beszél abban az interjúban, amelyet Eve-Marie Kallen készített az íróval „Egyetlen kísérleti alanyom én vagyok” címmel. A lap ugyanebben a számában közölte George és Nicolo Pressburger: „Ráchel emlékezete” című írását.

április hónap

április 2.

1. A Macisz fennállásának tizedik évfordulóját koncerttel ünnepelte az Orosz Kulturális Központban (Andrássy út. 120.). Fellépett ifj. Domahidy László operaénekes, Eran Elbar izraeli zeneszerző és Triója, Fellegi Ádám zongoraművész, Freymann Magda zongoraművész, Kézdy György színművész, Kiss László hegedűművész és a Haomér Hacair kórusa.

2. A Balázs Pál Alapítvány által hirdetett országos judaisztikai verseny döntőjét rendezték meg az OR-ZSE-n. A versenyben 2000 januárja óta vettek részt a zsidó oktatási intézmények tanulói óvodás kortól a középiskola befejezéséig. A versenyben 30 óvodás korú, 38 általános iskolás és 120 középiskolás vett részt. A zsűri tagjai Schöner Alfréd, Schweitzer József és Arnold Tureczky főbbiek voltak. A középiskolások korosztályában Asztalos Károly (Amerikai Alapítványi Iskola), Flesch András (Scheiber Iskola) és Hirschberg Péter (Lauder Javne) voltak a legjobbak. A szabadon választott, korhatár nélküli témában 13 pályázat érkezett, közülük legtöbb a környezetvédelemmel foglalkozott. Sümeg zsidó emlékei címmel a Scheiber Iskola 8. osztálya pályázott Ágy Katalin igazgatóhelyettes vezetésével, Acsádi Gabriella Paks zsidó emlékei kapcsán a Rosenbaum nyomda történetét dolgozta fel. Spitzer Brigitta és Lancu Linda Nagyváras zsidó emlékeiről készített dolgozatot.

április 3.

A Keresztény - Zsidó Társaság unitárius teológiai napot rendezett (V. Nagy Ignác u. 2-4.) Előadást tartott Bencze Márton unitárius püspök és Orbókné Szent-Iványi Ilona unitárius püspök-helyettes, Kardos Péter főrabbi, Somogyi László tudományos munkatárs és Fekete László főkántor.

április 4.

1. A Magyar Rádió Hangjáték 1999. Pályázatán díjjal jutalmazták Isaac Bachevis Singer „Gólem” című művének előadóját, Tordy Gézát, és a szerkesztő Marschall Évát.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Szabó Istvánnal az asszimilációról beszélgetett Lévai Katalin az „A napfény íze” című filmje kapcsán. A beszélgetés vendége volt Földes Anna és Vitányi Iván is.

3. A Pápai Református Teológiai Akadémia négyfős vezetősége látogatott az OR-ZSE-re.

április 5.

Elie Wiesel, magyar származású Nobel-békedíjas író az amerikai szenátus külügyi bizottságának meghallgatásán a világszerte újjáéledő antiszemitizmus és rasszizmus elleni fellépést sürgetett. Wieselhez csatlakozva David Harris, az Amerikai Zsidó Kongresszus ügyvezetője az iszlám antiszemita megnyilvánulásaira hívta fel a figyelmet a Közel-Keleten.

április 6.

1. A Bzsh közgyűlését a Síp utcai Díszteremben tartották. A hitközségbe kérte felvételét a 34 taggal megalakult Pesterzsébet – Csepel - Soroksár körzet Kövesi György elnök vezetésével. A közgyűlés két tartózkodás mellett felvette tagjai közé az új hitközséget. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató beszámolóját az 1999-es költségvetési évről Hajabács Júlia gazdasági főtanácsadó beszámolója követte. Olti Ferenc oktatási alelnök javasolta, hogy neves könyvvizsgáló céggel vizsgáltsák meg a hitközség gazdálkodását. A közgyűlés ezt heves reakciókkal elutasította. Végül a zárszámadást egy tartózkodással, a 2000-es költségvetést 2 tartózkodással fogadta el a grémium.

2. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre Nagy Zoltán művészettörténész vezetésével megtekintette a Ludwig Múzeum „Nézőpontok/Pozíciók. Művészet Közép-Európában 1949-1999.”

című vándorkiállítását a Budavári Palotában. A tárlatot Bécs után a Budapesti Tavasz Fesztivál alkalmával nyitották meg.

3. New Yorkban az „Életmentő Vízum” rendezvényen az ENSZ 24 országának 80 olyan diplomatájára emlékeztek, akik embereket mentettek a második világháború alatt. Közülük már csak négyen élnek, ketten - Per Anger a svéd és Harald Feller a svájci követségek egykori munkatársai - Budapesten végezték munkájukat. Mindketten kitüntetés kaptak Jan Hanski lengyel és Selahattin Ulkumen török diplomatával együtt. A több napos rendezvényt az ENSZ szervezetein kívül támogatta a Zsvk, a Simon Wiesenthal Központ, a Yad Vasem Intézet és a Joint is. Az eseményre meghívták az embermentő diplomaták családtagjait is. A Wallenberg család képviselői is jelen voltak azon a fogadáson, amelyet Erdős André magyar ENSZ nagykövet adott az ünnepezt diplomaták és családtagjaik részére.

április 7.

Az Országos Főrabbi Hivatal péntek esti kiddusának vendégei az UJS újonnan megválasztott vezetői, Répás Péter elnök és Vizsolyi György ügyvezető voltak.

április 8.

A Budai Micve Klubban a Rotary Club tevékenységéről beszélgetett Kovács Gábor a Rotary Club kormányzói megbízottjával, Richter Gáborral.

április 9.

1. A Mazsihisz a Síp utcai Dísztermében tartott közgyűlésén, napirenden kívül Schweitzer József országos főrabbi ismertette a rabbikar állásfoglalását a Szim Salom progresszív zsidóhitközség felvételi kérelmével kapcsolatban. A rabbikar úgy döntött, hogy vallásilag nem tudja elképzelni az együttműködést, politikai, társadalmi szinten azonban igen. A rabbikar véleményét nem osztotta teljes mértékben a közgyűlés. Olti Ferenc tett olyan javaslatot, hogy a Mazsihisz alapszabályának módosításával ún. „közéleti” tagozatot lehetne alakítani, s ebbe lenne hely a Szim Salom számára is. A vita azonban parttalaná vált, így a döntést elnapolta a közgyűlés. A meghirdetett napirend szerinti zárszámadást és költségvetést egy, illetve négy tartózkodással fogadta el a közgyűlés. A vitáról részletesen beszámol a Szombat 2000/májusi száma (6-11. p.) Olti Ferenc oktatási alelnök javasolta, hogy a hitközség gazdálkodását nemzetközi auditáló cég vizsgálja meg. A közgyűlés azonban a javaslatot nem, a költségvetést viszont elfogadta. A hitközség vezetésének kritikáját adja Gadó János „Közösség és vezetője” című cikkében a Szombat 2000/júniusi számának 3-5. oldalán. „...a magyar zsidóság politikai képviseletét egyedül ellátó hitközség vezetése egyetlen ember kezében van, akinek a hatalom megtartásán, kellemes élvezetén és önmaga időnkénti ünnepeztetésén kívül nemigen van más ambíciója...One man show - ahogy működését többen jellemzik” (4. p.).

2. Hannoverben nagy sikerrel lépett fel az Országos Rabbiképző Goldmark Kórusa Ádám Mária karnagy vezényletével.

3. A kaposvári katolikus püspökség (Zárda utca 4.) termében rendezett Teológiai napot a Keresztény - Zsidó Társaság. Előadást tartott Agg József főesperes, Schönberger András főrabbi és Szécsi József a társaság főtítkára.

április 10.

1. Schiff András zongoraművész az Osztrák Szabadságpárt februári hatalomra kerülése miatti tiltakozásul lemondta a bregenzi Scubertiade fesztiválon való részvételét. Schiff 1984 óta szerepelt rendszeresen a fesztiválon. Politikai okokra hivatkozva a művész azt is bejelentette, hogy amíg Haiderék hatalmon vannak, nem lép fel Ausztriában.

2. A knesszet elnöke, Avraham Burg nemzetközi törvényhozási állásfoglalást, tiltakozást kezdeményezett a „Haider-jelenséggel” szemben. Levélben kérte több európai - köztük a román - parlamentet, hogy foglaljon állást a kérdésben, ám levelét nem vitatták meg a képviselőházak.

3. A Tompa utca - Páva utca - Ferenc tér sarkán épített új Hotel Páva Plaza avatóünnepségén résztvett Varnai Shorer Judith izraeli követ, mivel a szállodában tulajdonos az izraeli Ofer Brothers társaság.

4. Fischer Iván karmester volt a Café Noé (VII. Wesselényi u. 13.) vendége.

5. A XII. kerületi önkormányzat, az Irodalmi Társaságok Szövetsége (ITSZ) és a ruszin önkormányzat emléktáblát avatott Erdélyi József házának falán az Alkotás utcában. Az eseményen jelen volt és beszédet mondott a kerület FIDESZ-es polgármestere, Mitnyán György, az Írószövetség korábbi elnöke, Pomogáts Béla, valamint Medvigy Endre, az ITSZ elnöke is.

április 14.

1. Az Országos Főrabbi Hivatal vendégeként a péntek esti kedduson Kármán György egyetemi tanár tartott előadást.

2. Az UJS közgyűlésén újraválasztották elnökké Répás Pétert, az alelnök Balla Zsolt lett. Vezetőségi tagok: Bíró Tamás, Gádor György, Jávor András és Zóber Tamás. A közgyűlés döntött arról is, hogy folytatni kell az eddig jól bevált Alaf Bész, temetőfelújító, illetve hagyományörző táborokat.

április 15.

Az Új Élet 2000. április 15-én megjelent száma 5. oldalán közölte, hogy a Mazsihisz beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz a harmincezer forintos kárpótlás felülvizsgálata ügyében. Részlet olvasható Német János, az Alkotmánybíróság elnökének válaszleveléből, melyben tájékoztatja a Mazsihisz vezetőségét, hogy az ügy felülvizsgálata folyamatban van. „Az ügy kiemelt fontosságára tekintettel előadóként Holló András alkotmánybíró, az Alkotmánybíróság helyettes elnökét jelöltem ki” - áll a levélben.

április 16.

1. A Keresztény - Zsidó Társaság közös Húsvét - széder vacsorát rendezett a Hotel Sunlight (XII. Eötvös u. 41.) termeiben Haggada magyarázattal és vacsorával.

2. Bergen-Belsenben a tábor felszabadulásának 50. évfordulóján rendezett ünnepségen levetítették azt a dokumentumfilmet, amit Alfred Hitchcock, mint a felszabadító brit hadsereg századosa forgatott a helyszínen. A tábort megjárt 30 magyar túlélő képviseletében Dénes György egyetemi tanár és Solt László, a táborcsoport elnöke vezette a magyar delegációt a gyászünnepekre. A Mazsihisz-t Zoltai Gusztáv és Lancz Tibor Bzsh elnök képviselte.

április 18.

1. Pokorni Zoltán oktatási miniszter kezdeményezésére ezután az általános és középiskolákban rendhagyó történelemórán emlékeznek meg a holocaustról. A holocaust emléknapjává április 16-át, a kárpátaljai gettósítás kezdőnapját jelölték ki. Az első történelemórát a Somogy megyei Csurgón tartották. A megemlékezés a zsidó temetőben kezdődött, ahol Tóth Emil főkantor éneke után beszédet mondott Schweitzer József országos főrabbi, Balázs Béla római katolikus püspök, Márkus Mihály református püspök, Szebik Imre evangélikus püspök is. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Göncz Árpád köztársasági elnök, Herényi Károly, Pásztohy András és Háros József parlamenti képviselők. A Csokonai Református Gimnáziumban tartott történelemórát Suchman Tamás országgyűlési képviselő nyitotta meg. Beszédet mondott Göncz Árpád köztársasági elnök, Pokorni Zoltán oktatási miniszter, Ormos Mária történész professzor, Balogh Zoltán teológus, Donáth László országgyűlési képviselő, Szebik Imre evangélikus püspök, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, Bölcskei Gusztáv református püspök és Schweitzer József országos főrabbi. Pokorni Zoltán beszédének szövegét a Szombat 2000/májusi száma közölte 6-8. oldalán, Göncz Árpádé és Ormos Máriaé a Múlt és Jövő 2000/2. számában olvasható (4-8.p.). A történelemórán bejelentették, hogy a gimnázium védnökséget vállal a csurgói zsidótemető felett. A rendezvényen megjelent több politikus és nagykövet, köztük az izraeli és a svéd nagykövet is. A budapesti Kertész

utcai iskolában április 14-én kiállítással, 16-án pedig kulturális programmal egybekötött emléknapot rendeztek. Váradi Iván Attila igazgató megnyitója után ünnepi beszédet mondott Szabó Zoltán, Erzsébetváros polgármestere, Lazarovits Ernő, a Mazsihisz külkapcsolatok osztályának vezetője, és Szekeres József történész. A Nagyfuváros utcai körzet elöljárói meghívták a Józsefváros 12 iskolájának növendékeit és történelem tanárait a templomba és a hitközség intézményeibe. A meghívást hat iskola fogadta el, s a két nap alatt mintegy 800-an látogattak el a hitközségbe. Streit Sándor elnök, Radnóti Zoltán rabbi, Pollák Jenő elöljáró ismertették meg a zsidó hagyományokat az érdeklődőkkel. A rendezvényen jelen volt Csécsi Béla polgármester is.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Esterházy Péter olvasott fel Harmonia Caelestis című új könyvéből.

április 19.

Rómában utcát neveztek el az 1992-ben elhunyt, a holocaust idején több ezer magyarországi zsidót megmentő Giorgio Perlascaról.

április 20.

A budapesti iráni nagykövetség épülete előtt mintegy ötven fő vett részt azon a tüntetésen, amelyen magyarországi zsidó szervezetek képviselői fejezték ki együttérzésüket az Iránban bebörtönzött hittestvéreik iránt. A tüntetés szónoka Szántó T. Gábor volt.

április 20-21.

1. Már harmadik Peszach-kor érkeztek Magyarországra izraeli diákok az Am Echad Program keretében. Az ide látogató diákok a diaszpórában élő zsidó fiatalokkal együtt vettek részt a széder ünnepségeken, köztük a Macisz a Mazsihisz Síp utcai Dísztermében tartott széder vacsoráján. A Dohány utcai templomkörzet a Goldmark teremben ünnepelte a szédert.

2. Kiskunhalason a frissen felújított díszteremben rendezték meg a széder vacsorát.

3. Semjén Zsolt helyettes államtitkár a Peszach alkalmából levélben köszöntötte a Mazsihisz valamennyi tagját.

április 22.

A Mazsike Klubban Feldmájer Péter tartott tájékoztatót „A kárpótlás és a Mazsók” címmel.

Az Or-Zse és a Mazsihisz Oktatási Osztálya áprilisban tekintette át az „Ifjúság a környezetvédelemért - Épített környezetünk védelme, különös tekintettel a zsidó emlékekre” című nyílt pályázat eredményeit. A pályázat az épített környezet - a zsinagógák, zsidótemetők, mikvék, egykori zsidó lakóházak, ipari emlékei stb. - felkutatására, történetének ismertetésére, megőrzésére és karbantartására terjedt ki. A judaisztika tanárjelölt hallgatók 1998 óta egy-egy általuk kiválasztott zsidótemető emlékeit dolgozzák fel és örökítik meg fotókon és videokazettán. Eddig Aszód, Eger, Felsőgöd, Bóly, Dunaföldvár, Gödöllő, Marcali, Pápa, Sajóvelezd, Siófok, Sopron, Tiszavárkony, Vác és Veszprém zsidótemetőinek feldolgozását az OR-Zse tanárjelöltjei végezték el. A többi zsidó iskola növendékei is részt vettek a feltáró munkában, de nem zsidó iskolák is csatlakoztak a nyílt pályázathoz a határokon belülről és túlról is. Czigler Róbert (Scheiber Sándor iskola) Karcag zsidó templomát, Heisler Balázs és Udvardy András (Lauder Javne) Tahitótfalu zsidó temetőjét, Tóth Viktória és Vas Melinda (Amerikai Alapítványi iskola) Vác zsinagógáját és temetőjét, Sümeg zsidótemetőjét pedig Ács Katalin irányításával a Scheiber iskola 8. osztálya dolgozta fel. Dunaújvárosban a helyi Lórántffy Zsuzsanna Szakközépiskola tanulói a zsidótemetőt, Érden a helyi Kós Károly Szakközépiskola tanulói ugyancsak a zsidótemető emlékeit dolgozta fel. Acsádi Gabriella a paksi zsidóság és a Rosenbaum nyomda történetét dolgozta fel. Máramarosziget zsidótemetőjéről Szerdócz Bianka tanárjelölt, Kismartonéről Kárpáti Judit, Nagyváradéről Iancu Linda és Spitzer Brigitta, Szabadka zsinagógájáról pedig Muhi Tünde készített

tanulmányt. Folyik Kassa, Kolozsvár és Ungvár zsidó emlékeinek felkutatása. A kiírt pályázatra 2000. december 1-ig lehetett pályamunkákat benyújtani.

Párizsban Jad Vasem oklevéllel tüntették ki Hamar Lászlót és feleségét. A kitüntetést az elhunyt házaspár nevében a Párizsban élő Ürményi-Hamar Lehel vette át.

Április elején 26 pedagógus vett részt azon a Jeruzsálemben tartott programon, amelyet a Nemzetközi Holocaust Oktatási Központ meghívására az Oktatási Minisztérium szervezett az izraeli-magyar kulturális csereprogram keretében. A többségében történelemtanárok részvételével tartott konferenciára a jelentkezőket pályázat útján választották ki. A delegációt Gál Ferenc főosztályvezető-helyettes, és Szita Szabolcs professzor vezette. A Yad Vasemben tartott szemináriumon Yehuda Bauer, az intézet igazgatója köszöntötte a vendégeket. Naomi Janowitz (Kalifornia) az ókori antiszemitizmusról, Rafi Vágó a modernkori antiszemitizmusról beszélt. Guy Miron az antiszemitizmus német-, és franciaországi történetét elemezte. Sári Reuveni az Endlösung magyarországi fejezetéről, Zvi Erec a budapesti Zsidó Tanácsok szűk mozgásteréről beszélt a holocaust idején. David Silberklang a náci Németország zsidóellenes gépezetének működését, Miriam Ben-David pszichológus az 1999-ben Dobogókőn rendezett konferenciáról beszélt. Hava Baruch bemutatta a holocaust oktatására maga által készített magyarnyelvű füzetet, David Gur a cionista ellenállásról tartott előadást. Szalai Anna, a Héber Egyetem irodalom professzora Szenes Hannáról, Hanzi Brandt túlélő pedig Kastner, Eichmann és Komoly Ottó szerepéről, velük való személyes kapcsolatáról beszélt. A csoportot a magyar követségen fogadta Csejtei István nagykövet is.

Az albertirsai zsidótemetőben a polgármester, Radnóti Zoltán rabbi és a városban működő öt keresztény egyház képviselőinek beszédével avatták fel az első és a második világháború zsidó áldozatainak emlékművét. Jelen volt Zoltai Gusztáv és Eliezer Gilád, a Szochnut vezetője, akinek felesége Albertirsáról származott el.

A Szombat 2000/április számában Erős Ferenc „A szembenézés kudarca” címmel Fábri Zoltán „Utószezon” című filmjét elemezte (29-31. p.).

A Honismeret 2000/áprilisi számában Acsádi Gabriella írása jelent meg „A paksi zsidóság és a Rosenbaum nyomda” címmel.

A Magyar Tudomány 2000/áprilisi számában tanulmány jelent meg a 150 éves született Alexander Bernát tiszteletére „A filozófiai gondolat fényénél” címmel (483-493. p.).

A Barátság című folyóirat 2000/2 száma Szita Szabolcs tanulmányát közölte „A mauthauseni fogolyélet utótörténete 1946-ban” címmel (2089. p.).

A Palimpszeszt internetes folyóirat 2000/áprilisi (14.) száma a szefárd zsidóság irodalmával foglalkozott. (In: „Szfárd történelmi összefoglaló”; Bánki Éva „A hispániai nőköltészet és a születő európai líra”; Ladányi-Turóczy Csilla „Szfárd illetve converso irodalom a XVI. században”; Ladányi-Turóczy Csilla „Szfárd irodalmi összefoglaló”; Rugási Gyula „Száműzetés és költészet”; Jehuda Halevi „Álmom”.)

Az Új Élet 2000/április elseji számában tette közzé az izraeli Yad Vasem Intézet felhívását a koncentrációs táborokból küldött levelek, levelezőlapok és egyéb dokumentumok összegyűjtésére.

május hónap

május 1.

A pécsi hitközség gyűjtési felhívást tett közzé az Új Élet 2000. május elsejei számában a pécsi zsinagóga működésképtelen Angster orgonájának helyreállítására. Június elején tartotta első ülését „Az első Angster-orgonáért alapítvány” kuratóriuma, amelyet a pécsi Zsidó Hitközség és két pécsi építész alapított. Az Angster József által 1869-ben készített pécsi orgona rekonstrukciójához szükséges pénz összegyűjtése. A kuratórium elnöke, Szili Katalin volt, a kulturális tárca 2 millió forinttal járult hozzá az alapítvány költségvetéséhez.

május 2.

1. A Wesselényi utcai Wallenberg emlékparkban rendezték a Soa emléknapot. Lazarovits Ernő és Kardos Péter főrabbi mondott emlékbeszédet, a Kél málé rachmamimot Kálmán Tamás főkántor énekelte. Izraelben országszerte megemlékeztek a holocaust áldozatairól a nemzeti gyásznapon.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban átadták az izraeli Yad Vasem Intézet magyarországi tagozatának 2000. évi kitüntetéseit. (Az intézet magyarországi tagozata 1993-ban alakult meg, és 1995-től évente dönt a kitüntetések odaítéléséről.) A Világ Jámhora címet 2000-ben Balázs József, Csedrik József és felesége, Eisenberger Mihály és felesége, Engel Béláné, Forrás András és szülei, Kovács Margit és nővére, valamint Tóth János kapták.

3. Kilencedik alkalommal rendezték meg „Az élők menetét” az egykori auschwitz-birkenai koncentrációs tábor területén. A megemlékezésen beszédet mondott és koszorút helyezett el az áldozatok emlékművénél Ezer Weizman izraeli, és Aleksander Kwasniewski lengyel miniszterelnök.

4. Göncz Árpád köztársasági elnök személyes megbecsüléseként aranyérmeket adott át Sándor Ivánnak írói életművéért 70. születésnapja alkalmával. Ugyancsak kitüntetésben részesült színvonalas szakfordítói munkájáért Vida Tamás, a Hunyadi téri körzet elöljárója is.

május 3.

1. A Farkasréti temetőben kísérték utolsó útjára a 94 éves korában, a Zsidó Szeretetkórházban 2000. április 18-án elhunyt Pártos Erzszi színművésznőt.

2. Radnóti Miklós költő és Kovács Margit keramikusművész emléktábláját avatták mindkettőjük egykori lakóházának falán a XIII. Pozsonyi út 1-ben. Az ünnepségen jelen volt Radnóti Miklós özvegye is. Radnóti domborművét Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész, Kovács Margitét Garányi József ugyancsak Munkácsy-díjas keramikus készítette.

május 4.

1. „A múlt dimenziói - Fejezetek a magyar zsidóság történetéből” címmel új, millenniumi kiállítás nyílt a Budapesti Zsidó Múzeumban. A tárlatot B. Turán Róbert igazgató, Semjén Zsolt helyettes államtitkár és Gerő András történész nyitotta meg.

2. Újjáavatták a felújított zsinagógát Marosvásárhelyen.

május 5.

Az Országos Rabbiképző Intézetben a péntek esti kiddus vendége Szabolcsi Miklós egyetemi tanár volt.

május 7.

A mauthauseni koncentrációs tábor felszabadulásának 55. Évfordulóján az osztrák kormány megbízásából a Bécsi Filharmonikusok adtak emlékkoncertet tábor helyén. Linz, Bécs és Innsbruck főterén is kivetítettek a koncertet video falakon. A Mauthauseni Nemzetközi Bizottság azonban ízléstelennek tartotta Beethoven IX. szimfóniájának előadását ezen a helyen. Ezért úgy határozott, hogy az egykori táborlakók és a melléktáborok lakói nem vesznek részt a koncerten. Egyben a

jelenlegi osztrák kormány elleni tiltakozásukat is kifejezésre juttatták a távolmaradással. Egy nappal a koncert előtt a Mauthausenben és Gunskirchenben rendezett megemlékezésen a Mazsihisz küldöttségén kívül részt vett Barsiné Pataki Etelka bécsi nagykövet is.

május 9.

1. A Jom Hazikaron napján rendezett Bibliaverseny első három helyezettje Selmeczi Tamara (Lauder), Nagy Noémi (Lauder) és Asztalos Károly (Amerikai Alapítványi Iskola) voltak. A március óta tartó verseny előkészítésében és lebonyolításában a fő szerepeket Schweitzer József országos főrabbi, Verő Tamás és Radnóti Zoltán rabbika vitték. Az első helyezett részt vett az Izraelben rendezett Nemzetközi Bibliaversenyen is.

2. Dobozon a felújított zsidótemetőben emlékművet avattak az elhurcolt áldozatok emlékére. Az emlékmű költségeihez hozzájárult a dobozi önkormányzat is. Avatóbeszédet Szatmári János polgármester mondott, közreműködött Weisz Ferenc főkantor. Koszorút helyezett el a talapzaton Váradi Mihályné iskolaigazgató is.

május 10.

Jom Haacmaut - Izrael Állam megalakulásának 52. Évfordulóján fesztivált szervezett a Bzsh és az Izraeli Nagykövetség a MASPED székházában (XIII. Lomb u.16.). Az Izraeli Nagykövetség ünnepségét a BM Duna Palotában tartották. Az államalapítás alkalmából „Az utódok reménysége” című zsidó vallási műsor vendége volt Várnai Judit izraeli nagykövet. A műsor 2000. május 4-én ment adásba az m1-en. A Magyar-Izraeli Baráti Társaság a Pesti Vigadóban rendezte megemlékezését.

május 11.

1. A New York-i American Jewish Committee két vezetője, Andrew Baker rabbi, a szervezet európai ügyekért felelős igazgatója és David Singer, kutatási igazgató Budapesten bemutatta azt a 40 oldalas tanulmányt, amely átfogó képet adott arról, hogy mit tanítanak a magyar iskolákban a zsidóságról, a holocaustról és Izraelről. A tanulmányt Kovács Mónika szociológus, az ELTE Pszichológiai Intézet munkatársa készítette. A tanulmány megállapításai között szerepelt, hogy a zsidó vallás gyakran keresztény kontextusban szerepel, nem önmaga jogán. Különösen kevés szó esik a zsidók tragédiájáról a második világháborúban, problematikus a modern Izrael történetének, az arab-izraeli viszony taglalásának módja is. A tervek szerint az amerikai intézet az orosz, az ukrán, a litván és a horvát helyzetről is készít vizsgálatot. A küldötteket fogadta Dávid Ibolya igazságügy miniszter, Pokorni Zoltán oktatási miniszter, Semjén Zsolt és Szájer József is.

2. „Az utódok reménysége” című zsidó vallási műsor a legutóbb megjelent zsidó vonatkozású könyveket mutatta be.

május 12.

1. A Mazsike-Szalón vendége Fellegi Ádám zongoraművész volt.

2. Az Országos Rabbiképző Intézetben a péntek esti kidus vendége Várnai Judit izraeli nagykövet volt.

május 13.

1. Kertész Imrét Herder-díjjal tüntették ki a bécsi egyetemen.

2. A Bálint Zsidó közösségi Ház vendége Hernádi Judit színművésznő volt.

május 14.

1. A Mazsike és a Szombat című folyóirat Zsidó sajtótörténeti konferenciát rendezett a Közép- és Kelet- Európai Környezetfejlesztési Intézetben (Bp. VI. Andrássy u. 23.). Bevezetőt Komoróczy Géza mondott, az előadások után a mai magyar-zsidó sajtó képviselőivel kerekasztal-beszélgetésre került sor. Az előadások: Rónai Ádám István „Zsidó hagyomány és sajtó: A lason hara (a rossznyelv)

problémája”; Komoróczy Szonja „Ben-Chanja: egy zsidó tudományos folyóirat”; Raj Tamás „A héber és a jiddis sajtó Magyarországon”; Róbert Péter „Az Egyenlőség a század végén. Ortodox-neológ viták a századvégi zsidó sajtóban különös tekintettel az Egyenlőségre”; Bányai Viktória „A magyarországi zsidó sajtótörténet 1868-ig”; Welker Árpád „Az 1880-as évek antiszemitizmusa a sajtó tükrében”; Hajdú Tibor „A zsidókérdés 1918/19-ben a magyar sajtóban”; Radnóti Zoltán „A neológ rabbikar képe és önképe a magyar-zsidó sajtóban”; Bacskai Sándor „Három nemzedék az ortodox zsidó sajtóban: a Groszberg-család”; Schweitzer Gábor „A cionista magyar sajtó története”; Barabás Györgyi „Magyar-zsidó iskolai értesítők és sajtója”; Szalai Pál „Zsolt Béla és a Haladás”; Pelle János „Zsidóság és sajtó Magyarországon: a diszkrimináció évei”; Szabó Miklós „Zsidóság és sajtó Magyarországon 1945. után”. A konferenciáról Novák Attila készített összefoglalót a Szombat 2000/7. számában (30-32. p.).

2. A Kozma utcai temetőben kísérték utolsó útjára Pauk Anna vasdiplomás énektanárt.

3. A szegedi hitközség közgyűlésén új vezetőséget választottak. Az elnök továbbra is Lednitzky András, az ügyvezető elnök Gróf Imre lett. Az alelnöki tisztséget Pollák László és Somló Zoltán tölti be. Elöljárósági tagnak Ágai Zsuzsát, Donáth Miklóst, Ernst Henriket, Köves Györgyöt, Leichter Ákost, Mátrai Lászlót, Móricz Juditot, Polgár Gyulát, Salamon Istvánt és Tapper Ágnest választották. A közgyűlés a vezetőség beszámolóját - benne a két alapítvány, a Hagyomány Szociális és a Zsinagógáért Alapítvány beszámolóját is - elfogadta.

május 15.

1. Hegedűs Géza tiszteletére avatott emléktáblát a főváros az író egykori lakóháza falán, a XIII. kerületi Ditrói Mór utca 3-ban. Az író, műfordító Lipótváros díszpolgára is volt.

2. Az Új Élet 2000. május 15-én megjelent számának 5. oldalán Schweitzer Gábor közölt vitairatot „Új hitközségi alkotmányt” címmel. A reformok szükségességének megfogalmazására az indította a szerzőt, hogy a 90-es évek elején kidolgozott két hitközségi alapszabály már nem ad megfelelő keretet ahhoz, hogy egy szűk eliten kívül a zsidóság széles rétegeit bevonja a zsidó közéletbe. A szerző véleménye szerint az 1999-ben megválasztott új vezetőség első feladata az alapszabály módosítása lett volna, ám ez mindmáig késik. A hitközségi közélet pedig nem vonzza a magyarországi aktivizálható zsidóság rétegeit és képviselőit. Schweitzer Gábor hat pontban foglalja össze a legfontosabb tennivalókat. Az első, hogy az 1990. évi IV. számú törvény értelmében az önálló egyházként bejegyzett Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközségnek (Maoih) el kell döntenie, hogy önálló egyház kíván lenni, vagy a Mazsihisz tagja. Másodikként tisztázni szükséges, hogy melyek azok a halachikus normák, amelyek hitközség felépítésére és működésére vonatkoznak. A Sulchan Áru ch értelmezése körül kialakult polémia már a 19. században is három részre szakította a zsidóságot. Harmadikként a jelenleg kizárólag világi vezetés alatt álló hitközség vezetésében helyet kell biztosítani a rabbik számára is. Negyedszer felül kell vizsgálni a Mazsihisz szervezeti felépítését. Ötödször a Bzsh átszervezése elkerülhetetlen, ezért a templomkörzeteket önálló hitközséggé kell alakítani. Hatodszor a szolgálatot teljesítő rabbik munkáját koordinálni kell. A szerző véleménye szerint közösség centrikus és hatékony működésre kell törekednie a zsidóság vezetőinek, s ez elkerülhetetlen reformok, alapszabály-módosítás nélkül. A vitairat előzménye egy még az év januárjában a Mazsihisz és a Bzsh megválasztott új vezetőihez eljuttatott reformjavaslat volt, melyet Gábor György és Schweitzer Gábor írt alá. A levélre érdemi válasz nem érkezett, ezért annak szövegét - mely lényegében megegyezik a vitairat javaslataival - az Új Élet 2000. július 1-jei száma közölte 3-ik oldalán. Lancz Tibor Bzsh elnök az Új Élet 2000. június 1-jei számában elutasította a javaslatokat. Tordai Péter Mazsihisz elnök a 2000. július 1-jei számban közölte, hogy a hitközség alapszabályának módosításához hozzáfogtak, ám az hosszabb folyamat lesz, mint szeretnék. Közölte, hogy a világ nem ortodox zsidó hitközségeinek vezetői mindenütt világi személyek, a rabbik pedig alkalmazásban vannak. Tordai reményét fejezte ki, hogy a Bzsh is az egész zsidóság érdekeit szolgálja és nem a rivalizálás vezérli, amikor úgy nyilatkozik, hogy a Bzsh nélkül nem lenne Mazsihisz. Tordai az oktatás fejlesztését tartja stratégiai fontosságúnak, ennek alátámasztására az Or-Zse fejlesztését hozta fel példának. Az Új Élet 2000. július 15-i számának 5.

oldalán Schweitzer Gábor válaszcikke jelent meg Lancz Tibor és Tordai Péter hozzászólásához, valamint ugyanitt kapott helyet Breitner Miklós Gilád írása is „A magyarországi zsidóság jövője” címmel. Schweitzer újra kiállt a Bzsh és a Mazsihisz különválasztása, valamint a rabbik helyének és szerepének erősítése mellett a hitközségi előjáróságban. Nevezetesen a világi és egyházi vezetés egyenlő jogai mellett érvelt. Breitner az ifjúság bevonását sürgette a hitközségi életbe. A lap 2000. augusztus elsejei számában Pollák Jenő, a számvizsgáló bizottság tagja, 2000. augusztus 15-i számában Porscht Frigyes szolt a vitához. Gábor György „Ködképek” című írásával zárult a vita a lap 2000. szeptember elsejei számában.

május 17-18.

A Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium adott helyet „A vallások és az európai integráció” című konferenciának, amely az 1998-ban Pannonhalmán rendezett „Gondolatok a Soáról” című konferencia folytatásának szántak a rendezők. A fő szervezők az Országos Főrabbi Hivatal, a Magyar Pax Romana Fórum és a Pannonhalmi Főapátság voltak. A konferencia fővédnöke Martonyi János külügyminiszter volt, a szponzorálást a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Soros Alapítvány vállalták. A konferencia előtt a Balassi Kiadó megjelentetett válogatását az „Európai Szemmel” című folyóirat korábbi, témába vágó cikkeiből „A vallások és az európai integráció” címmel. (A kiadvány később kiadott második kötete a konferencia anyagát tartalmazza.) A megnyitón felszólalt Martonyi János külügyminiszter. Előadást tartott többek között Engel Pál, Granasztói György, Häfenscher Károly, Heller Ágnes, Lukács László, Pásztor János, Poszler György, Gerő András történész, Halmai Gábor alkotmányjogász, Schweitzer József országos főrabbi és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, és több kisegyház képviselője. A konferencia előtt nyitották meg Féner Tamás állandó kiállítását az iskolában. A fotóművész az „...és beszéld el fiadnak...” című, több helyen bemutatott kiállításának 19 darabját adományozta a Scheiber Iskolának. Rónai András, a Habima örökös tagja Zsoldos Sándor „24-en voltunk” című versét mondta el. A konferencia kerekasztal-beszélgetéssel zárult.

május 19.

1. Az Országos Rabbiképző Intézetben a péntek esti kidus vendége Pressburger György író volt.
2. A Terézvárosi Önkormányzat képviselőtestülete emléktáblát avatott Vázsonyi János politikus egykori lakóházának falán a VI. Liszt Ferenc tér 2 alatt.

május 21.

Vaclav Havel cseh elnök éberségre szólította fel az új évezred nemzedékeit az újabb faji, nemzeti és vallási konfliktusokkal szemben a Teresienstadtban rendezett holocaust emlékünnepeken.

május 21-24.

Tel-Avivban magyar napokat rendeztek a magyar-izraeli gazdasági, kereskedelmi és turisztikai kapcsolatok főbb szereplőinek részvételével. Többek között jelen volt Vadas Vera, a budapesti Aviv Travel Iroda vezetője, a rendezvény magyar házigazdája, a Tiszaújvárosi Ipari Park, az Egervin és a Dentalcoop is.

május 23.

A Magyar Akkreditációs Bizottság akkreditálta az Országos Rabbiképző Intézet - Zsidó Egyetem Rabbiképző, Judaisztika tanárképző és Zsidó szociális munkás szakát. A szakok minősítése: Erős. (Lehetséges minősítések: kiváló, erős, megfelelő, nem megfelelő.) Az akkreditáció azokra a szakokra terjedt ki, amelyeken már volt végzős hallgató. A Liturgiátörténeti, a Kántorképző és a Zsidó művelődéstörténeti szak minősítése 2002. december 31-ig befejeződött. Az egyetem rektora Schőner Alfréd, rektor-helyettes Staller Tamás. A rektori tanács tagjai: Schőner Alfréd, Staller Tamás, Ungárné Komoly Judit, Borsányi-Schmidt Ferenc könyvtárigazgató, Kocsis Péter főtitkár. A Rabbikus Tudományok Karát Schőner Alfréd vezette. A karhoz tartozó Szentírás- és

Talmudtudományi Tanszék vezetője Schőner Alfréd. A Liturgia Tanszékét Kármán György, a Történelem és Vallásbölcselet Tanszék vezetője Haraszi György, a Zsidó Művelődéstörténet Tanszéké Lichtmann Tamás. A Főiskolai Kar (Pedagógium) vezetője Ungárné Komoly Judit, ő vezeti a Neveléstudományi és Szociális Munka Tanszékét is. Az egyetem művelődéstörténet előadói: Babits Antal, Borsányi-Schmidt Ferenc, Ferenczi László, Gábor György, Götz Eszter, Hajdú István, Heller Ágnes, Kiss Endre, Lichtmann Tamás, Nádasdi Ádám, Szabolcsi Miklós, Szegő György, Ungvári Tamás, Veres András, Voigt Vilmos. Nyelvtanárok: Sulamit Aloni, Grosser Tamás, Kárpáti Judit Márta, Schőner Alfrédné, Háberman Zoltán, Eliezer Slomovits, Zakar Anna, Németh Zoltán. A talmudtudomány és judaisztika előadói: Deutsch Gábor, Domán István, Frölich Róbert, Oberlander Baruch, Schőner Alfréd, Feuermann László, Földi József, Hunyadi László, Lózszy Tamás, Oláh János, Schönberger András, Radnóti Zoltán. A liturgia szakon Doff Imre, Fekete László, Kármán György, Kerekes Béla, Klein Ervin, Timár Károly oktatott. A történelem tanszék oktatói Babits Antal, Bence György, Haraszi György, Róbert Péter, Salamon Iván, Staller Tamás, Tucker Tamás voltak. A Pedagógium oktatói: Aviva Krammer, Engländer Tibor, Fischer Miklós, Fitz Zsuzsa, Gáti Oszkár, Hábermann Zoltán, Illy Luca, Juhász Gábor, Kálmán János, Keményné Pálffy Katalin, Kertész Erzsébet, Lantos Péterné, László Klára, Lévai Katalin, Mányai Judit, Orbán Ferenc, Pollák Jenő, Popper Péter, Róth László, Salamon Edit, Sommer László, Szeszler Anna, Talyigás Katalin, Trencsényi László, Ungárné Komoly Judit, Urbanekné László Judit.

május 25.

A Mazsike és a Bálint Zsidó Közösségi Ház közös látogatást szervezett a Nemzeti Galéria „Történelem - kép, Szemelvények múlt és művészet kapcsolatáról Magyarországon” című tárlatának meglátogatására. A tárlatot Zwinkl András művészettörténész mutatta be.

május 26.

Gábor György: „A szentély és a vadak - Zsidó vallástörténeti tanulmányok” című új kötetét Schweitzer József országos főrabbi és Rugási Gyula filozófus mutatta be az Írók könyvesboltjában. Lévai Júlia beszélgetett a szerzővel.

május 26-28.

„Zsidók a jövő Európájában” címmel másodszer rendezték meg Debrecenben a Határon Túli Testvérhitközségek nemzetközi konferenciáját mintegy 150 küldött részvételével. A külföldi hitközségek közül a konferencián képviseltették magukat Bukarest, Iasi, Kolozsvár, Arad, Pozsony, Érsekújvár, Dunaszerdahely, Kassa és Szabadka küldöttei. A külföldi delegációk mindegyike beszámolt az ottani hitközségi életéről. A Debreceni Hitközség által a keresztény-zsidó kapcsolatok ápolásáért alapított Tolerancia-díjat Weisz Péter hitközségi elnök adta át Szabó Magda írónak, Varga Magda operaénekesnek, Kocsis Elemér református püspöknek, Berényi Dénes akadémikusnak, Székelyhidi Ágoston történésznek és Virágos Mihály operaénekesnek. A konferenciát a kormány nevében Torgyán József, miniszter és Semjén Zsolt helyettes államtitkár köszöntötte. A konferenciáról „Az utódok reménysége” című vallási műsor is tudósított 2000. június 29-én. A konferencián szándéknyilatkozatot fogadtak el a Zsidó Hitközségek és Közösségek Állandó Fórumának létrehozásáról. A Fórumhoz csatlakozhatnak Albánia, Bulgária, Csehország és Lengyelország képviselői is.

május 28.

Az Újpesti zsinagógában Kálmán Tamás, Tóth Emil, Fekete László és Klein Ervin főkántorok közreműködésével kántor hangversenyt rendeztek.

május 30.

1. Győrben a Városi Könyvtár Galériájában nyílt meg Baranyai Edina fotóművész kiállítása Fókuszban a Szentföld címmel.

2. A Helikon Könyvesházban (VI. Bajcsy-Zsilinszky u. 37.) Blankenstein Miklós, Frölich Róbert, Puskás Ildikó és Szabó István beszélgetett a szerzővel, Hankiss Elemérről a „Beszélgetések életről és halálról” című új kötetéről.

Május elején tartották a Jeruzsálem melletti Ramot Shapirában a nemzetközi Bibliaversenyt. A versenyen a magyarországi zsidóságot az itthoni verseny első helyezettje, a Lauderer Selmeczi Tamar képviselte.

Május végén a Magyar Auschwitz Alapítvány ügyfélszolgálatát a VII. Damjanich u. 9-ből az V. Báthory u. 10-be költöztették.

Májusban Mazsihiszhez látogatott a koppenhágai hitközség Békési Ildikó vezetésével, valamint a münsteri evangélikus papi szeminárium delegációja. Lazarovits Ernő tájékoztatta a vendégeket a magyarországi zsidóság helyzetéről.

Május végén 39 ország 630 képviselőjének jelenlétében Barcelonában rendezte a párizsi székhelyű European Council of Jewish Communities vezetőinek tanácskozását. A tanácskozáson részt vettek az Európán kívüli hitközségek csúcsvezetői is. A tanácskozás témái voltak: Miként lehet visszacsábítani a hiányzó (20-45 éves) generációt a zsidóságba? Zsidó együttélés az erősödő polarizáció világában; Vezetés és közösség: a jövő tervezésének kihívása. Magyarországot a tanácskozáson Tordai Péter, Bán György, Olti Ferenc és Szeszler Anna képviselte.

Egész napos rendezvénnyel emlékeztek a Scheiber Iskolában Löw Lipótra. Korn Gábor igazgató és Lőwy Tamás főrabbi, vallási igazgató megnyitóját követően az iskola tanulói és történészek tartottak előadást Löw Lipótról és koráról.

A Jugoszláviai Hitközségek Szövetsége az 1999 tavaszi háború idején a Mazsihisztől és magánszemélyektől kapott segítséget megköszönve Megillát és elismerő oklevelet adott át Tordai Péternek és Zoltai Gusztávnak, a Mazsihisz vezetőinek, Schweitzer József országos főrabbinak, Eliezer Giládnak, a Szuchnut által nyújtott segítségért, Szeszlér Tibornak, a B,nai B,rith képviselőjének, Fischer Miklósnak a Bálint Zsidó Közösségi Ház igazgatójának, Ács Katalinnak a Lauder Iskola tanárának, Sámuel Györgynek a Szeretkórház munkatársának, Talyigás Katalinnak, a Wizo, Gönci Péternek, a Szociális Segély Alapítvány képviselőjének. A JOINT által nyújtott támogatásért Israel Sela kapott elismerést, Kelemen Katalin rabbi, Csizmás Attiláné, Daru Ildikó, Domán Istvánné, Kardos Péterné, Kádár Kata, Márkus Géza, Faludi Márta, Hollós Györgyné, Salamon Zoltánné, Vadász Gábor és felesége, Soós Ágnes, Frank Magda, Beerné Pollák Zsuzsa, Bollmann Györgyi, Krausz György, Joszi Croitoru és Cheddo Popper magánszemélyként nyújtott segítséget.

A Hunyadi téri körzetben Beer Vilmos emlékére rendezték meg a Talmud-Tóra versenyt.

Az Amerikai Alapítványi Iskola igazgatója, Eliezer Rokach távozott posztjáról.

A határon túli magyar egyházi iskolafenntartók számára rendezett konferencián Sommer László, a Mazsihisz oktatási osztályának vezetője tartott előadást. A beszéd szövege megjelent az Új Élet 2000. július 1-jei számának 2. oldalán.

Cfát díszpolgárává választották a Lusztig házaspárt, a Magyar Nyelvterületről Származó Zsidóság Emlékmúzeumának létrehozóit.

A Washington DC-ből érkezett hitközségi delegációt a Bálint Zsidó Közösségi Házban fogadta Talyigás Katalin, a Zsidó Szociális Segélyalapítvány, és Israel Sela a Magyarországi Joint Iroda vezetője. A két szervezet tevékenységéről beszámolót hallgattak meg a vendégek, Ted B. Farber a Washington állami hitközség ügyvezető igazgatója szervezetének tevékenységéről beszélt. Kovács András szociológus ismertette az ELTE Szociológiai Intézete által készített felvétel előzetes eredményeit.

Az auschwitz-i koncentrációs tábor felszabadulásának 55. évfordulóján a Measz és a Nüb a Millennium évében Magyar Nemzeti Zarándoklatot szervezett a tábor helyére. A zarándoklatához csatlakozhattak települések, politikai pártok, társadalmi szervezetek magánszemélyek oktatási intézménye is. A zarándoklaton mintegy 150 fő vett részt. A tábor központi emlékművének talapzatán elhelyezték Göncz Árpád köztársasági elnök, a Magyar Országgyűlés, a parlamenti politikai pártok (a MIÉP kivételével), Budapest, valamint a megyei önkormányzatok koszorúit is. Beszédet mondott Szenes Iván a Nüb, és Fodor István, a Measz elnöke, valamint Kardos Péter főrabbi.

A Remény 2000/2 számában Hovanyecz László közölt tanulmányt a holocaust iskolai tanításának szépirodalmi vonatkozásairól „Ami előtte volt és ami utána van” címmel (17-23. p.). Szita Szabolcs „A szabadság krimije - A mauthauseni deportáltak küzdelme a hazatérésért 1945-ben” című tanulmánya (31-46. p.). Ugyanebben a számban a túlélők egykorú beszámolóit, és más dokumentumok felhasználásával a táborok felszámolása utáni helyzetet, valamint a Joint, az Országos Zsidó Segítő Bizottság (OZSSB) és a Deportáltakat Gondozó Bizottság (DEGOB) tevékenységét mutatja be Csillag István „Kozma u. 6. - Emberek és sírkövek” című tanulmánya (67-74. p.).

A Kritika 2000/májusi számában beszélgetést közöl Eric Hobsbawm-nal „Sokat köszönhetek Marxnak” címmel (35-38. p.). Az interjút Joachim Meinert készítette a Sinn und Forum januári számában. A magyar szöveg Glavina Zsuzsa fordítása.

június hónap

június 1.

1. A Scheiber Sándor Iskola hat növendékét kerékpáros huligánok világos nappal megtámadták, és megverték az iskola közelében. A Magyarországi Gyermekbarátok Mozgalma nevében Hanti Vilmos elnök, a Roma Polgárjogi Alapítvány nevében Horváth Aladár elnök közleményben szólította fel a felelős kormányzati szervezeteket, hogy lépjenek fel a hasonló jelenségekkel szemben.

2. A könyvhétre érkezett Miriam Akaiva író volt a vendége a Bálint Zsidó Közösségi Háznak, ahol Mezei András beszélgetett a vendéggel „Lombhullás” címen magyarul frissen megjelent könyvéről.

június 2.

Az Osiris Kiadó a szerzők közreműködésével mutatta be Vermes Géza „Gondviselésszerű véletlenek” címmel megjelent önéletrajzát, és Komoróczy Géza „Holocaust. A pernye beleég a bőrünkbe” című tanulmánykötetét a könyvesház Veres Pálné utcai termében.

június 3.

A Népszava 2000. június 3-án megjelent „Szép Szó” mellékletében Ember Mária közölt tanulmányt „Küzdelem a vidék zsidóságáért” címmel (4. p.) a Svájcban felbukkant Lauer Kálmán féle irathagyaték felhasználásával. A tanulmány eddig részben ismeretlen összefüggéseket tárt fel a Budapesten működő svéd misszió és a Nemzetközi Vöröskereszt embermentő tevékenységéről.

június 4.

1. A Magyarország - Izrael barátságos labdarúgó mérkőzésen a szurkolók egy csoportja zsidóellenes, rasszista jelszavakat skandált. A meccseken elszaporodó antiszemita randalírozás, a temetőgyalázások, valamint nemrég a Scheiber Iskola diákjai ellen elkövetett huliganizmus indította a Mazsihisz vezetőit arra, hogy határozottabb fellépést sürgessenek a rasszista megnyilvánulások visszaszorítására. Tordai Péter elnök a Népszabadság 2000. június 6-i számában úgy nyilatkozott, hogy a még tavaly szeptemberben a kormányfő felkérésére kidolgozott egy tervezetet a Btk szigorítására, amely nyugati mintára tiltaná a holocaust-tagadást és a gyűlöletkeltést. Az indítványra eddig nem érkezett válasz.

2. A Budai Micve Klub szervezett „Városnéző séta zsidó szemmel” program keretében látogatást Szentendre és Pócsmegyer zsidó emlékeihez. Pócsmegyeren megtekintették a felújított zsidótemetőt, Szentendrén a kis zsinagógát, az Ámos Imre és Anna Margit Múzeumot.

3. A Goldmark Teremben „A zsidóság a XXI. századi Magyarországon” címmel rendezett szimpóziumot a Mazsihisz és a Bzsh. A meghívott előadók közül Kovács András, Angelusz Róbert és Tardos Róbert az ELTE Szociológiai Intézete által tavaly készített felmérés első eredményeit ismertették. Staller Tamás, az OR-ZsE rektor-helyettese „Egy gyilkosság anatómiája” címmel az antiszemitizmus történetéről szólt. Deák Gábor újságíró a rendszerváltás utáni évek zsidó közéletéről és oktatásról tartott előadást. Schweitzer József országos főrabbi hozzászólásában kifogásolta, hogy a konferencia eddigi szakaszában egyetlen szó sem esett a zsidó közélet legfontosabb fórumáról, a templomról. Schönberger András pécsi főrabbi „Hitközségek ma és holnap” címmel, Gergely Judit professzor pedig „A hagyományok debreceni őrzői” címmel tartott előadást. Stark Tamás történész, az OR-Zse tanára becsléseit ismertette a mai Magyarországon élő zsidóság számáról, nemek szerinti és kor szerinti megoszlásáról. Haraszi György történész, az OR-Zse tanszékvezetője „A globalizáció és a zsidóság asszimilációja” címmel tartott előadást. Popper Péter pszichológus, az OR-Zse tanára a globalizáció és a fundamentalizmus összefüggéseiről beszélt.

június 8.

A Dohány utcai zsinagógában leányavatást tartottak.

június 10.

A Párizsban Akkreditált Nagykövetek Díját a Párizsban élő 90 éves magyar származású Fejtő Ferenc történész-újságírónak ítelték oda. A díjat formálisan a vele készült 1999-ben megjelent „A század utasa” című interjúkötetért kapta, valójában azonban a díj több évtizedes munkásságának elismerése. A kitüntetés kapcsán a HVG 2000. július 1-i számában Illényi Balázs készített interjút „Fejtő Ferenc életműdíja - Egy független utazó” címmel (64-67. p.).

június 12.

Négy hétig tartott a zsidó zenei fesztivál Londonban. A tizedszer megrendezett fesztiválon az Országos Rabbiképző Goldmark kórusa Goldmark Károly, Kadosa Pál, Ligeti György és Weiner Leó műveiből adott műsort a Magyar Kulturális Központban. Ugyanitt nyílt kiállítás Paraszka György fotóművész zsidó sírokról készült képeiből. Kármán György rofesszor, az ORI orgonistája kerekasztal-beszélgetést rendezett a magyarországi zsidók helyzetéről, majd hangversenyt adott Pérczey Kornélia énekművész, Tóth Emil főkantor és Miriam Brickman zongoraművész közreműködésével. A koncerten megjelent Leopold de Rothschild báró, valamint a fesztivált finanszírozó Lord Brittan Spinnethane, Bogyay Katalin, a londoni Magyar Intézet igazgatója, és a londoni magyar nagykövét is. A St. Jones koncert teremben neves művészek előadásában magyar zeneszerzők műveit válogatták össze. Bartók Béla, Kósa György, Pártos Ödön, Seiber Mátyás és Weiner Leó műveit Pauk György, Rivka Golani és Ian Brown szólaltatták meg a Callio kvartettel közösen.

június 13.

1. Auschwitzban az egykori tábor helyén létesített kiállító teremben az első fogolyszállítmány 60 évvel ezelőtti megérkezésének évfordulója alkalmából nyílt kiállítás. A dél-lengyelországi Tarnów városából 1940. június 14-én érkezett 728 főnyi fogoly érkezésétől számítják a tábor működését. Tarnówban a városi tanács ünnepi ülésen emlékezett meg a 60 évvel ezelőtt történekekről. A megemlékezésen részt vett 40 túlélő is, akik az egykori gyülekezőhelyen emelt emlékművet megkoszorúzták.

2. Meghalt Ságvári Ágnes, az Országos Levéltár nyugalmazott igazgatója (1928-2000).

június 15.

1. 66 éves korában meghalt Bollmann Györgyi, a Mazsike egyik alapítója.

2. Az Új Életben megjelent a Cödoko adománygyűjtési felhívása a jászberényi temető rendbehozatalára.

3. Az Új Élet 2000. június 15-én megjelent számának második oldalán olvasható a Mazsihisz által támogatott 53 pályázat listája. A mintegy 20 millió forint támogatásból részesült többek között a Molnár Károly Honismereti Alapítvány „A szécsényi izraelita iskola” történetének megjelentetésére; a Balassi Kiadó Cohen. A.: „A Halus ellenállása” című kötet kiadásához; Az „Erőltetett menet” című film készítéséhez a Bárány - Olive Art Művészeti Kkt; Haraszi György „Az 1848. évi zsidó összeírás” megjelentetéséhez; Pruzsinszky Sándor „A tisztaeszlári vérvádper” drámai feldolgozásához; „Új Exodus” címmel dokumentumfilm forgatásához Erdei Grünwald Mihály; Fellegi Balázs „A jiddis dalok” kiadásához; Horváth László „A gyöngyösi zsidóság története” című könyv kiadásához; Kékesi Zsolt „A magyarországi zsidóság története” című Tv-dokumentumfilm elkészítéséhez; Kertész Péter az „Árvaházi világtalálkozó” című könyv kiadásához; A Kisvárdai Baráti Kör a zsidó élet emlékeinek gyűjtéséhez; a Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány zsidó helytörténeti kiadvány megjelentetéséhez; Winter Péter a magyarországi temetők felmérésének megjelentetéséhez; Zelenák I.- Galambos J. „Tokaji zsidó emlékek” című kötet kiadásához.

június 18.

1. A Velencei-tó környéke zsidóságának deportálására emlékeztek Kápolnásnyéken a Közúti Igazgatóság tanácstermében. Beer Iván „A magyar zsidóság útkeresései a holocaust után” címmel, Croitoru, Joszi „Területmegosztás – szükségszerűség és buktatók” címmel tartott előadást. Az emléknep a zsidótemetőben tartott közös istentisztelettel ért véget.

2. Jánoshalmán 20 fő részvételével megalakították a Hosana Jánoshalmi Zsidók Egyesületét és megválasztották az egyesület tisztségviselőit. Elnök: Kurcz Ferenc, tagok: Balogh Ferenc, Hajabács Júlia, Reichard Sándor és Zádor Ede.

június 18-23.

„A francia filmművészet és a Shoah” címmel rendeztek filmvetítést és konferenciát a Francia Intézetben (I. Fő u. 17.). Levetítették Claude Lanzmann „Shoah” című dokumentumfilmjét, Jacques Doillon „Egy zacskó golyó”, és Marcel Ophüls „Bánat és könyörület” című filmjét. Annette Wieviorka francia soa-szakértő „Van-e történeti értéke a tanúságtételnek?” címmel tartott előadást. A rendezvény alkalmából az ÉS 2000. június 16-i számában Aradi Péter készített interjút Annette Wieviorkával „Tanúságtétel és hitelesség” címmel. (7. p.).

június 19.

1. A Bacher Vilmos díj kitüntetettje 2000-ben Pinchas Artzi, a Bar-Ilan-i Egyetem professzora, egykori győri rabbi. Az emlékérmét a Magyar Tudományos Akadémia Elnöki Tanácstermében adták át. Laudációt Komoróczy Géza professzor mondott. A kitüntetett „Nemzetközi kapcsolatok az ókori Közel-Keleten és a Bibliában” címmel tartotta meg előadással köszönte meg a jutalmat. Bacher Vilmos születésének 150 évfordulójára Schweitzer József országos főrabbi emlékezett.

2. Budapesten tartotta kongresszusát a Keren Hajeszod segélyalapítvány, amely a 60 évnyi szünet után újra megalakított magyarországi tagozatával együtt 42 országban gyűjt adományokat elsősorban az Izraelbe történő bevándorlás támogatására. A szervezet megalakulásának 80. évfordulóján a Hilton Hotelben rendezett kongresszuson Martonyi János külügyminiszter arról beszélt, hogy küzdeni kell az antiszemitizmus minden megnyilvánulása ellen. A konferencia második napján rendezett műsoros gálaest díszvendége Göncz Árpád köztársasági elnök volt, aki a magyar társadalom nevében mondott köszönetet a szervezet tevékenységéért. Avi Pazner, a Keren Hajeszod világtanácsának elnöke bemutatta az izraeli központú segélyszervezet jelenlévő vezetőit. Bejelentette, hogy a magyar tagozat elnöke Zoltai Gusztáv, a bizottság tagjai Suchman Tamás, Székely Gábor, Vadas Vera, Heisler András és Dési János. Az est filmvetítéssel zárult, melynek témája az 1991-es orosz alija volt. A konferencia végén a résztvevők megkoszorúzták a viza fogó holocaust emlékművet. A főváros nevében Szolnoki Andrea alpolgármester koszorúzott.

június 21-22.

Goldziher Ignác születésének 150 évfordulóján emlékkonferenciát rendezett a Magyar Tudományok Akadémia Könyvtárának Keleti Gyűjteménye. A konferenciát az MTA Székházban Hazai György akadémikus nyitotta meg. Az első napon elhangzott előadások: Ess, Josef van (Tübingen): Goldziher as a contemporary of Islam reform; Strohmaier, Gotthard (Berlin): Ulum al-awail and orthodoxy: A famous monograph of Goldziher revisited; Szombathy Zoltán: Some notes of the impact of the Shuubiyya on Arabic geneology; Larsson, Göran (Göteborg): Goldziher on the Shuubiyya movement; Tüske László: Are there Hellenistic fregments in Ibn Tabataba,s Iyar al-shiir?; Hanisch, Ludmila(Halle): Some observations concerning the reception of Goldziher,s works in Germany; Fodor Sándor: Goldziher and magic in the Islamic world; Koningsveld, P.S. van (Leiden): The Arabic translation of „Vorlesungen über den Islam“; Jungraithmayr, Hermann (Frankfurt): Hamitosemitic features of Chadic; Hopkins, Simon (Jerusalem): The language studies of Ignaz Goldziher; Takács Gábor (Frankfurt): Sun and Moon in Semitic abd Egyptian (set in an Afro-Asiatic context); Skjaervo, Oktor P. (Cambridge): Goldziher and Iranian elements of Islam; Beeri, Tova (Jerusalem): Intriguing fate of a Geniza document: Goldziher,s contribution to the study of Hebrew poetry in Babylon; Hídvégi Máté: Immanuel Löw,s letters to Ignaz Goldziher; Ormos István: Ignaz Goldziher and Max Herz Pasha: their friendship as reflected in their corraspondence to Goldziher; Apor Éva: Goldziher and the Oriental Collection - past, present and future. A rendezvény másnapján a konferencia résztvevői ellátogattak Székesfehérvárra, ahol megkoszorúzták Goldziher szülőházát a Juhász Gyula és az Oskola utca sarkán. A szülőháznál beszédet mondott Warvasovszky Tihamér székesfehérvári polgármester, Domsa Alojzia, az MTA Könyvtárának igazgató-helyettese és Fodor Sándor, az ELTE Orientalisztikai Intézetének igazgatója.

június 20.

1. A Viza fogó utcai és a Dohány utcai Wallenberg emlékparkban a holocaust áldozatainak emlékművénel tartott megemlékezéseken jelen voltak a Keren Hayesod képviselői, és az iroda vezetője, Zoltai Gusztáv is.

2. Az Oktatási Minisztérium pályázatot írt ki a középiskolások számára készítendő Holocaust-Soá című oktatási segédkönyv megírására. A pályázat beadásának határideje november 30.

június 22.

1. Három egymást követő csütörtökön este a Bzsh Dísztermében a Zsikk szervezett programot a Budapesti Klezmer Band felléptével, és azt követően ételkóstolóval „Klezmer koncert zsidó ízekkel” címmel

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban műhelykonferenciát rendezett az Or-zse Művelődéstörténeti Tanszéke „Demokrácia - nyilvánosság – gyűlöletbeszéd” címmel.

június 23.

Drezdában lerakták az új zsinagóga alapkövét. Kelet-Németországban ez volt az első zsinagóga, amelyet holocaust után avattak 2001. november 9-én, a drezdai ó-zsinagóga lerombolásának, az 1938-as „kristályéjszaka” évfordulóján. A zsinagóga 21 millió márkás költségéből 8-8 milliót Drezda önkormányzata, illetve a tartományi vezetés viselt, a többit nemzetközi adományokból gyűjtötték össze. Günter Blobel az orvosi Nobel-díjért 1999-ben kapott csaknem kétmillió eurót teljes egészében a drezdai zsinagóga, illetőleg a Frauenkirche újjáépítésére ajánlotta fel. A templom avatásán a német zsidó hitközség vezetőin kívül jelen volt és beszédet mondott a szász tartományi kormányzó is.

június 27.

Lichtmann Tamás tartott előadást „Eszkatológia a mai zsidó vallásban” címmel azon az eszkatológia konferencián, amelyet az Evangélikus Hittudományi Egyetem (XIV. Bp. Rózsavölgyi köz 3.) rendezett. Kozma Zsolt Kolozsvárról „Az eszkatológia és az etika összefüggései az Ószövetségben. JHVH eszkatológikus megjelenése, mint reménységének forrása” címmel tartott előadást.

június 30.

Kofi Annan, ENSZ főtitkár és felesége – aki Raoul Wallenberg unokatestvére – látogatást tett a Raoul Wallenberg Egyesületben. Megkoszorúzták a XIII. Szent István parkban lévő emléktáblát, az eseményen jelen volt Demszky Gábor főpolgármester is.

2. Az Or-Zse évzáró ünnepségén adták át Róna Aser és Rónai Ádám Istvánnak rabbi diplomájukat. Az intézmény 123 éves történetében először fordult elő, hogy a végzett rabbikat nem szentelték fel. Az avatás a végzett diákok kérésére maradt el, mivel az ortodoxia felé fordult két rabbi számára a neológ szertartás egyes elemei vállalhatatlanoknak bizonyultak. (Bővebben: in: Szombat 2000/7 „Rabbik, avatás nélkül 8-9. p.) A pályakezdő kollégákat Domán István főrabbi köszöntötte. Az egyetem 11 hallgató kapott diplomát az évzárón. Három szociális munkás (Cernov Mircea, Faludi Márta, Soós Ágnes), hat judaisztikai tanár (Heuduska Zsófia, Németh Zoltán, Schmideg Viktória, Szerdócz Bianka, Virányi Gábor, és Somogyi Eszter) kezdte pályáját az ősztől. A végzett hallgatókat Schőner Alfréd rektor köszöntötte. Az elmúlt tanév kiemelkedő eseményeként értékelte az intézmény egyetemmé válását. A diplomakiosztóra az egyetemi tanács nyilvános ülésén került sor. Az elnökségben helyet foglaltak az egyetemi tanács tagjai: Schőner Alfréd rektor, Domán István főrabbi, a vizsgabizottság elnöke, Staller Tamás, rektor-helyettes, Ungárné Komoly Judit főigazgató-helyettes, Borsányi-Schmidt Ferenc könyvtárigazgató, Sommer László, az oktatási bizottság vezetője és Kocsis Péter titkár. A Mazsihisz és a Bzsh vezetőin kívül megjelent, és énekelt Gora Sharon indianapolisi főkántor is.

Steven Spielberg és a Shoah Alapítvány Szász János Európa-díjas filmrendezőt kérte fel a kelet-európai holocaustról szóló tévéfilmsorozat magyarországi részének rendezésére. A film készítéséhez az Intercom hirdetések útján kísérelte meg összegyűjteni az 1930-1945 között készült amatőr-, és dokumentumfilmeket. A film 56 perces lett, s a Los Angelesben rendezett magyar filmhét keretében mutatták be október 8-án „A holocaust szemei” címmel.

Az Élet és Irodalom 2000. június 6-i számában jelent meg Geréby György és Rugási Gyula tanulmánya „A csodálatos bizonyítás - „zsidó nemzeti Hybris” és „politikai messianizmus” címmel (12-13. p.). A szerzők az „Igen” című katolikus lap 1999/márciusi számát elemzik, amelynek szerkesztése a húszas évek antiszemitizmusára emlékeztet. Az ÉS-ben megjelent írás főleg Buji Ferenc „Keresztelő Szent János és a zsidó politikai messianizmus” című tanulmányának előítéletességét vizsgálja (Igen, 16-20. p.).

Másfél évi forgatás után elkészült Varga Ágota dokumentumfilmje „Porrajmos, cigány holocaust” címmel. A túlélők megszólaltatásával készült dokumentumfilmet a svájci kormány által

kezdeményezett segélyakció és a Magyar Történeti Film Alapítvány támogatása tette lehetővé. A filmet a televízió is bemutatta, ezen kívül a holocaustról szóló tananyag részévé is nyilvánították.

Az Erec 2000/júniusi számában Engländer Tibor „A cionista mozgalom újjáéledése” című emlékező cikke foglalta össze a Macisz tízéves történetét. A szervezetet 1990. április 1-én jegyezték be társadalmi szervezetként.

Június közepére elkészült az auschwitzi magyar kiállítás szakmai anyaga. A munkába a kulturális tárca megbízásából bekapcsolódott Szikossy Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgató-helyettese is.

A Népszabadság 2000. június 7-én megjelent száma szerint (9. p.) Szita Szabolcs Buchenwaldban folytatott kutatásai során több 10 ezer Magyarországról deportált személy listájára bukkant. Ezek között az 1944 szeptemberében (!) Sávárról, Komáromból és az év novemberében Budapestről elhurcoltak listája is szerepel. A lista feldolgozása a Holocaust Dokumentációs Központban történik.

Június elején Siófokon ünnepelték a Siófok-Natanja testvérvárosi kapcsolat felvételének tízedik évfordulóját. Bemutatták a Kálmán Imre Múzeum igazgatójának, Matyikó Sebestyén Józsefnek új helytörténeti munkáját „Zsidók Siófokon” címmel. A múzeum által kiadott kötethez Hegedűs Géza írt előszót, az illusztrációkat Varga Imre, Szász Endre és Fehér László készítette.

Az Eszmélet 2000 nyári (46) számában jelent meg Kovács-Eicher György izraeli történész tanulmánya „Miért nem bombázták Auschwitz-Birkenaut?” címmel.

A Múlt és Jövő 2000/2 számában Kőbányai János készített interjút Schőner Alfréddal, az Or-Zse rektorával „A világítótoronyból Ninivébe látni” címmel (9-29. p.). Ugyanebben a számban olvasható Bloch Móric 1841-ben kelt írása „Felszólítás egy magyar-zsidó tanítókat képző intézet ügyében” címmel (30-31. p.) és Heller Bernát „Goldziher Ignác” című tanulmánya (32-40. P.).

A Szombat 2000/júniusi számában Stark Tamás becslése olvasható „A magyarországi zsidóság létszámáról 67 ezer és 124 ezer között” címmel (9-10. p.).

A Világosság 2000/6-7 számában Schöpflin Gyulát köszöntő cikket jelentetett meg Török Petra (100-114. p.).

A Magyar Tudomány 2000/júniusi számában Füstöss László tanulmánya jelent meg „A zseniális jövőbenező – Gábor Dénes (1900-1979)” címmel (757-768. p.).

Hódmezővásárhelyen az egykori zsidó elemi iskola két tanterméből kialakított imaházat szenteltek fel. A hódmezővásárhelyi hitközség nevében Vanderstein János elnök, a Mazsihisz nevében Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, a város önkormányzata nevében Novák Imre polgármester-helyettes köszöntötte az egybegyűlteket. Az istentiszteletet Markovics Zsolt rabbi és Weiss Ferenc főkántor és a Goldmark kórus végezték.

A História 2000/5-6. számában jelent meg Kozma István tanulmánya „A névmagyarítások története” címmel.

A Mozgó Világ 2000/júniusi számában jelent meg Sükösd Mihály tanulmánya „A „zsidókérdés” Magyarországon” címmel, valamint Frideczky Frigyes tanulmánya „Ahasvérus és Shylock” címmel.

A Barátság című folyóirat 2000/4 számában jelent meg Toronyi Zsuzsanna tanulmánya „A zsidó élet ünnepei” címmel (2029. p.).

A Századvég 2000 nyári számában jelent meg Prebuk Anikó tanulmánya „A zsidóság és a millennium” címmel 89-119. p.

2000. július hónap

július 1.

1. Az egykori kunszentmártoni zsinagóga gyűjtés útján helyreállított épületében megnyitották a Bartók Béla Termet. A Kunszentmárton Kultúrájáért Alapítvány támogatói között volt a Környezetvédelmi Minisztérium, a Nemzeti Kultúráért Örökség Minisztériuma, a washingtoni Holocaust Emlékmúzeum, valamint magánszemélyek. A nyitó koncerten fellépett az ELTE Eötvös Művészeti Egyesülete Baross Gábor vezényletével. Az eseményen megjelent Várnai Judit izraeli nagykövet is.

2. Az Új Élet 2000. július elsejei száma közölte a Mazsók támogatások listáját (4. p.). Összesen 34,85 millió forintot osztott szét a kuratórium. A legmagasabb odaítélt összeg 7 millió forint volt, ezt a vidéki temetők felújítására és karbantartására adta a közalapítvány. Az 52 támogatott között szerepel például a B, nai B, rith által létrehozandó Zsidó Dokumentációs Központ (1 millió Ft.); a Cfáti Múzeum Magyar Támogatói Alapítvány szintén 1 millió forint támogatásban részesült a zsidó temetőben megmaradt sírkövek feltárására és dokumentálására, zsidó tárgyú emlékek, filmek, levéltéri kutatások, könyvek, kazetták vásárlására és a Tokaji zsinagóga Tóra-szekrényének rekonstrukciójára; az MTA Judaisztika Kutatócsoport 450 ezer forintot kapott Féder Zoltán Rehovotban élő kutató „Az izraeli hungarica bibliográfia” megjelentetésére; Sipos András rendező a vészkorszakot túlélte magyar zsidók emlékeit megőrkítő dokumentumfilm forgatásához 300 ezer forint támogatást kapott; a Scheiber Iskola a zsidó történelmi szöveggyűjtemény kiadására 980 ezer forintot kapott; a Szegedi Zsidó Hitközség Füzetei első darabjának megjelentetésére Molnár Judit egyetemi docens 360 ezer forintot kapott; Egyetemi Diáklap megjelentetéséhez 300 ezer, informatikai fejlesztésre 2,9 millió forintot kapott az OR-Zse; A Makkabi Kiadó 1 millió forintot kapott Friedmann Dénes „A zsidó történelem és irodalom kis tükre” megjelentetéséhez; „A gyöngyösi zsidóság története és a Heves megyei vészkorszak” kutatásához 300 ezer forintot kapott Horváth László; A Lauder Javne füzetek 1.számának megjelentetésére 200 ezer forintot kapott a Lauder Javne Iskola.

3. Hévízen a város holocaust emlékművet állított az egykori zsinagóga helyén. A Hévíz című művészeti és művelődési folyóirat 2000/3. száma izraeli irodalmi összeállítást tett közzé. Az Írók Könyvesboltjában Laczkó András mutatta be a lapszámot, bevezetőt mondott Iris Ambor, az izraeli nagykövetség első titkára.

július 2-5.

Sümegezen temető felújítási tábort rendezett be az UJS.

július 6.

Sara Atzon izraeli festőnő „A pokol tornácán” című kiállítását Komoróczy Géza professzor nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

július 9.

Fennállásának 50-ik évfordulóját ünnepelte a Németországi Zsidók Központi Tanácsa, melynek elnöki tisztét Ignacz Bubis januári halála óta Paul Spiegel tölti be. A szervezetet jubileumán köszöntötte Gerhard Schröder kancellár és Johannes Rau államelnök. A hitközség a Szovjetunióból

származó bevándorlók révén a nyugati világ harmadik legnépesebb közössége mintegy 80 ezer fővel.

július 14.

A „Városnéző séták zsidó szemmel” sorozatban a Király utca és a Wesselényi utca közötti területet járták végig az érdeklődők Bokor Judit vezetésével. A rendezvényt a Bálint Zsidó Közösségi Ház szervezte.

július 16-28.

A Chabad Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület Jesivakáció néven ingyenes szeminárium sorozatot indított a vakációzó ifjúság részére a zsidó filozófia, jog, történelem területére, valamint a mindennapi szokásokra témakörében. A szemináriumot a Pesti Jesiva tagjai tartották a XII. Tamási Áron u. 41-ben.

július 19-23.

A Budapesti Klezmer Band lemezbemutató koncerteket adott a Városmajori Szabadtéri Színpadon.

július 20-26.

A Dohány utcai zsinagógában „Kulturális és zenei zsidó örökség Budapesten” címmel rendeztek programot.

július 21.

Kozma Vera „Siratófal” című képzőművészeti kiállítását Dobronszky Ninette nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

július 23- augusztus 11.

Izrael Állam Külügyminisztériuma meghirdette a „Fiatal zsidó vezetők diplomáciai szemináriumát” 35 év alatti diplomás fiatalok számára. A szemináriumot Izraelben tartották.

július 27.

A Mazsike Garay utcai Klubjában emlékeztek meg a cigány holocaustról. Emlékbeszédet Katz Katalin, a jeruzsálemi Héber Egyetem tanára mondott.

Július elején tartotta esküvőjét Frölich Róbert főrabbi és Hajdú Katalin a Dohány templomban. A szertartást megtisztelte jelenlétével Göncz Árpád köztársasági elnök is. Az esketést Deutsch László újpesti főrabbi végezte, a kántori teendőket Fekete László, Giora Saron és Tímár Károly látták el.

Ugyancsak július elején avatták Kőszeg II. világháborús emlékművét, amelyet a város önkormányzata megrendelésére Tornay Endre András Munkácsy-díjas szobrászművész készített el. Az avató beszédet Boros Péter volt miniszterelnök mondta, a katolikus, református, evangélikus egyházak képviselőinek beszéde után a Mazsihisz nevében Lazarovits Ernő szólt, Jordán Tamás és Molnár Piroška színművészek verseket mondtak, majd koszorúzás következett.

A deportálás évfordulóján az ország nagyobb településein mártír istentiszteletet tartottak. Így Pécsen, Salgótarjánban, Szolnokon, Balassagyarmaton, Révkomáromban, Szombathelyen, Hódmezővásárhelyen, Kecskeméten, Sopronban, Győrben. Sárbogárdon, Kiszpesten, Keszthelyen, Hévízen, Tatán, Felsőgallán, Szécsényben, Vácott, Baján, Karcagon, Szentesen, Hajdúböszörményben, Nagykanizsán. Szegeden, Kaposváron, Pásztón, Debrecenben, Devecseren, Gyöngyösön, Egerben, Miskolcon, Esztergomban, Nagykátán, Székesfehérváron, Békéscsabán, Gyulán, Orosházán, Nagykőrösön, Pesterzsébeten, Csepelen. A budai körzet zsinagógájában

Kiskörös - Kecel és Soltvadkert elhurcolt zsidóságára, az Újpesti gyülekezetben pedig Újpest, Rákospalota, Pestújhely és Szentendre zsidóságára emlékeztek. A megemlékezések több helyen ökumenikus istentisztelettel zárultak, a helyi önkormányzatok vezető tisztségviselői is emlékező beszédet tartottak. Karcagon felavatták a felújított zsinagógát. Szolnokon Kövesi Artúr, a nemrég elhunyt hitközségi vezető emléktábláját avatták fel. Balassagyarmaton Bakos Lajosnak, a Zsvk európai tagozata nemrég elhunyt irodavezetőjének állítottak emléket a zsinagóga falán. Hévízen a hajdani, lebontott zsinagóga helyén közösen állított emlékművet a város és a Mazsihisz. Az avatáson megjelent Izrael állam nagykövete is. A megemlékezést követően Vértes Árpád hévízi polgármester adott fogadást, ahol bemutatták Szarka Lajos a hévízi zsidóság történetéről készített könyvét. Voltak helyek, ahol helytörténeti tudományos előadásokkal, illetve irodalmi összeállításokkal (pl. Balassagyarmaton, Hévízen, Baján) is igyekeztek tartalmasabbá tenni a megemlékezést.

A Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében Várnai Judit izraeli nagykövet adta át a Yad Vasem Intézet kitüntetését Bay Zoltán özvegyének. A kitüntetést 1999-ben ítélték oda, az átadásra a fizikus századik születésnapja tiszteletére az akadémián rendezett emlékülésen került sor.

A Biblical World Galériában Magén István műveiből rendeztek kiállítást.

A Szegeden rendezett háromnapos holocaust konferencián több történelmi és kiségyház is képviseltette magát. Tordai Péter Mazsihisz elnök és Bartha Tibor református teológia professzor megnyitója után Benyik György, a Szegedi Hittudományi Főiskola tanára II. János Pál pápa szentföldi látogatásának jelentőségéről beszélt. Katona Tamás egyetemi tanár a zsidóság létszámának alakulásáról, Szécsi József az egyházak zsidómentő akcióiról beszélt. Schönér Alfréd Birnfeld Sámuelről, a fiatalon elpusztított rabbiról, Péter László Szeged sajtótörténetéről tartott előadást. Marjanucz László Lőw Immánuelről, Benkő Zsuzsa főigazgató-helyettes a numerus clausus szegedi vonatkozásairól, Lednitzky András jogász a Rotary Club zsidó tagságáról, Beer Iván Móra Ferencről, Karsai László és Molnár Judit történész a holocaust szegedi vonatkozásairól, Oláh Miklós börtöntörténész pedig a Csillagbörtönből elhurcolt zsidók sorsáról tartott előadást.

A nyár folyamán több érettségi találkozóra is sort került. A Scheiber Sándor Gimnáziumban tízen gyűltek össze az 1935-ben a Zsidó Gimnáziumban végzettek közül, az Abonyi utcai zsidó Leánygimnázium, és az ipari szakközépiskola 1950-ben végzett diákjai közül 19-en jelentek meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban tartott jubileumi összejövetelen. A találkozókra elmentek a rabbikar, a Mazsihisz és más zsidó szervezetek képviselői is.

A Mozgó Világ 2000/7 számában jelent meg Ungvári Tamás tanulmánya „Élmény, tapasztalat, ideológia. - Hétköznapi és tudatos antiszemitizmus” címmel (8-15. p.).

A Beszélő 2000/7-8 száma közölte Ember Mária „El a faluból” című, és Mink András „David Irving kalandjai 56-tal” című írását, valamint dokumentumokat közölt a lap David Irving peréből.

A Világosság 2000/6-7. számában Török Petra tanulmánya jelent meg Schöpflin Gyuláról „Úriembernek lenni” címmel (100-105. p.).

augusztus hónap

augusztus 4.

88 születésnapján megkoszorúzták Raoul Wallenberg szobrát a Szilágyi Erzsébet fasorban. Emlékbeszédet Bencze B. György II. kerületi polgármester mondott.

augusztus 8.

Hóvári János, Magyarország új izraeli nagykövete átadta megbízólevelét Mose Kacav izraeli miniszterelnöknek. Egyúttal Mádl Ferenc köztársasági elnök személyes meghívását is átnyújtotta Mose Kacavnak.

augusztus 9.

80 éves korában kaliforniai otthonában meghalt John C. Harsanyi (Harsányi János) Nobel-díjas közgazdász.

augusztus 18.

A Dohány utcai zsinagógában az államalapítás ezeréves évfordulóján Schweitzer József országos főrabbi tartott istentiszteletet a Sabbat - fogadás keretében.

augusztus 24.

„Az utódok reménysége” című vallási műsorban bemutatták a Budapesti Zsidó Múzeum állandó kiállítását.

augusztus 27- szeptember 3.

1. Hagyományőrző tábort és zsidó szabadegyetemet rendeztek Szarvason. A szervezés az European Union of Jewish Students nyári egyetemével közösen történt. A tábort meglátogatta Schweitzer József országos főrabbi is.

2. Harmadszor rendezett Zsidó Nyári Fesztivált a ZSIKK Budapesten és néhány vidéki városban. A fesztivál alatt állandó program volt az immár hagyományos magyar-zsidó könyvnapok a Herzl téren. Számos szerző - így például Efraim Kishon, Slomó Saron, Dan Ofry és Ungár Richárd - dedikált a kiadók sátraiban, délben zenés műsorok szórakoztatták a vendégeket. A Budapest Galériában „Nékem szülőhazám” címmel magyar-zsidó festők magángyűjteményekben található festményeinek tárlatát rendezték meg Kádár Béla, Scheiber Hugó és Schönberger Armand képeiből. A kiállítást Haas János galériás szervezte, a katalógust Várnai Vera művészettörténész készítette. A Művész moziban Izraeli filmhét keretében vetítették le a „Nap-nap után” (1998), az „Avanti Popolo” (1986); a „Kupadöntő” (1991); a „Csodálatos kegyelem” (1992); a „Devarim” (1995); a „Tejút” (1997); a „Szentföldi szent helyek üzenete” (1999) és a „Purim, avagya a sorsvetés” (1999) című filmeket. Az Állami Operaházban „Három tenor, három kántor - zsidó és olasz dallamok” címmel Dudu Fischer, Israel Rand és Yakov Motzen lépett fel, vezényelt Elli Jaffe. A Budapesti Klezmer Band a Dohány utcai zsinagógában lépett fel Timna Brauer kísérettel közösen. A Székény Színházban Regős Pál „Életbúcsú” című mozgásdrámáját mutatták be. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Gabi Rosenfeld izraeli zongoraművész adott koncertet, majd Jalalu Nelson svájci komponista szerzői estje következett. A Petőfi Csarnokban a holland Di Gojim zenekar adott klezmer koncertet. A Dohány utcai templomban előadták Goldmark Károly „Sába királynője” című operájának oratóriumi feldolgozását Koltay Gábor rendezésében. A főbb szerepeket Kincses Veronika, Gregor József, Molnár András, Kertesi Ingrid, Szilfai Márta, és Massányi Viktor énekeltek Oberfrank Péter vezényletével. Az Új Színházban az Izraeli Jiddis Színház vendégjátékára került sor. Előadták a „Geheertig - A Heart that yearns for songs” című darabot. A Radnóti Színházban An-Ski „Dybuk” című darabja volt műsoron. A zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban és a Thália Színházban a „Hegedűs a háztetőn” című musicalt tűzték műsorra Egri Kati és Kulka János főszereplésével. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Bíró Eszter, Bíró Nóra és Dunai Tamás közreműködésével a Camerata Klezmeriana adott koncertet. 2000. szeptember 3-án a Dohány templomban Bibliai kórustalálkozót és versenyt, valamint kántorkoncertet rendeztek a Budapesti Klezmer Band közreműködésével. A Bálint Közösségi Ház előtti utcabálon Gerendás Péter, Somló

Tamás, Bródy János, Koltai Róbert és Szulák Andrea szórakoztatta a közönséget, a Yentl című mono-musicalt Nagy Anikó adta elő. A gyermekprogramokat Dryllus Vilmos és társulata, valamint a Pannónia Klezmer Band színesítette. Debrecenben, Nagykanizsán és Veszprémben klezmer koncerteket adtak, Pécsen és Szegeden Gregor József, Rásonyi Leila, Mayer Erika és Horgas Eszter lépett pódiumra. A Szent István parkban megkoszorúzta a felújított Wallenberg emlékművet Schiffer János, Budapest főpolgármester-helyettese, Staffan Carlsson, Svédország budapesti nagykövete, Ember Mária író, Vince Mátyás és Deák Gábor a szoborbizottság nevében. A Dunapark kávézóban tartották Ember Mária „Wallenberg Budapesten” című könyvének bemutatóját. A Solti kamarazenekar műsora után Wallenbergről a svéd nagykövet, a könyv keletkezéséről a szerző beszélt. Somlyó György felolvasott „Rámpa” című regényéből.

A Barátság című folyóirat 2000/5 számában jelent meg Talyigás Katalin tanulmánya „Idősellátás az újpesti zsidó közösségben” címmel (2974. p.).

szeptember hónap

szeptember 3.

1. A holocaust-túlélők Budapesten tartott kétnapos találkozóját Várlaki György szervezte. A Wallenberg-parkban és a Kozma utcai temetőben tartott megemlékezésen megjelent pár száz túlélő között jelen voltak a Bzsh, a Mazsihisz vezetői is. Nevükben Kardos Péter főrabbi, Lancz Tibor és Zoltai Gusztáv beszélt.

2. 80 éves korában meghalt Szabolcsi Miklós irodalomtörténész, az MTA rendes tagja. A professzortól a Szombat 2000/októberi számában Beney Zsuzsa és Rónay László búcsúzott (10-11. p.). A Kritika 2000/10. számában Veress András írt nekrológot (30. p.).

3. Izrael hivatalosan tiltakozott II. János Pál pápánál IX. Pius pápa boldoggá avatása ellen. IX. Pius volt az utolsó pápa, aki gettóban különítette el a zsidókat Rómában.

4. Párizsban - és további tizenhét európai országban - megünnepelték a Zsidó Kultúra Európai Napját. Az első ilyen rendezvényt 1996-ban Franciaországban tartották, 1999-ben pedig már Németország, Spanyolország, Olaszország és Svájc számos városa is csatlakozott a kezdeményezéshez. 2000-ben már Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Horvátország, Románia és Szlovákia több városában is tartottak zsidó kulturális rendezvényeket. A Bálint Zsidó Közösségi Ház egész napos programot és utcabált szervezett. A gyermekprogramokkal kiegészített rendezvényen fellépett a Bon Bon Együttes, a Dávid Klezmer Band, Gerendás Péter, Pege Aladár és quartettje, Éles Gábor Jazz együttese, a TIKVA Együttes, Bíró István és jazz együttese.

szeptember 5.

1. A Vatikán nevében Joseph Ratzinger bíboros közzétette a „Dominus Iesus” kezdetű nyilatkozatot, amely azt hangsúlyozza, hogy a különböző egyházak között nincs paritás, azaz az üdvözülés egyedül a katolikus egyházon közvetítésével lehetséges. A dokumentumot több egyházi vezető az ökuménre mért csapásként jellemezte szerte Európában. Pannonhalmán 2000. október 29-én ökumenikus vitát rendeztek a Vatikán „Dominus Iesus” dokumentumáról. A MÉRLEG/4. száma tematikus összeállítást közölt a dokumentum nemzetközi fogadtatásáról (430-434. p.).

2. Magyarországra látogatott New Yorkból Mose Teitelbaum szatmári főrabbi. A mintegy 200 fős kíséretével együtt ellátogatott ősei sírjához Sátoraljaújhelyre, valamint részt vettek Debrecenben helyre állított micve avatásán. Teitelbaumot fogadta Ligetvári Ferenc környezetvédelmi miniszter, valamint találkozott Timár György országgyűlési képviselővel is.

szeptember 6.

A Vas megyei Vasváron ismeretlen tettesek 15 sírkövet döntöttek le a Járdányi, és a Bartók utca sarkán lévő zsidótemetőben.

szeptember 9.

A Mazsike Társasági körének vendége Frölich Róbert főrabbi volt, aki az őszi ünnepekről beszélt.

szeptember 10.

Tíz év után először tartotta világtalálkozóját a Magyar Izraelita Kézmű- és Földművelési Egyesület a Goldmark teremben.

szeptember 12.

Az EU feloldotta az Ausztria elleni szankciókat.

szeptember 15.

1. Zolnay László régész halálának 15. évfordulója alkalmából kiállítást rendeztek a Budavári Történeti Múzeum Metszettárában. A kiállítást Marosi Ernő akadémikus nyitotta meg.

2. Jeruzsálemben 83 évesen meghalt David Flusser (1917-2000) történész.

szeptember 17.

Szegeden a Mazsihisz, a városi önkormányzat és magánszemélyek adományainak felhasználásával helyreállították a kétszáz éves zsidótemető főbejáratát és kerítését is. Feléhez ért a szegedi zsinagóga orgonájának felújítása. A csaknem százéves orgona 1270 sípját másfél év alatt sikerült újították fel 9,6 millió forint ráfordítással, amiből több mint 4 millió forint magánszemélyek és szervezetek adományából gyűlt össze. A többi 1200 síp felújítása 2001-ben készült el. Az első szakasz befejezése alkalmából rendezett ünnepi hangversenyen beszédet mondott Schweitzer József országos főrabbi. Az alkalmat felhasználva bemutatta a közösség új rabbiját, Markovits Zsoltot is. Az orgonán Kármán György játszott, közreműködött Fekete László és Tóth Emil főkántor, valamint a Goldmark kórus. A rendezvényt a Mazsihisz és a Bzsh vezetőin kívül megtisztelte jelenlétével Géczi József és Szalay István országgyűlési képviselők, Frank József, a Csongrád megyei képviselőtestület elnöke, Papp Gyula, az MTA-SZBK alelnöke, Kovács László, a Szegedi Magyar - Izraeli Baráti Társaság elnöke, a társegyházak képviselőjében Benyik György teológia professzor.

szeptember 19.

1. A Magyar és az Izraeli Posta közösen bocsátott ki 120 forintos, illetve 5,6 sékeles bélyeget Kertész Dániel terve alapján. A Dohány utcai zsinagógát ábrázoló bélyeg a magyarországi templomokat ábrázoló sorozat darabjaként jelent meg.

2. Befejeződött a szentendrei zsidótemető felújítása a városi önkormányzat támogatásával. Avatására Ros Hasanakor került sor.

szeptember 22.

Az ÉS 2000. szeptember 22-én megjelent számában Szegő Péter a 2001-es népszámlálás előkészületei kapcsán vitaindító cikket közölt „Nemzetiség? Vallás? - Még egyszer a zsidóságról” címmel (9. p.) Rózsa Gábor, a KSH Népszámlálási Főosztályának helyettes vezetője az ÉS 2000. október 27-i számában „Nemzetiség is, vallás is!” címmel foglalta össze a hivatal álláspontját (13. p.).

szeptember 24.

1. A „Zsidó kultúra napját” immár hagyományosan a Mazsike rendezte meg a Lauder Javne Zsidó Alapítványi Iskolában (XII. Budakeszi u. 48.). Az eseményt Székely Gábor, a Mazsike korábbi elnöke nyitotta meg. A festmény-, és könyvkiállításon árverésre bocsátották Ámos Imre, Kádár Béla, Bolmányi Ferenc, Schönberger Armand és Jankovits József néhány alkotását, valamint térkép-, és

könyvritkaságokat. A zenés irodalmi kávéház izraeli és magyar költők és zeneszerzők műveiből készült műsorában fellépett Havas Judit és Masa Anita előadóművész, valamint a Kardos Dániel Trió. A zsidó népzene az Odessza Klezmer Band szolgáltatta.

2. A Chabad Lubavics Ház és a Bálint Zsidó Közösségi Ház együtt rendezett sófár készítési és megszólaltatási tanfolyamot a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

3. Felavatták a helyreállított zsinagógát Jánoshalmán. A rekonstrukciós munkálatok Wirth Péter építész tervei alapján készültek. Az 1828-ban épült templom avatásán beszédet mondott Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, Schönberger András rabbi, valamint az innen származott Mark Slomo Stern osnabrücki rabbi is. A helyi önkormányzat képviselőjében Kiss György polgármester szolt, a templom falán elhelyezett mártír emléktáblát Kurcz Ferenc avatta fel a Hosanna Jánoshalmi Zsidók Egyesülete nevében. A szertartáson megjelent Tabajdi Csaba és Fenyvesi Máté országgyűlési képviselő is.

szeptember 25.

1. Felavatták és újraszentelték a Frankel Leó utcai zsinagógát. Az avató ünnepségen beszédet mondott Schweitzer József országos főrabbi, Tordai Péter Mazsihisz elnök, Várnai Judit izraeli nagykövet, Bencze B. György, a II. kerület polgármestere, Singer Ödön, a templomkörzet főrabbi, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Schöner Alfréd főrabbi. Fellépett a Goldmark Kórus, valamint Fekete László és Tóth Emil főkantort. A körzetben működő Budai Micve Klub folyóiratot indított „Budai Sófár” címmel.

2. 65 éves korában meghalt Szabó Miklós történész. A Szombat 2000/novemberi számában Novák Attila búcsúztatta „Szabó Miklós élete és halála” című írásával (9. p.). A Kritika 2000/10 számában Litván György foglalta össze „Szabó Miklós tudományos és politikai szerepe”-t (26-27. p.) Pető Iván a Népszabadság 2000. december 16-i számának mellékletében (29. p.) méltatta Szabó Miklós életművét a cikkeiből a Mozgó Világ által kiadott „Viszonylag békésen” című kötet kapcsán.

szeptember 29.

Ros Hasana alkalmából a kormány nevében Orbán Viktor miniszterelnök küldött üdvözlő táviratot a Mazsihisz részére. Szabó Zoltán, a VII. kerület polgármestere, Pintér Sándor belügyminiszter, Pokorni Zoltán oktatási miniszter és Semjén Zsolt vallási ügyekért felelős helyettes államtitkár ugyancsak jókívánságaikat tolmácsolták.

Szeptemberben a Magyar Nemzet szombati számaiban jelent meg Gereben Ágnes cikksorozata „Zsidóperek Kelet-Európában” címmel.

Moszkvában a Marina-Roscsa zsinagóga mellett működő lubavicsi közösségben zsidó kulturális központot avattak. Beiktatták Oroszország új főrabbiját, Dov Beer Lazart is, aki a több mint négyszáz fős közösség vezetője, és a pesti Baruch Oberlander rabbi sógora.

A Lauder Javne Közösségi Iskola judaisztika tanári közössége nyilvános zsidóságismereti tanfolyamot indított felnőttek számára. Az egyéves kurzus előadói Balla Margit, Kardos Ágnes, Oláh János és Raj Tamás főrabbi voltak.

A nyíregyházi hitközség „Sófár” címmel indított lapot.

Szegeden a Magyar - Izraeli Baráti Társaság, az UJS és a Szegedi Zsidó Hitközség vacsorát rendezett a Csongrád megyei Kereskedelmi és Iparkamara bevonásával. A vacsorán a térség üzletemberei, nagy vállalatai képviselői mellett megjelentek a társadalmi és a művészeti élet reprezentánsai is.

A Mazsihisz és intézményei egy hétig szakmai látogatásokon fogadták a hannoveri Német - Izraeli Baráti Társaság delegációját.

Révkomáromban első alkalommal rendezték meg az őszi ünnepváró ünnepségeket a helyi Salom Klubban. A rendezvényen mintegy félszáz résztvevőhöz Schweitzer József magyarországi országos főrabbi is szólt. Az eseményre a Révkomáromi Zsidó Hitközség teljes létszámmal eljött, de Érsekújvárról, Győrből és Dunaszerdahelyről is érkeztek. A hitközség rendezvényeit, vallási ünnepeit a Mazsihisz rendszeresen támogatja. Szükség esetén megfelelő szakszemélyzetet (rabbik, kántorok stb.) küld a helyszínre.

A Szombat 2000/7 számában a Ronald S. Lauder Alapítvány Európában létesített iskoláiról (Berlinben, Varsóban, Wrocławban, Prágában, Bécsben, Budapesten, Bukarestben, Szófiában és Minszkben) készített összeállítást (14-25. p.). Ugyanebben a számban olvasható Szántó T. Gábor interjúja a Mazsike lemondott elnökével, Székely Gáborral (9-10. p.).

A Filmvilág 2000/szeptemberi számában Sándor Tibor „A látható és a láthatatlan. Új dokumentumfilmek a történelem ismertnek vélt ismeretlen korszakáról” című, Bikácsy Gergely: „Senki nem tud semmit. Lehet-e a holocaust tragédiáját játékfilmen bemutatni?” című, és Mihancsik Zsófia: „Visszaköpiált imák. Beszélgetések a holocaustról /Komoróczy Gézával, Surányi Verával és Tatár Györggyel/” című írásai jelentek meg.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház Könyvtára számára ajánlották fel Révész Tibor (1916-1980) író, zene-, és irodalomtörténész könyvtárát a családtagok.

A németországi Sehnde városában gyűjtést indítottak a lovasberényi műemlék zsidótemető helyreállítására. Az adományozókhoz csatlakoztak belföldi magánszemélyek és szervezetek is. A felújítást Schulz István műemlékvédelmi szakmérnök irányította.

A Semes Zsidó Informális Oktatási Központ egy, illetve kétéves térítéses továbbképző tanfolyamot hirdetett 17-35 év közötti fiatalok részére. A heti egy alkalommal tartott háromórás foglalkozásokon a művészet, az irodalom, a dráma, az ifjúsági vezetés, az izraeli néptánc, a zene, a judaisztika, a média és a számítógép iránt érdeklődők szerezhettek oklevelet.

Az öt éve újjáalakult Váci Zsidó Hitközséget látogatta meg a Mazsihisz elnöke, ügyvezető igazgatója és Egri Oszkár, a Mazsihisz jogi képviselője. Turai János, a váci hitközség elnöke beszámolt az ivrit nyelvoktatás, a Talmud Tóra és a péntek esti istentisztelet beindításáról. A közösség tervei között szerepel egy imaterem felépítése, amihez a telek már rendelkezésükre áll, ám a felépítéshez szükséges a Mazsihisz támogatása. Erre a helyszíni szemle alapján a Mazsihisz vezetői ígéretet is tettek. Megelégedéssel vették tudomásul a városban található két zsidótemető gondozott állapotát, s hogy az 1864-ben épült zsinagóga falain állagmegóvó munkák folynak.

október hónap

október 4.

Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója a Keren-Hajeszod meghívására Izraelbe utazott.

október 4-6.

Vilniusban azzal a céllal rendeztek nemzetközi holocaust fórumot, hogy az 1998-ban a washingtoni konferencián elhatározott zsidó kártérítési és kárpótlási folyamat állásáról a résztvevő országok

beszámoljanak. A 37, nagyrészt európai ország képviselőin kívül jelen volt Valdas Adamkus litván elnök, Andrius Kubilius litván miniszterelnök, Lord Russel-Johnston, az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének elnöke, Stuart Eisenstadt, a holocaust-ügyekkel megbízott amerikai külügyminiszter-helyettes. A résztvevők közös megemlékezésen vettek részt a ponori erdőben lemészárolt mártírok emlékművénél. A konferencián Oroszország és az USA megállapodott arról, hogy megnyitják az orosz archívumokat a kutatók előtt. Ezzel javul a lehetősége annak, hogy az eltűnt műkincsek nyomára jöjjenek. A litván kormány kötelezte magát a zsidó közösségi és egyéni kárpótlására. A fórumon résztvevő országok beszámoltak a zsidóktól eltulajdonított javak felkutatásának és visszaszolgáltatásának állapotáról. A helyzet érzékeltetésére elhangzott, hogy csak az USA-ban nyolcezer múzeum van, amelyekben minden, a háború után és alatt beszerzett műtárgy eredetét vizsgálni kell. Eddig mintegy kétezer olyan művet találtak, amelyeknek nem tisztázott a negyvenes évekbeli tulajdonosváltása. Stuart Eisenstadt további 2,5 millió oldalnyi dokumentum titkosításának feloldását, és kutathatóvá tételét helyezte kilátásba. A magyar küldöttséget vezető Herman János külügyminisztériumi államtitkár, és Sebes Gábor Mazsók irodavezető a magyarországi helyzetről számolt be. A hatályos magyar levéltári és adatvédelmi törvények korlátozzák a hozzáférést a holocaust korabeli iratokhoz. A magyarországi múzeumokban már tettek kísérletet egy hitelt érdemlő lista összeállítására, eddig azonban ez nem sikerült. A Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum azonban a Herzog-gyűjtemény tíz képét visszaadja jogos tulajdonosának. Herzog Mór Lipót néhai műgyűjtő unokája, Martha Niereberg októberben első fokon, nem jogerősen pert nyert a magyar állammal szemben. A Fővárosi Bíróság a per tárgyát képező 11 kép esetében elismerte a család tulajdonjogát mintegy 1,5 milliárd forint értékben. A per tárgyát képező képek: Munkácsy Mihály „Délutáni látogatás”; Munkácsy Mihály „Műteremben”; Brocky Károly „Alvó bacchánus”; (Magyar Nemzeti Galéria); Van Dyck „Lotharingiai Margit hercegnő képmása”; id. Lucas Cranach „Az angyal híradása Joacimnak”; id. Barthel Bruyn „Petrus von Clapis arcképe”; Cano Don Balthazar „Carlos infáns arcképe”; Courbet „A neuchateli tó és a nyoni kastély téli látképe”; Opie „Női képmás”; El Greco „Szent család”; Fiorentino „Mária gyermekével”(Szépművészeti Múzeum). Az ítélet szerint a védett képek nem vihetők ki az országból, legfeljebb árverés útján értékesíthetők.

október 5.

1. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémián Nádas Péter akadémiai székfoglalóján a „Párhuzamos történetek” című, készülő regényéből olvasott fel.
2. A Debreceni Zsidó Hitközség meghívására Magyarországon tartózkodó Menáchem Meron izraeli professzor ellátogatott, és előadást tartott az OR-ZSE-n.

október 8.

Jom Kippur.

október 12.

A Mazsihisz hivatalosan is visszakarta az államtól Bethlen téri épületet. Az átadási ünnepségen Pálincás József, az oktatási minisztérium politikai államtitkára képviselte az államot, beszédében ismertette az épület történetét. Szólt az egybegyűltekhez Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, Lancz Tibor Bzsh elnök pedig az épület további sorsáról beszélt. A tervek szerint zsidó kulturális központ kap helyet az 1877-ben épült intézményben. Klinghammer István, az ELTE rektora, és Mesterházi Zsuzsa, az intézményben eddig működött Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola főigazgatója búcsúzott az épülettől.

október 16.

A Mazsihisz nevében Tordai Péter, Zoltai Gusztáv és Schweitzer József levélben emelt panaszt a „Vasárnapi Újság” című rádióműsor 2000. október 15-én sugárzott szélsőségesen antiszemita, uszító adása miatt az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) elnökénél. A levél szövege és az

ORTT válasz levele megjelent az Új Élet 2000. november 15-i számának 3. oldalán. Azt ORTT a panaszt jogosnak találta, s a műsor készítőit kötelezte a Mazsihisz levélének felolvasására a következő adásban.

október 19.

Megkezdte működését a Muszoe felújított könyvtára az VI. Aradi utca 62-ben.

október 21.

A Mazsike Társasági Körének vendége volt Kunos Péter, az egykori Agrobank gazdasági bűncselekményekért börtönbüntetésre ítélt vezetője.

október 22.

Chéрут-Likud Hungária néven jobboldali zsidó szervezet alakult a Budai Várban a használaton kívüli szefárd zsinagógában (jelenleg múzeum). A szervezet vezetője Rózsa T. Endre.

október 25.

Ünnepélyes keretek között adták át Bécs zsidó emlékmű együttesét az egykori gettó szívében, a Judenplatzon. A Rachel Whiteread szobrásznő tervei alapján készült mementó avatásán jelen volt az osztrák köztársasági elnök, a bécsi főpolgármester, a katolikus és a zsidó egyház első emberei, valamint Simon Wiesenthal is.

október 26.

A győri zsinagógában kántorkoncertet tartottak.

október 27.

Az ÉS-ben 2000. október 27-én megjelent számában a Jom Kippurkor kiújult palesztin - izraeli ellentét kapcsán két cikk fordítását közölték Jeruzsálemről. Az egyik Salim Tamari, az Institute of Jerusalem Studies munkatársának tanulmánya (ford: Petőcz András), a másik a Ha,aretz című izraeli napilap munkatársának, Danny Rubinsteinnak az írása (ford. Komoróczy Szonja Rachel.) (11. p.).

október 29.

1. A Mazsike közgyűlésén az elmúlt év tevékenységét Székely Gábor értékelte, aki egy évvel mandátumának lejártá előtt leköszönt tisztségéről. Az új elnök Feldmájér Péter, a Mazsihisz korábbi elnöke lett. Bemutatták a Mazsike évkönyvét is, amely „Kép a képben” címmel jelent meg.

2. A Pécsi Hitközség Dísztermében tartotta rendezvényét a Keresztény - Zsidó Társaság. Mayer Mihály katolikus püspök a pápa izraeli látogatásáról, Schönberger András rabbi a keresztény - zsidó párbeszédéről, Szécsi József főtitkár pedig a vatikáni Soa-dokumentumról tartott előadást.

3. Eddig a napig véleményezhették a VII. kerület lakói a tervezett címet. Erzsébetvárosban Szabó Zoltán polgármester az általa vezetett VII. kerület címerében szerepeltetni kívánta a menórát, mivel 1944. november 29-én a kerület területén állították fel a gettót. A fővárosi közgyűlésben a MIÉP, a sajtóban a Magyar Fórum és a Magyar Demokrata című jobboldali lapok támadták Szabó Zoltánt a címerterv miatt. Bruck András pedig a Népszabadság 2000. november 13-i számában „Ne csak menórát!” című cikkében (27 .p.) azt fejtegeti, hogy a VII. kerület éppen a ma is élő zsidó vonatkozásai miatt sokkal többet érdemelne, mint címerbe öntött megemlékezést. Példaként Prága rendbe hozott zsidó negyedét említi a cikk, amely - noha szinte egyáltalán nem élnek zsidók, mégis - a turisták ezreit vonzza. A budapesti Belső-Erzsébetvárosban ezzel szemben a zsidó élet igazi reneszánsza tapasztalható, ám a városrész az elhanyagoltság auráját sugározza.

4. A Zsidó Gimnázium Baráti Köre az iskola 80 éves fennállását ünnepelte a Scheiber Iskola épületében. Az ünnepségen sor került két terem névadására is. Turán Pál matematikus, és Baumgarten Ferenc irodalmi mecénás emlékét T. Sós Vera és Téglás János idézte fel.

5. „A holocaust az iskolai oktatásban” címmel rendezett országos konferenciát a Magyar Tudományos Akadémia Várbeli Kongresszusi termében a Magyar Történeti Társulat Tanári Tagozata. A konferenciát Kojanitz László, az Oktatási Minisztérium politikai államtitkára köszöntötte, és emlékeztette a résztvevőket a holocaust emléknap bevezetésének fontosságára. Előadást tartott Szita Szabolcs, Olti Ferenc, Szabolcs Ottó, Réz Gáborné, és Mátraházi Ferenc.

6. A Budai Micve Klubban Szabolcsi Miklós kezdeményezésére zsidó cserkésztalálkozót rendeztek mintegy 120 fő részvételével.

Szántó Tibor könyvművész 88. születésnapja alkalmából a LIBRI Könyvesboltban Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök köszöntötte az ünnepeltet.

Az ősz folyamán elkészült a Szegedi Zsidó Hitközség Szociális Otthon és Klubkönyvtár. Itt látták vendégül Mezei András író. A könyvtár vendége volt Miron Eszter, a jeruzsálemi Cionista Levéltár nyugalmazott levéltárosa, aki „A zsidó brigádokról a második világháború alatt” címmel tartott előadást. A témához hozzászóltak Karsai László és Molnár Judit történészek is.

A Szombat 2000/8 számában olvasható Heller Ágnes tanulmánya Jeles András „Senkiföldje” című filmjéről (29-30. p.). Az előadás a tavasszal tartott „Zsidó sorsok magyar filmen” című konferencián hangzott el. Ugyanebben, és a Szombat novemberi számában jelent meg összefoglaló az American Jewish Committee megrendelésére készült tanulmányokról „A zsidóság - kelet-európai tankönyvek tükrében” címmel (12-13.p és 13-15. p).

A Kritika 2000/októberi számában Heller Ágnes tanulmánya jelent meg „Térképezés és ásatás a filozófiában. - megjegyzések Colette Sirat: A zsidó filozófia története a középkorban” című könyvéhez címmel (34-37. p.).

november hónap

november 2.

A 168 Óra című hetilap 2000. november 2-án megjelent számában Fischer István erdélyi származású filmrendező és operatőr holocaust-túlélőként visszaemlékezését tette közzé Kastner Dezső akcióival kapcsolatban. A visszaemlékezés „Bocsánat, hogy élek” címmel jelent meg (24-26. p.). A második részt a hetilap következő, november 9-én megjelent száma közölte (28-29. p.). Fisher cikkében elítélte Kasztner akcióit, vitába szállt Nagy Sz. Péter irodalomtörténész Kasztnert méltató könyvével. Követelte, hogy a budapesti V. Váci u. 12-es ház falán (az Estee Lauder kozmetikai cég táblája alatt) 1998-ban elhelyezett emléktáblát távolítsák el. Nagy Sz. Péter a 168 Óra 2000. november 23-i számában reagált Fischer írására. A budapesti Kasztner Emlékbizottság 93 éves Leányfalun élő alapítójával, Devecseri Lászlóval Böhm Ágnes készített interjút a Népszabadság 2000. december 27-i számában „A Kasztner-vonat utasa” címmel (8.p.).

november 3.

1. Mádl Ferenc köztársasági elnök a Parlamentben fogadta a Dachau-i Örök Láng elnevezésű francia egyesület küldöttségét.

2. Az ÉS 2000. november 3-án megjelent számában Szántó T. Gábor közölt tanulmányt „A Nappali hold fénye és árnyéka” címmel (8-9. p.) abból az alkalomból, hogy tíz éve jelent meg Csoóri Sándor „Nappali hold” című, botrányt kavarázó esszéje a „Hitel” című folyóirat 1990 szeptemberi számában. Szántó idézi az esszé azon bekezdését, amely a korabeli véleményformáló értelmiség képviselőit mintegy száz válaszcikk megírására készítette: Csoóri azt írta „Azt hiszem, talán Ady ideje az utolsó

pillanat, amikor a nemzet kérdései, a magyarság kérdései még átélhető egzisztenciális és történelmi problémaként lobbanhatnak föl a zsidóságban. A zsidóság például nemcsak a nyelvet, a nyelvben megüledett fájdalokat is megtanulta. A Tanácsköztársasággal, a Horthy-korszakkal, de különösen a Vészkorszakkal a szellemi-lelki összefonódás lehetősége megszűnt.... ahogy manapság egyre határozottabban érződik, fordított asszimilációs törekvések mutatkoznak az országban: a szabadelvű magyar zsidóság kívánja stílusban és gondolailag asszimilálni a magyarságot. Ehhez olyan parlamenti dobogót ácsoltatott magának, amelyet eddig még nem ácsoltatott soha." Szántó párhuzamot vélt felfedezni Karády Viktor 1999/júliusában a Világosság folyóiratban közölt tanulmányának az asszimilációs mobilitásról írt megállapításaival, amelyből Szántó a következőt idézi: "...kiderült, hogy az asszimilált zsidóság a többségi társadalom nagy részénél előrehaladottabb „modernizációs” szintre jutott (például a nyugati mintákat követő polgári életmódban vagy gazdasági érvényesülésben), megindulhatnak az „ellenasszimilációs” folyamatok úgy, hogy az asszimiláltak maguk is asszimilációs célponttá, azaz mintacsoporttá alakulnak bizonyos feltételek mellett, elsősorban a polgárosodási deficitet felmutató, a fejlődésben elmaradt vagy megkésett közép- és kelet-európai társadalmakban." Szántó cikke újabb indulatokat váltott ki. Az ÉS 2000. november 10-i számában Ungvári Tamás „A kövendég” című, indulatos tanulmányában kifejtette, hogy Szántó mind Csoórit, mind Karádyt félreértette. Szántó cikkét úgy értékelte, mint Csoóri tíz év előtti, egyértelműen antiszemita megnyilvánulásának rehabilitálására tett óvatos kísérletet. (9-10. p.) Kende Péter történész az ÉS 2000. november 17-i számában „Fény és árnyék. - A zsidó-magyar együttélés” című tanulmányában (11-12. p.) Ungvárival ellentétben Szántó cikkét "higgadt, érzékeny ítéletű és minden szempontból méltányos fejtegetésnek" tartja. A maga véleményét úgy fogalmazza meg, hogy „Az én ideálom tehát nem az elkülönülő kultúrtörzsek, hanem az egymásba... kölcsönösen átmenő és tendenciálisan, ha nem is aktuálisan, összeolvadó "törzsek" Magyarországá." Ungvári cikkét szenvedélyes vitairatnak tartogtta Szántó, Csoóri és Arthur Koestler ellen, amelyből „csak azt lehet megtanulni, hogy milyen szellemben és stílusban nem lehet vitatkozni." Ungvári Rudolf a Népszabadság 2000. december 15-i számában szólott hozzá a Csoóri-vitához „A beltenyészet csődje” című írásában (12.p.)

3. A Farkasréti temetőben kísérték utolsó útjára Bokor Juditot, a Mazsike volt elnökségi tagját, az Új Élet olvasószerkesztőjét, aki 51 éves korában meghalt. A gyászszertartást Kardos Péter főrabbi végezte.

november 3-5.

Balassagyarmaton az UJS Maimonides Kör szervezésében közös hétvégét töltöttek el az érdeklődők. A programban a város zsidó emlékeinek megtekintése, zsidó tematikájú vetélkedő is szerepelt. A zsinagógában Majdán Béla helytörténész Balassagyarmat és környéke zsidóságának történetéről, Andor Csaba Madách Imre „Az ember tragédiája” című művének héber és jiddis fordításairól beszélt, Schweitzer Gábor a 2001-es népszámlálás zsidó vonatkozásaira reflektált, Mogyoró András pedig a zsinagógák közösségi feladatait elemezte. Balassagyarmaton Majdán Béla munkásságának köszönhetően ettől az évtől a Hunyadi utcai imaház otthont ad az Ipolymenti Zsidó Gyűjtemény és Kiállító Teremnek is.

november 5.

1. A Keresztény - Zsidó Társaság a Kossuth Klubban tudományos konferenciát rendezett „Zsidóság a magyar társadalomban - tegnap, ma, holnap” címmel. Az előadásokat Haraszti György, Ferenczi László, Karády Viktor, Kovács András, Pelle János, Sipos Péter, Szécsi József, Szita Szabolcs és Zinner Tibor tartották.

2. Az Európai Zsidó Kongresszus párizsi ülésén Tordai Péter és Zoltai Gusztáv képviselte a magyarországi zsidó szervezeteket. Az összejövetel fő témája az új antiszemitizmus és az izraeli-palesztin viszály volt.

november 6.

A Dohány utcai zsinagógában „Jeruzsálem hangjai” címmel kántor-, és kórusversenyt rendezett a Zsikk. Közreműködött Naftali Herstik jeruzsálemi, és Shmuel Barzilai bécsi főkántor, valamint a jeruzsálemi nagyzsina góga énekkara.

november 8-12.

Nemzetközi zsidó oktatásügyi konferenciát rendezett Budapesten az Európai Zsidó Szervezetek Szövetsége (ECJC). Az Arachim konferenciát a Rege Szállóban tartották. A mintegy kétszázharminc résztvevő a világ 29 országából érkezett oktatási szakember. A konferencián Izrael megfigyelőként vett részt. A tanácskozás szakmai és programigazgatója Szeszler Anna, a Lauder Iskola főigazgatója volt. A részt vevő országok zsidó oktatási rendszereinek bemutatás után a konferenciát, workshopok-at, és plenáris üléseket tartottak. Kiemelten foglalkoztak a hi-tech szerepével a zsidó oktatásban, a zsidó tantárgyak oktatási segédleteivel, a tantervfejlesztés kérdéseivel. Tárgyalták, hogy milyen szerepe van a zsidó témáknak az európai országok nem zsidó oktatási intézményeinek tananyagaiban. Téma volt a mai zsidó bevándorlás Európába, az internetes zsidó programok, és a zsidó témák távtanításának módszertani kérdései. A konferencia résztvevői ellátogattak a budapesti zsidó oktatási intézményekbe és a Bálint Zsidó Közösségi Házba is. Istentiszteleteken a Lauder Zsidó Közösségi Iskola zsinagógájában vettek részt. A konferencián elfogadott Budapest Deklaráció elkötelezte magát az európai zsidó nevelés közös céljai és akcióprogramja mellett, és megalakítja az Európai Zsidó Oktatási Szolgálat Szekciót az együttműködés segítésére, segédletek, oktatási know-howk, csereprogramok bonyolítására. A szervezés feladatát Magyarország kapta. A tanácskozáson részt vett a svéd Paideia Intézet igazgatója, Barbara Sprectre is. Novák Attila vele készült interjúja megjelent a Szombat 2001/januári számában (14-15. p.).

november 9.

1. A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Műcsarnokban tekintett meg a Berli ni Galéria gyűjteményét Csernitzky Márta művészettörténész vezetésével.
2. Kertész Imre a Kristályéjszaka 62. Évfordulóján vette át életművéért a Die Welt német napilap díját, a Welt-Literaturpreis t. A berli ni Renaissance Theaterben rendezett ünnepélyes díjátadáson elmondott beszédét az ÉS 2000. november 24-i száma közölte „A száműzött nyelv” címmel. (3-4. p.)

november 10.

1. A Kozma utcai zsidótemetőben 2000. október 23-ika és a halottak napja körül elkövetett sírgyalázások miatt 13, zömében katolikus egyházi szervezet levélben fejezte ki együttérzését Schweitzer József országos főrabbinak. A levél aláírói: Szent Egyed Közösség, Magyar Bencés Kongregáció, Fokoláre Mozgalom, Páter Nemesszeghy Ervin SJ, Angolkisasszonyok Szerzetesrend, Szociális Testvérek Társasága, Magyar Kerület Regina Pacis Közösség, Cursillo Mozgalom, Horányi Özséb, a Magyar Pax Romana elnöke, a Mérleg szerkesztősége, Páter Ádám János – a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány tartományfőnöke, Regnum Marianum K.K.E.; Notter Georgette, Janssen Regina –Jó Pásztor Nővérek. A Mazsihisz 2000. november 6-án ismételt en kérte a hatóságok erőteljesebb fellépését a sírgyalázók ellen. A Mazsihisz megerősítette a temetők őrzését. A fővároson kívül ebben az évben Barcs on, Békéscsabán, Csur gón, Nagyatádon és Vasváron követtek el sírgyalázást. Az anyagi kár 10 millió forintra tehető.
2. Moszkvában az Alekszandr Jakovljev vezette orosz bizottság bejelentette, hogy a II. világháború végén rejtélyes körülmények között eltűnt Raoul Wallenberg svéd diplomata rehabilitálását készíti elő. Az egykori szovjet állambiztonsági szervek aktáinak kutatására létrehozott orosz-svéd vegyes bizottság akkor kezdte meg működését, amikor három évvel ezelőtt az orosz igazságügy-miniszter Stockholmban tett látogatása során megígérte, hogy kivizsgálják Wallenberg eltűnésének körülményeit. Az orosz katonai főügyészségtől kiszivárogtatott hírek szerint Oroszország annak a hivatalos elismerésére készül, hogy a Szovjetunió törvényellenesen börtönözte be a svéd diplomatát.

november 12.

Meghalt Lea Rabin, a meggyilkolt Jichak Rabin izraeli miniszterelnök özvegye.

november 16.

„Füst Milán Szellemi Páholyt” alapított a Mazsihisz, a Bzsh és a „Remény” című folyóirat. A vitafórumot kéthavi rendszerességgel tartották a Goldmark teremben. A „Páholy” célját a „Remény” 2000/augusztusi számában vázolták fel az alapítók. Az első fórum meghívottjai Heisler András társadalomkutató, Jancsó Miklós filmrendező, Schweitzer József országos főrabbi, Gerő András történész és Gellért Kis Gábor országgyűlési képviselő voltak. Benedek István Gábor, a Remény főszerkesztője a Páholy tervezett témaköreit ismertette, Füst Milán Naplójából Kézdy György olvasott fel részleteket, Gerendás Péter pedig énekelt.

november 17.

Az Országos Rabbiképző keddén Hídvégi Máté biokémikus tartott előadást az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében.

november 18.

A Népszava 2000. november 18-án megjelent „Szép Szó” melléklete Tamás Gáspár Miklós „A történelmi SZDSZ” és mai kritikusi című tanulmányát közölte (1-2. p.), amelyben a szerző bőségesen idéz az SZDSZ-t le „zsidópártozó” sajtópolémiaiból.

november 20.

Elkészült az a szakvélemény, amelyet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának nem hivatalos felkérésére a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet magyarországi kutatócsoportja készített (tagjai: B. Turán Tamás múzeumigazgató, Kádár Gábor, Karsai László, Molnár Judit, Toronyi Zsuzsa, Vági Gábor) az auschwitz-i magyar pavilon kiállításának korszerűsítése ügyében. Az ügy előzménye az, hogy a kormány Szita Szabolcs történészt és Szikossy Ferenc muzeológust (Magyar Nemzeti Múzeum) kérte fel a kiállítási anyag megírására. A minisztérium Közgyűjteményi Főosztálya részéről Nagy László nem hivatalosan felkérte a kutatócsoportot, az MTA Történettudományi Intézet képviseletében Stark Tamás történészt, valamint és Radnóti Ilona muzeológust, a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemről az elkészült javaslat véleményezésére. A szakértők úgy vélekedtek, hogy a tervezetben a holocaust ideje alatt tanúsított embermentési tevékenység valódi súlyánál nagyobb szerepet kap, ezért érződik némi „országimázs javító” szándék a tervezetben. A bírálatokat figyelembe véve a szerzők vállalták, hogy a tervezetet 2000 december végéig átdolgozzák.

november 20-23.

1. Az M2 tévécsatorna a késő esti órákban tűzte műsorára Claude Lanzmann „Shoah” című dokumentumfilmjét. November 18-25-én ugyanez a csatorna sugározta Marvin J. Chomsky „Holocaust – A Weiss család története” című 1987-ben forgatott tévéfilm sorozatát.

2. Az Európai Színházak Uniójának Budapesten tartott fesztiválján a Tel-Aviv-i Cameri Theatre társulata lépett fel a Thália Színházban. Az izraeli társulat a három Csehov-novella alapján Hanoch Levin által készített „Requiem” című drámát mutatta be.

november 23..

1. A Mazsike Festészetet Kedvelők Klubja sorozatot indított „A művészetek alapjai” címmel a Magyar Nemzeti Galériában, Csernitzky Márta művészettörténész vezetésével.

2. A Magyar Tudományok Akadémián Glatz Ferenc elnök mutatta be a „Rendhagyó történelemóra a holocaustról” című, a Múlt és Jövő Kiadó által összeállított kötetet. A kötet 2000 áprilisában Csurgón rendezett konferencia anyagát tartalmazza. A bemutatón a zsidó szervezetek vezetőin kívül jelen volt Kósáné Kovács Magda, az Országgyűlés Emberjogi Bizottságának elnöke, Suchmann

Tamás MSZP-s, és Szászfalvi László MDF-es politikus, valamint több középiskolás csoport is. A kötetet az Oktatási Minisztérium minden középiskolának megküldte.

november 24.

Az Országos Rabbiképző keddén Gerő András történész tartott előadást az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében.

november 25.

A Magyar Hírlap 2000. november 2-én megjelent számában Kőbányai János „Izrael és híre” című publicisztikája olvasható a palesztin-izraeli háborúval kapcsolatos média-elfogultságról, az egyoldalú palesztinbarát tájékoztatásról (4. p.).

november 26.

1. Keszthelyen a Helikon Kastélyban „Szabadkőművesség - kereszténység – zsidóság” címmel rendezett konferenciát a Keresztény - Zsidó Társaság. Az előadásokat Czoma László, Kiszely Gábor, Korányi László, Nacsádi András, Olti Ferenc, Szécsi József és Varga Béla tartották.

2. Második alkalommal rendezte meg a „Zsidó tárgyú könyvek és tárgyak” aukcióját a Biblical World Gallery az Átrium Hyatt Szálló Kármán termében.

november 27.

Az orosz-svéd történész egyes bizottság nevében Jan Lundvik azt közölte, hogy számos új körülményt sikerült tisztázni Wallenberg bebörtönzésével kapcsolatban, ám arra nem sikerült fényt deríteni, hogy milyen körülmények között vesztette életét. Alekszander Jakovlev viszont úgy nyilatkozott, hogy a feltárt tények alapján bizonyos, hogy Wallenberget az egykori szovjet titkosszolgálat moszkvai Ljubjanka börtönében 1947-ben lőtték agyon. A Los Angeles-i székhelyű Simon Wiesenthal Központ felszólította Vlagyimir Putyin orosz miniszterelnököt, hogy hozza nyilvánosságra, illetve szolgáltatassa kis a Wallenberg-családnak a dokumentumokat. 2000. december 22-én az orosz főállamügyész hivatal döntése alapján rehabilitálták az egykori budapesti svéd diplomatát. A svéd kormány azonban továbbra is tisztázatlannak tekinti Wallenberg sorsát, mivel konkrét bizonyítékok nem bizonyítják Wallenberg halálát.

november 27.

A Pesti Vigadóban Rubint Ábrahám Péter kiállítása nyílt meg.

november 28.

Az Alma utcai Idősek Otthonában Salamon Iván tartott előadást „Zsidó élet Pesten és Budán” címmel.

november 30.

A Bzsh közgyűlést tartott a Síp utcai Díszteremben. Lancz Tibor elnök beszámolójában kiemelte az újpesti, csepeli, valamint az Emmanuel Alapítvány által szervezett rendezvényeket. Az elnök kitért a Páva utcai Holocaust Dokumentációs Központ alapításához kapcsolódó hároméves projektre. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató a kulturális, a vallási élet, és hitoktatás fellendüléséről beszélt. A számvizsgáló bizottság elnöke, Sessler György javaslatot terjesztett elő egy új leltározási szabályzat elkészítéséről. A közgyűlés a javaslatot elfogadta. Sessler beszámolt a kárpótlási folyamat alakulásáról is. Ehhez kapcsolódva Haász László küldött szavát, hogy a kárpótlás ügyében döntést hozók a magyar holocaust specifikumait nem ismerik (el), lelketlenül intézik az ügyeket. A Bzsh gazdálkodását érintő kérdések között szó volt a XIII. Jász utca 66/B alatti ingatlan hasznosításáról, a zárszámadás és a gazdálkodás áttekinthetőségének javításáról.

November végén a történelmi egyházak oktatói rendeztek tanácskozást az OR-ZSE-n. Tordai Péter, Schöner Alfréd és Sommer László ismertette a zsidó oktatás helyzetét. A Katolikus Pedagógiai Intézet vezetőjeként Bajzák Erzsébet Eszter, Mihályi Zoltánné az evangélikus egyház oktatási vezetőjeként, Papp Kornál pedig a református egyház vezetőjeként ismertette saját felekezete oktatási rendszerét. Felszólalt Hegyi László az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője is. A program végén a résztvevők meglátogatták a Budapesti Zsidó Múzeumot.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban rendezték meg Gyémánt Tibor festőművész kiállítását. A megnyitón Gordon Zsuzsa színművésznő, valamint Lányi Ráchel hegedű-, és Virány Gábor zongoraművész lépett fel.

A Fészek Klubban Dross-Bettelheim Jolán születésének 100. évfordulója alkalmából rendeztek kiállítást a képzőművész alkotásaiból.

Bécsben a Zsidó Múzeumban kiállítás nyílt „Kelet és Nyugat között - a galíciai zsidók és Bécs” címmel.

Domán István címzetes egyetemi tanárnak aranydiplomát adományozott az ELTE Tanácsa.

A Mazsike gyűjtést indított a zákányi zsidótemető emlépparkká alakítására. A felújítást a zákányi önkormányzattal együttműködve tervezték.

Az UJS Klub új helyére, a volt MÁV Zeneiskola épületébe, a VII. Rózsa utca. 22-be költözött.

A Zsidó Múzeumban kiállítás nyílt „Korai modernizmus, magyar zsidó festőművészek 1905-1918.” címmel.

A Szombat 2000/novemberi számában Gadó János készített interjút Alvin Rosenfelddel, az Indiana Állami Egyetem professzorával „A zsidóság és a holocaust az amerikai nyilvánosságban” címmel (10-12.p.).

Az ÉS 2000/47. számában jelent meg Kertész Imre „A száműzött nyelv” című esszéje.

A Valóság 2000/novemberi számában jelent meg Pelle János tanulmánya „Az első zsidótörvények és a kortársak” címmel.

A Műemlékvédelem című folyóirat 2000/4 számában Demeter Gábor tanulmánya olvasható „Szabadkai zsinagóga - pusztulás vagy helyreállítás” címmel.

Az Eszmélet című folyóirat 2000 téli, 48-ik számában Tamás Gáspár Miklós „A posztfasizmusról” címmel közölt tanulmányt.

december hónap

december 1.

1. Az Országos Rabbiképző keddén Fekete János bankár tartott előadást az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében.

2. Somlyó György 80. születésnapját ünnepelték a Fészek Klubban a Magyar Írószövetség rendezésében.

3. New York város főszámvevője, Alan Hevesi, levélben kérte Thomas Kleistel osztrák államelnököt, hogy az osztrák kényszermunkások kárpótlásának rendezéséig állítsa le azoknak a cégeknek a privatizációját, amelyek az eddigi bejelentések szerint a náci időkben elkobzott zsidó vagyonekból húztak hasznot. A 2000. december 21-én esedékes legújabb tárgyalási fordulón Ausztriától konkrét összeg megjelölését várják, amit az ország kárpótlásra hajlandó fordítani.

4. A Független Kisgazdapárt által rendezett Szentháromság téri esték keretében Torgyán József pártelnök tartott előadást „Keresztény hitvilágunk a mezopotámiai ásatások, a kumráni (sic!) tekercsek tükrében” címmel. Az est vendége volt Gyurkovics Tibor író is. Mértékadó értelmiségiek körében megrökönyödést keltett a pártvezér témaválasztásának gátlástalansága. Majláth Mikes László a „Magyar Hírlap” aznapi számában „Mezopotámiai emberünk” című szatirikus hangvételű írása még az előadás megtartása előtt hangot adott annak a véleménynek, hogy a párt által még fizetett hirdetésben is népszerűsített program valószínűleg nem szakszerűségéről lesz nevezetes... Ráadásul a hirdetésben Qumrán nevét „Kumány”-ként, hibásan közölték a kormány lapjában, a Magyar Nemzetben. Esterházy Péter az ÉS 2000 december 15-i számában „Ama nagyon szép” (3. p.) című glosszájában megemlítette Torgyán „mezopotámiai” előadását is. Nagy József „Professzor Torgyán” címmel a 168 óra 2000 december 7-i számában jelentetett meg írást (18-19. p.). A Mozgó Világ 2001/Januári számában Tábori Zoltán közöl részleteket az „előadásból” „Torgyán József megpendíti a joghúrt” címmel (75-88. p.).

december 3.

A Mazsihisz közgyűlésén 79 éves korára hivatkozva lemondott országos főrabbi tisztéről Schweitzer József 2000. december 31-i hatállyal, de rabbiként tovább kíván szolgálni az ORI templomában. A testület a lemondást 35 igen, 12 nem és 11 tartózkodó szavazat mellett elfogadta, és úgy döntött, hogy a tisztséget egyelőre nem tölti be. Schweitzer József bejelentette, hogy „Zsidó szentírás tudományi és hebraisztikai társaságot” alapít, amely Büchler Sándor nevét viseli. Az Új Élet 2001. január 15-i számában Zoltai Gusztáv és Tordai Péter „Tisztelgés Schweitzer József személye és munkássága előtt” című írásával méltatta a leköszönt országos főrabbi életútját. Paskai László bíboros és Seregély István érsek köszöntő sorait ugyancsak címloldalán közölte a lap. A közgyűlés megvitatta a 2001 évi népszámlálás vallásra vonatkozó kérdésblokkját is. A testület úgy foglalt állást, hogy a kérdőív a névtelensége sem nyújt garanciát az egyéni adatok védelmére. Ennek ellenére a grémium úgy döntött, hogy „Felhívást” tesz közzé az Új Életben, és arra buzdítja a zsidó vallású állampolgárokat, hogy a vallást firtató kérdésre válaszolják azt, hogy zsidók. A hitközség azonban a vallásra vonatkozó népszámlálási statisztikát továbbra sem fogadja el hiteles forrásként. A nemzetiségre vonatkozó kérdésblokk tekintetében nem adott ki egységes állásfoglalást a testület. A Mazsihisz közgyűlésén Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató többek között beszámolt arról, hogy a Kozma utcai temetőben elkövetett sírrongálások helyreállításához az állam 20 millió forinttal járult hozzá. Az ügyvezető igazgató beszámolt kárpótlásról a kormánnyal folytatott tárgyalások alakulásáról. Elmondta, hogy anyagi áldozatok ellenében lehetőség van arra, hogy a Rumbach utcai zsinagóga visszakerüljön a hitközséghez.

december 7.

1. Ehud Barak, izraeli miniszterelnök meghívására hivatalos látogatásra Izraelbe érkezett Szabó János honvédelmi miniszter.

2. A honvédelmi miniszter visszavonta Szalay Róbert nyugállományú ezredessé történt kinevezését, mivel Szalay a „Nap-kele” című TV műsorban éltette Szálasit. Az előléptetésre 2000. október 23-án került sor. A honvédelmi miniszter a rendfokozatok és az egyenruha viselésétől is megfosztotta Szalayt. Az ügy előzménye, hogy 2000 november elején heves sajtópolémiát váltott ki Szalay Róbert alezredessé történt kinevezése. Szalay „Az 1956-os Forradalom igaz története” című munkájában Szálasit Ferencet és a Hungarista Mozgalmat rehabilitáló nézeteket vallott. A

most visszavont előléptetést Pongrácz Gergely és Homoki János honvédelmi államtitkár javaslatára kapta meg Szalay Róbert. A kinevezés ellen több társadalmi szervezet, köztük a Measz is tiltakozott a Honvédelmi Minisztériumnál.

december 8.

1. Mádl Ferenc köztársasági elnök hivatalában bemutatkozó látogatáson fogadta Keller Lászlót, a ZSVK Kelet-Európai Tagozatának elnökét. Keller László Orbán Viktor miniszterelnök meghívására érkezett Magyarországra.

2. Az Országos Rabbiképző keddén Komoróczy Géza professzor tartott előadást az Országos Főrabbi Hivatal szervezésében.

december 9.

A Measz közgyűlésén lemondott elnöki tisztségéről Fodor István, ügyvezető elnökké Hanti Vilmost választották.

december 11.

Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter és Semjén Zsolt egyházi ügyekért felelős államtitkár látogatást tett a Mazsihisz vezetőségében.

december 12.

1. Az Alkotmánybíróság egyhangú döntéssel alkotmányellenesnek ítélte, és 1999. január 1-ig visszamenőleges hatállyal megsemmisítette az 1999-es évi költségvetési törvénynek azt a részét, amely az élet elvesztésért járó kárpótlás összegét harmincezer forintban határozta meg. Az Alkotmánybíróság határozata szerint a kormánzatnak két éven belül új, alkotmányos kárpótlási törvényt kell hoznia, és a kárpótlási folyamatot le kell zárnia. A költségvetés teherbíró képességének korlátaira való hivatkozás nem méltányolható kifogás, hiszen az érvényes rendelkezések szerint lehetőség van részletfizetésre. A Mazsihisz kezdeményezésére indult alkotmánybírósági döntés Magyarországon mintegy 38 ezer embert, külföldön pedig hozzávetőleg 40 ezer személyt érintett.

2. 70 éves korában meghalt Virág Teréz pszichológus, szociálpszichológus. A Rákoskeresztúri temetőben Kardos Péter főrabbi és Fekete László főkántor búcsúztatták, jelen voltak a Zsidó Szociális Segély Alapítvány képviselői is.

december 14.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Magyar Nemzeti Galériában rendezett tárlatlátogatással egybekötött beszélgetést „Vizuális kifejező eszközök a különböző művészettörténeti korszakokban” címmel. A beszélgetést Csernitsky Mária művészettörténész vezette.

december 16.

1. Izraelben meghalt Dávid Krausz, Izrael egykori magyarországi nagykövete.

2. A Madách Színházban tartotta tízéves fennállásának jubileumi koncertjét a Budapesti Klezmer Band. A gálán fellépett Tópol, a tejesember világhírű megtestesítője, valamint Dunai Tamás és Gálvölgyi János.

3. „Zsidó linkek az interneten” címmel bemutatóval egybekötött előadást rendeztek a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

december 17.

1. Az OR-ZSE oktagonális termében a Magyar Tudomány Napja alkalmából rendezett konferenciát a magyarországi liturgikus zenéről az egyetem Liturgikus Tanszéke. A konferenciát Schőner Alfréd rektor és Kármán György orgonaművész, a tanszék vezetője nyitotta meg. Fekete László főkántor „Az Itzkovits-énekeskönyvről”, Déri Balázs, az Egyházzenei Szemle főszerkesztője „Liturgikus zenei

hagyományok a zsidó ortodox gyakorlatban” címmel, Frigyesi Judit professzor az „Askenáz liturgikus zene, mint egyedi kultúra” címmel tartott előadást. A délutáni kerekasztal-beszélgetés moderátora Haraszi György tanszékvezető volt, a téma pedig a zsidó liturgikus zene örök aktualitása volt. A zenei illusztrációt Fekete László főkantor, Lukács Judit zongoraművész és Lisznyai Mária orgonaművész szolgáltatták Biczó Tamás és Szilágyi Gábor a kántorképző szak hallgatói bemutatót tartottak a liturgikus zenei hagyományokból. A konferencián részt vett Komoróczy Géza professzor is.

2. A Budai Zsidó Hitközség az Óbudai Társaskörben rendezett Hanuka bált.

december 18.

A Frankel Leó utcai hitközségben felavatták a Kalmár Péter által tervezett mártír emléktáblát. Az emléktábla az áldozatok emlékére 130 gyertyát foglal keretbe.

december 19.

1. A Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében Várnai Judit nagykövet adta át a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet „Világ Igaza” kitüntetésait. A 2000 évi kitüntetettek: János Erzsébet, Bobély György, Csonka Árpádné, Csonka Melinda, Seregély Béla (Pápa), Reményi Gyuláné, Pálffy Dénes és felesége, Szász Károlyné, Szász Ilona, Aradi Vilmos és felesége, Bosznay Sándor és felesége, Falaky József, Horváth Kálmán, Kamarás Artúrné, Daby Györgyné, Lelkes Lászlóné, Tóth János.

2. A német munkaadók szövetsége, a gyáriparos szövetség és a német kereskedelmi és iparkamara újabb felhívást tett közzé, hogy rábírja a vonakodó cégeket csatlakozásra a náci korszak kényszermunkásainak kárpótlására létrehozott „Emlékezés, felelősség és jövő alapítványhoz”. Az év januárjában közzétett első felhívás óta mindössze öt cég jelentkezett önként az alaphoz 3,3 milliárd márkával. A kárpótlásra jogosult kelet-európai kényszermunkások száma mintegy 1,2 millióra tehető, a kártérítés fejenként 5000-15000 márka.

3. Az Építészek Ötpacsirta utcai épületében kiállítás nyílt a Páva utcai zsinagógába tervezett Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény tervpályázatára készült munkákból. A beérkezett öt pályázat győztese a Mányi István és csapata által készített pályamű lett.

december 21.

1. A kormány a vatikáni szerződés mintájára szerződést kötött a Mazsihisz-szel. A keretszerződés a mindenkori kormánytól függetlenül garantálja a magyarországi zsidóság társadalmi, politikai és gazdasági stabilitását. A „Megállapodás” szövegéből részletek jelentek meg az Új Élet 2001. január 15-i számában (3. p.) A megállapodás teljes szövege a Magyar Közlöny 2000. december 22-i számában, valamint a Szombat 2001/februári számában (8-11. p.) olvasható. Ez utóbbi helyen Hirsch Béla „Zavarba ejtő megállapodás” címmel kommentálta az egyezményt.

2. A Kossuth téren a Mechon Simon Alapítvány rendezett ünnepélyes gyertyagyújtást hanuka ünnepén. A rendezvényen megjelent, és a békefolyamat gyorsítása melletti beszédet mondott Khaled Ghazal palesztin nagykövet is. A Thököly úti zsinagógában koncerttel köszöntötték a hanukát.

3. A Hotel Páva Plaza báltermében Feldmájer Péter Mazsihisz elnök adta át a Mazsike „Magyar Zsidó Kultúráért díjat” Markó Ivánnak, valamint a „Várhegyi György oktatási díjat” Fritz Zsuzsának, a Scheiber Iskola oktatójának. Az egyesület verspályázatának győztesei: Shelley István (Bp.): Vörösmarty árnyéka Amerika felett; Anavi Ádám (Temesvár): Rekvium két hangra; Borbás Gabriella Dóra (Bp.) Pest; Kertész Péter (Szentendre) Útban hazafelé.

december 22.

A Rabbiképző keddén Benedek István Gábor tartott előadást. Pasqualini Éva és Nagy Viktória vezetésével a Pedagógium növendékei adtak hanukai műsort.

december 23.

A Scheiber Gimnáziumban rendezett hanuka bált az UJS, a Goldmark teremben pedig a Dohány utcai körzet ünnepelt.

december 21-28.

A Nyugati pályaudvar előtt ismét megrendezte az immár hagyományos hanuka-ünnepélyt a Chabad Lubavics Egyesület. A Betlen téren a Kol Zahav kamarakórus közreműködésével búcsúztatták a hanukát.

Decemberben Szabó István „A napfény íze” című filmjét három kategóriában jelölték Oscar-díjra.

A Kisvárdáról Elszármazottak Baráti köre decembertől rendszeresen a Hegedűs Gyula utcai körzet Klubjában tartotta rendezvényeit.

A Mozgó Világ 2000/decemberi számában jelent meg Karsai László tanulmánya „Egyetemi és középiskolai tankönyvek a holocaustról” címmel (19-43. p.).

A személyi jövedelemadó egy százalékából 200-ben 37,98 millió forintnyi támogatást kapott a Mazsihisz.

Az évadban Pesti Színházban Lessing „Bölcs Náthán” című drámáját játszották Avar István főszereplésével.

Ebben az éven indította el a „Tél Tálpijot” című rabbinikus folyóiratát a Pesti Jesiva. A kiadvány megjelenéséhez gratulált Rishon Lezion izraeli főrabbi is. A levél másolatát közölte az Egység 2001/januári száma (11. p.)

Rómában a nyár folyamán tudományos konferenciát rendeztek a fiumei holocaustról. A konferencián a Fiumei Tanulmányi Társaság tiszteletbeli elnökeként jelen volt Vásárhelyi Miklós is.

Bankok, biztosítók kárpótlási ügyei 2000-ben:

Edward Fagan amerikai ügyvéd 1996 óta folyamatosan indított ügynevezett gyűjtőpereket különböző államokban elkövetett kártérítési mulasztások miatt. A gyűjtőperes esetében a peren kívüli megállapodást sürgetett, ami azt jelenti, hogy a megállapodás után további igények bejelentésének nincs helye.

A kártérítési peres ügye egy svájci pénzügyi munkatársának, Christoph Mellinek a közreműködésével indult el, aki megakadályozta néhány, zsidó holocaust áldozat követelését alátámasztó akta megsemmisítését. Ezeknek az ügynevezett alvó számlák ügyében lépett fel Fagan, majd a vagyoni és a kényszermunka miatti kártérítést összekapcsolva tárgyalták. Fagan csapata több milliárdos megállapodást hozott tető alá a különböző földrészekben, illetve államokban élő érintettek számára. A tárgyalások főbb állomásai:

Washingtonban és Budapesten egyszerre jelentették be, hogy egyezsége jutottak öt biztosító társaság - német Allianz, a francia Axa, az olasz Generali, a svájci Wintertour és Zürich biztosító - és a kárvallottak érdekeit képviselő, az egykori amerikai külügyminiszter, Eagleburger vezette bizottság. Az öt biztosító hajlandó kártérítést fizetni a túlélőknek, a kártérítési felhívást fizetett hirdetés formájában tették közzé (Népszabadság 2000. március 10. 11. p.).

A holland biztosítók csak az Egyesült Államokból való kiltítás szankciójának kilátásba helyezése után, 2000. április 6-án jelentették be, hogy bekapcsolódnak az akcióba. 2000. május 8-án több kis svájci biztosító jelentette be, hogy összesen 50 millió dollár értékben hajlandók hozzájárulni a nagy

biztosító társaságok által létesített alapba. Az olasz Assicurazini Generali biztosító 100 millió dollárt szánt a holocaust idejéből származó számlákkal kapcsolatos követelések teljesítésére.

2000. július 26-án az illetékes amerikai Edward Korman bíró jóváhagyta a svájci UBS és Crdit Suisse Group, valamint a holocaust áldozatai között létrejött peren kívüli megállapodást. Eszerint a bankok 1,25 milliárd dollár kártérítést fizetnek, ennek fejében a gyűjtőper mintegy 600 ezer felperese visszavonja a bankokkal szembeni kérelmét. A hatálybalépés feltétele volt, hogy nyilvánosságra hozzák az ún. Volcker-jelentést. A bankok archívumának átvizsgálása után a Volcker-bizottság mintegy 50 ezer olyan alvó számlát talált, amelynek köze lehetett a holocaust áldozataihoz. 2000. december 9-én jelentették be, hogy Edward Korman New York-i bíró döntése szerint Paul Volcker, az amerikai jegybank egykori elnöke szervezze és ellenőrizze a holocaust áldozatinak kifizetendő kárpótlást. A svájci bankok által felajánlott 1,25 milliárd dollárból a tervek szerint 800 millió dollárt a számlatulajdonosok és örököseik, 300 millió dollárt pedig a náci korszak nem zsidó származású üldözötteinek kárpótlására fordítják.

A brit kormány külön bizottságot hozott létre a kárpótlási - kártalanítási igények elbírálására és bonyolítására. Több mint háromévi kutatómunka eredményeként 13 ezer brit holocaust-alvószámla listáját tette közzé 18 bank 2000. május 8-án. A számlák összértéke korabeli értéken 2,8 millió fontsterling.

A Knesszet parlamenti vizsgálóbizottságot hozott létre Collette Avital vezetésével a 20-as 30-as években, Palesztinában ingatlant szerettek kárpótlására. Az Izraeli Bankszövetség hat vezető bank tisztviselői, és egy független szakértői csoport számára kutathatóvá tette háború előtti anyagait.

Kényszermunkások kártérítése:

2000. február 17-én Berlinben és március 8-án Washingtonban újabb fordulóra került sor a náci korszakban kényszermunkára hurcolt személyeknek fizetendő kártérítésről. A német kormány az 1999 decemberében 10 milliárd márkát ajánlott fel kártérítés céljára. A háború idején mintegy 200 ezer cég húzott hasznot a kényszermunkából, közülük azonban eddig mindössze 160 vállalta, hogy részt vesz a kárpótlási alap feltöltésében. A tárgyaláson résztvevő kelet-, és közép európai országok - Oroszország, Fehéroroszország, Ukrajna, Lengyelország és Csehország - képviselői azt szerették volna, ha a német kormány által felajánlott összeg 90 százalékát felosztanák a kényszermunkások között. A kártérítést követelők nevében fellépő Edward Fagan ügyvéd azonban legalább 2 milliárd márkát egyéb célra, például az ún. árjásítás (nem zsidó tulajdonba adás elkobzás útján) során vagyonszertett emberek kárpótlására kívánta felhasználni. 2000. június 13-án Washingtonban Stuart Eizenstadt amerikai pénzügyminiszter-helyettes, és Otto Lambsdorff német megbízott egyezsége jutott a kényszermunkásoknak a német vállalatok által fizetendő kárpótlás kérdésében, 2000. július 17-én pedig sikerült aláírni a kényszermunkásoknak fizetendő 10 milliárd márkás kárpótlásról szóló amerikai-német egyezményt. A német fél jogi garanciákat kapott, hogy ezzel végleg letudhatják az ilyen irányú kötelezettségeiket, erre az amerikai fél is hajlott. A kárpótlási igényeket 2000. december közepétől 2001. augusztus 12-ig lehetett benyújtani a Claims Conference frankfurti irodájában, illetve a Mazsóknél.

Az osztrák kormány 2000 februárjában Maria Schaumayert, a jegybank nyugalmazott elnökét kérte fel az Ausztriában kényszermunkát végzettek kárpótlására. Az elnök asszony 2000 márciusában Washingtonban úgy nyilatkozott, hogy Ausztria valószínűleg ugyanakkora kártérítést fizet a kényszermunkáért, mint Németország. Elan Steinberg, a Zsidó Világkongresszus vezérigazgatója ugyancsak 2000 március közepén egy 1953-as amerikai kormányjelentésre hivatkozva úgy nyilatkozott, hogy Ausztria a területén elkövetett vagyoneklobzás és kényszermunka következtében mai értéken mintegy 10 milliárd dolláros kártérítéssel tartozik. A Zsvk nyilvántartása szerint mintegy 70 ezer lakás és üzleti vállalkozás is volt a javak között. Steinberg kijelentette, hogy Jörg Haidernek is van birtokában ilyen tulajdon.

Az osztrák és az amerikai fél 2000.június 8-án kötött megállapodást a kényszermunkásoknak fizetendő kártérítésről. Az amerikai fél garantálta, hogy további kártérítési igénnyel nem lépnek fel

osztrák vállalatokkal szemben, a megindított pereket pedig leállítják. Cserébe osztrák vállalatok 6 milliárd schillinges „Megbékélési Pénzalapot” hozott létre kárpótlási céllal. A vállalatok befizetési kötelezettségéről folytatták a tárgyalásokat. A zsidó szervezetek és Edward Korman amerikai bíró 2000. július 26-án azzal a záradékkal fogadta el, hogy a kényszermunkásokat alkalmazó cégeknek 30 napon belül jelentkezniük kell. Elsőként a Nestlé jelentette be 2000. augusztus 28-án, hogy a zsidó kényszermunkások alkalmazása miatt 25 millió svájci frankkal járul hozzá a svájci bankok által létrehozott 1,25 milliárd dolláros kárpótlási alaphoz. A kárpótlás hét országból mintegy 150 ezer érintettel számolt.

A Mazsihisz mintegy 4500 magyarországi kényszermunkás nevében fejenként 105 ezer schilling, illetve a mezőgazdasági munkára kényszerítettek esetében 20 ezer schilling, összesen 424.5 millió schilling kárpótlást követelt az osztrák cégek mintegy 6 milliárd schillingre tervezett alapjából.

A fehéroroszországi és az ukrán zsidók képviselői viszont a 2000 március közepén lezajlott bécsi látogatásuk során Elisabeth Steiner osztrák ügyvédnőt bízták meg a mintegy 43 ezer ukrán és belorusz károsult képviselével, mivel az amerikai Fagan beavatkozásától nem várták az ügyintézés gyorsulását.

A holland bankszövetség és az amsterdami tőzsde 2000. június 5-én vállalt kötelezettséget arra, hogy a holland zsidók egyesületének kárpótlást fizet a második világháború alatti zsidóüldözés áldozataitól elrabolt vagyonért. A ZSVK képviselői megígérték, hogy amennyiben a holland kormány hajlandó intézkedni a kártérítést illetően, akkor a ZSVK nem tesz lépéseket az amerikai ReliaStar biztosító megvásárlásának megakadályozására a holland ING Groep NY részéről. A megállapodás így létrejött a holland hitközség és a bankok képviselői között. A bankok 12 millió gulden egykori árat, a ZSVK szerint mintegy 764 millió guldent fizettek folyó áron.

A cseh parlament alsóháza elfogadta a csehországi zsidók és zsidó szervezetek kárpótlásáról szóló törvényt 2000. május végén. Ennek értelmében a Cseh Nemzeti Galéria 63 festményt ad vissza a Zsidó Múzeumnak, magánszemélyeknek pedig mintegy 2500 műtárgyat. A cseh állam tulajdonában mintegy 200 zsidó eredetű ingatlan van. A kárpótlási igényeket 2002 végéig kellett bejelenteni az érintett magánszemélyeknek és szervezeteknek.

Spanyolország másfél millió dollárral járul hozzá a ZSVK új pénzügyi alapjához, amelyet a szefárd-zsidó holocaust-túlélők számára hoztak létre. A spanyol kormányt arra kérték föl, hogy főleg görög, bolgár, jugoszláv és tunéziai zsidók kárpótlására adjon pénzt, hiszen a zsidók őseit 1492-ben űzték ki az országból.

Műkincsek közgyűjteményekben:

A brit kormány az 1998-ban Washingtonban tartott Holocaust-konferencia nyomán rendelte el a galériák, közgyűjtemények átvizsgálását, hogy az 1933 után tulajdonukba került műtárgyak származhatnak-e elkobzott zsidó vagyonokból. A londoni Tate Galeryben 2000 elején mintegy száz olyan festményre bukkantak, amelyről feltételezhető, hogy a vészkorszak idején a náci által elrabolt zsidó műkincsek közé tartoznak. A National Galery már 1999-ben közzétette annak a több mint száz képnél a listáját, amely a szóban forgó forrásból származik. A vizsgálat teljes eredményét 2000 márciusában tették közzé.

A francia miniszterelnök, Lionel Jospin 2000. április 17-én vette át az ún. Matteoli-bizottság jelentését, amely 3 évi munkával tárta fel a franciaországi zsidók kifosztásának mértékét. Eszerint a francia államnak 1,4 milliárd frank kártérítést kellene fizetni a zsidó hitközségnek. A francia múzeumokban mintegy 2000 korábban zsidó tulajdonban volt műtárgyra bukkantak.

Hámori József kulturális miniszter is elrendelte, hogy az országos múzeumok jelentsék az állományukban lévő bizonytalan eredetű műkincseket. Elrendelte továbbá a múzeumi levéltárak és irattárak átvizsgálását. A Mazsók pedig 12 millió forintot hagyott jóvá a zsidó eredetű műtárgyak kutatására, és a kapcsolódó utazásokra. 2000. május 26-án Vlagyimir Putyin orosz miniszterelnök aláírta az úgynevezett restitúciós (visszaszolgáltatási) törvényt, amelynek értelmében közzé kell tenni az elhurcolt kulturális értékek listáját. Magyarország még 1999 októberében összeállított egy

több ezer tételből álló listát az Oroszország területére került, Magyarországról származó műkincsekről. Jogilag azonban egyelőre nem tisztázott, hogy a visszaigényelt műkincsek az orosz törvények szerint visszaadhatók-e vagy sem.